

Тем, что эта книга дошла до Вас, мы обязаны в первую очередь библиотекарям, которые долгие годы бережно хранили её. Сотрудники Google оцифровали её в рамках проекта, цель которого – сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Эта книга находится в общественном достоянии. В общих чертах, юридически, книга передаётся в общественное достояние, когда истекает срок действия имущественных авторских прав на неё, а также если правообладатель сам передал её в общественное достояние или не заявил на неё авторских прав. Такие книги – это ключ к прошлому, к сокровищам нашей истории и культуры, и к знаниям, которые зачастую нигде больше не найдёшь.

В этой цифровой копии мы оставили без изменений все рукописные пометки, которые были в оригинальном издании. Пускай они будут напоминанием о всех тех руках, через которые прошла эта книга – автора, издателя, библиотекаря и предыдущих читателей – чтобы наконец попасть в Ваши.

Правила пользования

Мы гордимся нашим сотрудничеством с библиотеками, в рамках которого мы оцифровываем книги в общественном достоянии и делаем их доступными для всех. Эти книги принадлежат всему человечеству, а мы – лишь их хранители. Тем не менее, оцифровка книг и поддержка этого проекта стоят немало, и поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые меры, чтобы предотвратить коммерческое использование этих книг. Одна из них – это технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас:

- **Не использовать файлы в коммерческих целях.** Мы разработали программу Поиска по книгам Google для всех пользователей, поэтому, пожалуйста, используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- **Не отправлять автоматические запросы.** Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого рода. Если Вам требуется доступ к большим объёмам текстов для исследований в области машинного перевода, оптического распознавания текста, или в других похожих целях, свяжитесь с нами. Для этих целей мы настоятельно рекомендуем использовать исключительно материалы в общественном достоянии.
- **Не удалять логотипы и другие атрибуты Google из файлов.** Изображения в каждом файле помечены логотипами Google для того, чтобы рассказать читателям о нашем проекте и помочь им найти дополнительные материалы. Не удаляйте их.
- **Соблюдать законы Вашей и других стран.** В конечном итоге, именно Вы несёте полную ответственность за Ваши действия – поэтому, пожалуйста, убедитесь, что Вы не нарушаете соответствующие законы Вашей или других стран. Имейте в виду, что даже если книга более не находится под защитой авторских прав в США, то это ещё совсем не значит, что её можно распространять в других странах. К сожалению, законодательство в сфере интеллектуальной собственности очень разнообразно, и не существует универсального способа определить, как разрешено использовать книгу в конкретной стране. Не рассчитывайте на то, что если книга появилась в поиске по книгам Google, то её можно использовать где и как угодно. Наказание за нарушение авторских прав может оказаться очень серьёзным.

О программе

Наша миссия – организовать информацию во всём мире и сделать её доступной и полезной для всех. Поиск по книгам Google помогает пользователям найти книги со всего света, а авторам и издателям – новых читателей. Чтобы произвести поиск по этой книге в полнотекстовом режиме, откройте страницу <http://books.google.com>.

G. 38. I. 33

DIATRIBA THEOLOGICA.

DE VISIBILI
CHRISTI IN TER-
RIS ECCLESIA.

ADVERSUS POSTHYMVM
GVILIELMI VVITAKERI, LI-
BRVM, CONTRA ILLVSTRISSIMVM
Cardinalem Bellarminum.

Q V A M

REVERENDVS, AC DO-
CTISSIMVS DOMINVS, D. FRIDERI-
CVS BRENNER, PHILOSOPHIE MAGISTER,
pro consequendo in S.S. Theologia Baccalaura-
tus Formati gradu, defendet Men-

se die

PRÆSIDE

R. P. PETRO PAZMANI, E
SOCIETATE IESV, S. S. THEOLOGIE IN

*Alma Vniuersitate Græciæ Professor
Ordinario.*

Colltg. Rom.

Societ. Jesu.

Catal.

Inscript.

Bibl. (an).

Ant. Harm.

GRÆCII STYRIÆ,
Excudebat GEORGIVS WIDMANSTADIVS.
Anno M. DC. V.

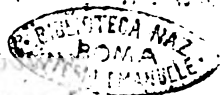

ILLVSTRISSIMO PRÆSVLI
AC REVERENDISSIMO
DOMINO, DOMINO

MARTINO,
EPISCOPO SECCOVIEN-
SI, ILLVSTRISSIMI PRINCIPIS AR-
CHIEPISCOPI SALISBURGENSIS PER
vtramque Styriam Vicario Generali, &c.

Domino ac Patrono suo obser-
uandissimo.

TIBI DEBETVR HÆC,
Reuerendissime Antistes,
pro Ecclesiæ militantis de-
fensione Panoplia; quia tu
Ecclesiasticæ militiæ Princeps, quem
*Deus pracinxit virtute ad bellum, & posu- Psalm. 17.
it ut arcum aureum brachia tua.*

A 2

Di-

E P I S T O L A

Dicam quod sentio. Cùm te, ó Antistitum gloria, intueor, videre videor Iosue illum bellatorem inclitum. Saba-oth, qui non contraxit manum, quam iu-
Iosue 8. bente Domino in sublime porreixerat, te-
Sapient. 5. nens clypeum, donec interficerentur omnes ha-
 bitatores. Hai. Sic tu indutus pro thorace
 iustitiam, & accipiens pro galea iudicium
 certum, sicut scutum inexpugnabile
 aequitatem, stas ante domum DEI ad-
Proverb. 31. uersus multiplex Acherontis porten-
 tum: Stas audax, accinctus fortitudine
 lumbos, nunquam retrò laturus gradum,
Esaie 30. donec comminuantur inimici Domini, si-
 cut conteritur lagena figuli, contritione pra-
 ualida, & non inuenietur de fragmentis eius
 testa, in qua portetur igniculus de incendio,
 aut hauriatur paruum aqua de fouea.

Quid testimonium virtutis tuæ ex-
Dent. 33. pecto? Styria scutum auxiliij tui, & gla-
 dium

DEDICATORIA.

diu gloria tua loquitur, Carinthia diuina virtutis vim prædicat, Clagenfort autem in reliquis, tantum non palam, omnium assensu & vno ore acclamat: *Tu vnus pro decem millibus computaris*, 2.Reg.18. tantò fortior *Samgar*, qui percussit sexcentos viros vomere, tantò validior *Samsone*, qui in mandibula asini percussit mille viros, Iud. 15. quantò maioris virtutis est, *gladio Spiritus*, quod est verbum Dei, principem tenebrarum prostrauisse, quàm hominum quantumuis innumeras interemisse phalangas. Prostrauisti tu armis virtutis & fidei, atque adeò prostrauisti, vt hæresi profligata, sincera Romanæ Ecclesiæ doctrina, summo omnium retineatur consensu. Macte generose animi impetus; Tibi illud (absit verbo iniuria) quod *Diomedes* aliquando *Aeneæ*, paucis commutatis, acclamauero. Si

Virg. duo præterea tales, Germana tulisset terra
 viros, versis lugeret hærefis fatis. Quid
Ephes. 6. igitur mirum, si pro Ecclesiæ militantis
 gloria contra spiritualia nequitia propu-
 gnanda, ingenij mei arma, eius Herois
 manibus committam, qui Ecclesiasticæ
 militiæ Princeps es acerrimus? Imò
 & astrum in hoc militantis Ecclesiæ cæ-
 lo fulgidissimum. Lucet & influit. Lu-
 cet in te incredibilis diuinæ religionis
 cultus, & ardentissimum pietatis studi-
 um. Influit, in omnium scilicet animos
 humanitate & clementia velut imber
 ferotinus, atque ita influit, vt efferatas
 quantumuis mentes, tuis integerrimis,
 & omni suauitate conditissimis moribus
 emollias, cicures, & quasi quibusdam
 humanitatis funiculis ad te trahas, vt
 qui te paulo ante, sui discriminis nescij,
 tanquam noxium & malum aliquod re-
 fu-

DEDICATORIA.

fugiebant, ij nunc ad te, tanquam ad clarum & beneficum sidus certatim aduolent, te tanquam de cælo lapsum suspiciant, venerentur, ament, tibiq; incolumitatem suam, secundum Deum deberi, palam confiteantur. Influis. Quia femina virtutum pectoribus hominum sparsa, roscida tui sideris vi, in amænissimam frugem adolescunt.

Quocirca sub aspectum astri huius, volui, vt prodiret hic pusillus ingenij mei partus: sperans fore, vt ei radium benignitatis tuæ immittas, communicesque incrementum. Eum igitur tibi Reuerendissime Antistes, tanquam testem ac perpetui obsequij obsidem, Dedico consecroque.

R. D. T.

humillimus cliens

M. Fridericus Brenner.

AN-

ANTILOQUI

VM AD LECTO-

R. E. M.

a Mas. 18. v. 17

b 1. Pet. 2. v. 9.

c Augus. inistio

inchoate. Ex-

pos. ad Rom

d Joan. 10. v. 16

e Ephes. 5. v. 24

26. 32. Apoca.

19. v. 9. 2. Cor.

11. v. 2.

f Ephes. 1. v. 23.

cap. 4. v. 16.

cap. 5. v. 23.

Colos. 1. v. 18.

24. cap. 2. v. 19.

g Apo. 20. v. 10.

h 1. Tim. 3. v. 15.

i Ephes. 2. v. 21.

k Mat. 28. v. 20

l Aug. Enchir.

cap. 56.

m Lact. lib. 4.

cap. 30.

n De Vnit. Ec-

conditori ciuitas sua.

o Arca

similitudinem

urget Aug. de

Vnit. Eccl. cap.

s. lib. 5. de Bap-

tif. cap. ult. 1.

Pet. 3. v. 20.

DOCTVM ALIQUEM, A VINDICE SALV-
 tis nostræ, sepositum esse cui sacra legesque
 suas ipse commiserit; quem a supra Petram,
 suis ipse manibus, adeo firmis imposuerit
 substructionibus, vt nullæ illum inferorum vires labe-
 factare, nedum contumellere possint, notius est, quam vt
 vlla probatione indigeat. Hanc a b gratuita misera-
 tis DE I vocatione Ecclesiam, & v. omni a Congrega-
 tione Synagogam, Hanc d Ovis vnioum Principis pa-
 storum, Hanc e sponsam Christi, quam speciosis orna-
 tam dotibus omnis futurorum bonorum promissio spe-
 ctet, Hanc f Corpus Christi, Hanc g Ciuitatem cele-
 stem, Hanc h veritatis columnam, & i templum in quo
 DEVS ipse, æternum habitat, Sacræ litteræ indigitant.

*Huius in Symbolo Confessionis ordo, Trinitati subintelligitur, tan-
 quam habitatori domus sua, tanquam Deo templum suum, &
 conditori ciuitas sua. m Hæc sola est, qua verum cultum resi-
 clo. n. 20. Arca net, hic est fons veritatis, hoc est domicilium fidei, hoc templum
 Dei: quo si quis non intrauerit, vel a quo si quis exierit, a spe vi-
 re ac salutis aterna alienus est.*

Quamobrem, rectè Cyprianus Martyr alicubi di-
 xit, n Habere non posse Deum Patrem, qui Ecclesiam non habeat

MA-

Matrem; Si potuit euadere, qui extra arcam Noë fuerit, & qui extra Ecclesiam foris fuerit, euadet: a Unus Deus, una Fides, una Ecclesia est, scindi unitas non potest, nec corpus discidio compaginis separari: quidquid à matrice discesserit, seorsim uiuere, aut spirare non potest, substantiam salutis amittit. Igitur, b Extra Ecclesiam totum haberi potest, præter salutem, inquit Augustinus, Haberi Sacramenta possunt, Euangelia possumus, sed nusquam, nisi in Catholica Ecclesia, salus inueniri potest. c Quisquis enim ille est, qualiscunque est, qui in Ecclesia Christi non est, Christianus non est; d Frange ramum ab arbore, fractus germinare non poterit; A fonte præcideriuum, præcisus arefcit; Sis, e Ad salutem peruenit nemo, nisi qui habet Caput, nisi qui in eius corpore fuerit, quod est Ecclesia. Igitur, f quisquis ab Ecclesia separatus fuerit, quantumuis laudabiliter se uiuere existimet, hoc solo scelere, quod à Christi unitate diuisus est, non habet uitam. Nouatores ipsi, g Extra Ecclesiam salutem non esse, palam profitentur. Nec solum illud, à Patribus acceptum, approbant; h Quibus Deus est Pater, Ecclesiam ipsi debere esse Matrem, uerum illud quoque, de Visibili Ecclesia tradunt: i vel unico Matris elogio discendum, quam utilis, imò necessaria, sit nobis eius cognitio, quando non alius est nobis in uitam ingressus, nisi nos ipsa concipiat in utero, nisi pariat, nisi nos alat suis uerberibus, denique sub custodia sua nos teneatur, donec exuti carnem similes erimus Angelis; Neque enim patitur nostra infirmitas à Schola nos dimitti, donec tota uita cursu discipuli fuerimus. Adde quòd extra eius gremium nulla est speranda peccatorum remissio, nec ulla salus.

Hinc factum, ut plerique veterum, qui circa Fidem naufragare manifestos hereticos, nec Christianos quidem nominandos, nedum Christi promissio-

B

sio-

e. 30. Theodos. L. Damnato. Cod. de Hæreticis

a Cyr. ibid. cap. 13.

b Aug. Conci. on. ad Casar. de Gestis cum Emerio, post medium. Faust.

c Aug. Tom. 10. Serm. 1. in Uigil. Pentec. c. 1. a

d Aug. ex Cypriano libro 2. cont. Crescen. cap. 33.

e Aug. de unit. Eccles. cap. 19.

f 2.

g Aug. Epist. 152. 4. de Bapt. cap. 1.

h Philip. in loc. tit. de Baptism. paruulor.

b Calui lib. 4.

c. 1. n. 1. ex Cypr.

Aug. Epist. 50.

in fine lib. 4. de

Sym. c. 13. Gre-

gor. 14. No-

ral. s. 2.

i Calui. ibid.

v. 4.

k Aug. supra

Hieron. contra

Lucifer c. 1. &

s. Lact. lib. 4.

a Tert. de pre-
 scrip. cap. 7. 14. *homum participos esse docuerint. a Si enim heretici sunt,*
 15. 37. *Christiani esse non possunt. b Es quemadmodum Diabolus Chri-*
 b Cyp. de unit. *stum sepe mentitur, Christus tamen non est: ita nec Christianus*
 Eccles. n. 48. *videri potest, qui non permanet in fidei veritate.*

Quæ cum ita sint; ut hæretici omnes, c Simiarum
 e Cyp. Epist. 73 *instar (quæ, cum homines non sint, homines imitantur) Ecclesia*
 in initio Lact. ti. *Catholica auctoritatem sibi vendicant, cum ipsi in Ecclesia non*
 4. c. 30. Aug. de *sint; Et, d ut vespa fauos, ita hi quoque Ecclesias faciunt, non*
 Fide & Sym. *Apostolicas, sed apostaticas, sed (quod Hieronymus alicu-*
 v. 10. de pastor. *bi dixit) e Antichristi ex hoc ipso Synagogas, quod postea in-*
 cap. 14. *struta sint, Sic veteres illi Catholicæ veritatis defenso-*
 d Tert. 4. cont. *res, summa cura & vigilantia, in id incubuerunt, ut ve-*
 Marcion. c. 5. *ra Christi Ecclesia à cætu Sathanæ internosceretur. Ea*
 nu. 44. *liquidem cognita, (in quam, f velut in diues depositarium ve-*
 e Cont. Lucif. *ritas omnis collata est, ut omnis quicumque velit, sumat ex ea po-*
 cap. 9. in fine. *tum vitæ, hæc est enim vitæ introitus,) proclue erat, inoffen-*
 f Iren. lib. 3. *so pede doctrinæ salutariæ viam decurrere.*
 cap. 4.

Nec operosum est ijs, qui diuina scripturarum
 Oracula venerantur (Ethnicorum enim, qui scriptu-
 ram æquè, ac Ecclesiam, pernegant, diuersa est ratio)
 velut intento digito Ecclesiam demonstrare. Diuina
 liquidem prouidentia factum est, ut g obscurius Prophe-
 g Aug. Conc. *ta dixerint de Christo, quàm de Ecclesia, propterea, quod vide-*
 2. in Psal. 30. *bant in spiritu, de Christo homines non tantam litem habituros,*
 h Aug. de v- *de Ecclesia magnas contentiones excitaturos. Igitur, b In Scri-*
 nit. Eccles. c. 5. *pturis Canonicis quærenda est Ecclesia, quarum authoritati, v-*
 i 7bid. cap. 3. *trique consentimus, utrique credimus, utrique seruiamus; Sed;*
 & Cap. 5. *i cùm multa in Scripturis figuratè atque obscure posita sint, quæ*
interdum fallaci interpretationi consonare creduntur, k Nec in
talibus rerum figuris quærenda est Ecclesia: sed ea, qua alicu-
ius indigent interpretationis, interim seponamus, aperta, & ma-
nifeste-

AD LECTOREM.

nifesta eligamus, quæ si in sacris scripturis non inuenirentur, nullo modo esset, unde aperirentur clausa, & illustrarentur ob-
scura. Sed nimirum lucem istam hæresis ferre non potest, ideoque fumo putei abyssi, Ecclesiam obducere, & cæcis occulere tenebris laborat, certa, nullum ipsius insidijs locum fore, si suum Ecclesiæ lumen integrum maneat; Cum (vt Hieronymus inquit) a omnes falsarum
propositionum riui, vno Ecclesiæ Sole siccari possint. Ideoque
palam Nouatores profitentur: b vt Antium olim ab Her-
cule tollendum fuisse a terra matre, antequam ab eo posset vinci,
isa aduersarij (Catholicos intelligunt) ab ista matre sua,
hoc est, ab inani specie Ecclesiæ, lenandi sunt, alius non possunt
cedere. Quia nimirum Catholici, Augustini secuti con-
silium, c In omni controuersia, ne obscuritate questionis fallan-
tur, eam Ecclesiam consulunt, quam, sine vlla ambiguitate, sacra
scriptura demonstrant. Ab ipsis igitur Lutheranismi in-
cunabulis plurimi aduersus Ecclesiæ auctoritatem,
vim ac maiestatem, prodiere libri, quibus id vnum a-
gunt aduersarij, vt, d omni Ecclesiæ auctoritate sublata, suis
cuique animus author sit, quid in vnaquaque re probet, quid im-
probet, Id est, vt non auctoritati scripturarum subijciantur ad
Fidem, sed sibi scripturam ipsæ subijciant.

Apoc. 9. v. 2.

a Cons. Lucif. cap. 9. in fine.
 b Apolog. Anglicana Eccle. fol. 93. Editio nis Neapolitan. 1586.

c Aug. libr. 1. cont. Crescon. cap. 33.

d August. 32. cōt. Faust. 6. 19.

Vt verò cæteros nunc prætermittamus; Non
 pridem admodum, Posthumus GUILIELMI WILHELM
 TAKE RI iusta magnitudinis liber prodijt, in quo Il-
 lustrissimi Cardinalis BELLARMINI, atque adeo
 Catholicorum omnium, certam, indubitatamque de
 Ecclesia sententiam euertere, infelicit; irritoque labore
 conatur. Quem, quia magno plurimorum plausu ex-
 cipi video, non abs re futurum iudicauit, si, quantum
 consuepta Thesium breuitas patitur, neruos argumen-
 torum,

Pleffann, Sa-
 delem, Hun-
 nium, &c.

AD LECTOREM.

torum, ac veluti bases, quibus omnis illa WITAKERI
moles imponitur, percurrerem, & (vt cum S. Vigilio
a S. Vigilio loquar) *ut uirgas hasce sententias, ueritatis malleo obtererem.*
cont. Enychea.

Quod si expectationi tuæ, si rationi, non satisfaciet, Lector Optime, peto à te, ne id rerum uitio, sed partim ingenij mei tenuitati, partim necessariæ Thesium breuitati, quæ singula persequi non patitur, adscribere uelis.

Sequar autem lucis & ordinis causa uestigia WITAKERI, & ut ipse in quæstiones sex, sic ego in totidem partes uniuersam disputationem, partiar. Quarum PRIMA, de ijs erit, qui ad Ecclesiam spectant. SECUNDA, Num Ecclesia Christi Visibilis sit, vel Inconspicua. TERTIA, An perpetua. QUARTA, An ullis Fidei morumque erroribus obnoxia. QUINTA, Quæ sint ueræ ac genuinæ notæ Ecclesiarum. SEXTA, Num Ecclesia Romana sit hæc, quam quærimus, Christi Ecclesia.

PRI-

1

PRIMA PARS.
DE JIS QUI AD ECCLESIAM PERTINENT.

I.

AB IPSA ECCLESIAE NOTIONE ordiamur: Noui homines, in artem veterem, nouas loquendi formulas, nouas uocum notiones intulerunt, & quoddam uelut phantasmatis extruxerunt uallum, ad quod se, quoties ueritate pre-

merentur, recipere. Ut enim illos mittam, qui Sadeelem secuti, Catholicae Ecclesiae nomine, κατ' ὄλον quoddam, & uniuersale, cognitione sola, ab omnibus Ecclesijs particularibus abiunctum, intelligunt: Witaker, non aliud Catholicae Ecclesiae nomine, significati putat, quam a Catum Sanctorum & Electorum, a q.1.c.2.fol.8. seu, Numerum eorum qui seruantur ab Abel, ad finem usque seculi, cap.3. fol.16. qua significatione in simbolo quoque usitatum nomen Catholicae Ecclesiae, affirmat: Ego uero primum hunc aditum praestruo, & Nec Ecclesiae Catholicae nomen, uel in simbolo, uel in scripturis, pro solo, ac toto Electorum numero sumi, contendo. Atque ut ea nunc mittam, quibus inferius, b saepe reprobos etiam ad tempus Ecclesiae membris annumerari: quibus unam Ecclesiam, c male a Nouatoribus scindi in uniuersalem, & particularem, Male bipartitam fieri, Male uniuersalem Ecclesiam, uelut Ideam platonice, aut Chymeram Homericam, extra omnes particulares cohaerentem iudicari, manifeste docebimus: Ut solum praescriptione Witakeri, qui, d Nihil doceri aut credi debet, quod expressa Dei uerbo comprobari non possit. Et illud quaero, quo diuini uerbi pallio, hanc a se confictam Ecclesiae notionem conuestiat a Quo loco, quibus uerbis, quo interprete, eam scriptura tradat?

Vide Turrian. li.3. cont. Sad. cap.6. fol.107. a q.1.c.2.fol.8. cap.3. fol.16. b Thest. 10. c Thest. 7.13. d quas.6. ca.3. fol. 735.

DISPUTATIO

a quest. 5. c. 5. fol. 418.

Cùm antiquitas vniuersa, cùm ipse Witaker a alicubi, Iccirco Ecclesiam Catholicam dici censuerit, quòd semper, quòd vbi- que, quòd à temporibus Apostolorum, omnibus atatibus, ac prouincijs Christianis, summa consensione, eandem fidei professionem retinuerit, quòd idem semper docuerit, Nec à seipsa dissentiens, nec extincta, nec interrupta, ad nos vsque peruenierit, & porro ad finem sæculi duratura sit. Cur nouus homo, nouas vocum notiones, comminiscitur? Certè quidem in symbolo, Catholice Ecclesie nomine, *numerum Electorum, qui ab Abel, ad finem mundi futurus est*, intelligi non potest: Nam ipso fatente *b* Witakero, profitemur in symbolo, non solum credere nos, Ecclesiam sanctam esse, verum etiam, Credere Ecclesiam Catholicam esse, Atque aded (siquidem, vt Dialecticis notum est, verbum substantiuum, quoties per se, & vt Dialectici loquuntur, de secundo Adiacenti prædicatur, existentiam significat) profitemur, nos credere Ecclesie Catholice Existentiam: Quis verò aded hebes est, vt credat, *numerum eorum, qui ab Abel ad finem mundi seruantur*, iam nunc existere? Quis nesciat id, quòd Witaker etiam docet. *c* in Ecclesia non esse eos, qui necdum sunt nati:

b q. 2. c. 3. fol. 202.

c q. r. c. 9. fol. 75

II.

Catholici igitur, Ecclesie nomine, Congregationem significant, diuina Fide, & Sacramentorum communionem colligatam. Corpus enim Christi est, Ecclesia, In quo, vt Augustinus innuit, *a* sicut in homine, est & interior spiritus diuinæ Fidei, & exterius corpus, homines nempe Sacramentorum communionem colligati: *b* Cùm in nullum nomen religionis, seu verum, seu falsum, coagulari homines possint, nisi aliquo signaculorum, vel Sacramentorum visibili- *c* um consortio colligentur. Vt igitur in humani corporis membris, præter internum illum nexum, quo eundem spiritum communem participant, exterius quoddam vinculum reperitur, quo partes inter se, ad retinendam animæ vitam copulantur: Sic Ecclesie membra, præter internum, quo coniunguntur, eundem Fidei spiritum; Externa quoque Sacramentorum communionem, & Fidei professione copulantur, vt hac ratione, *vnus spiritus, & vnum corpus effecti, vno ore honorificent Deum.*

a In Breuis. Collat. 3. c. 10. b August. 19. c. 1. Epist. r. r. 8. c. 1. Damasc. 4. de fide ca. 13.

Cùm itaque è duplici ista partium Ecclesie vniõne, Externa sine

sine interiore reperiri possit: orta est, etiam inter ipsos Catholicos, non tam de re, quam de nomine disceptatio. An, qui alteram conjunctionem sine altera retinet, Ecclesie membrum dici debeat?

III.

Quod igitur de *a* Catechumenis & Excommunicatis: quod *a* 9.1. c. 4. 5. 6.
b occultis hæreticis, operosè disputat Witaker, sequè Bellar-
 minum premere arbitrat, quia Illi interdum, iusti cum sint, ad
 Ecclesiam pertineant; Hi, quia Fide carent, quam simulane, ab
 Ecclesia separentur: Operam ludit, suoque abutitur otio. Catho-
 licis enim, *c* omnes æquè, fatentur, Catechumenos & Excommu-
 nicatos, intotum cum Ecclesia nexum habere, si Fide & Charita-
 te præditi sint, licet vnione externa destituantur. Contra, *d* oc-
 cultos infideles, interno destitutos, solo exteriori vinculo Eccle-
 siæ copulari, atque aded non tam membris, *e* quam capillis vni-
 guibusque corporis similes esse. Fideles autem peccatores, licet
 internum Fidei nexum retineant, quia tamen Iusticia operibusq;
 vitæ æternæ meritorijs destituuntur, membra mortua, hoc est,
 vitalibus (seu, quod idem in præsentia est, vitam æternam prome-
 rentibus) operationibus destituta, nuncupantur. Hæc, inquam,
 explorata sunt. Verùm quia Bellarminus, vt ipse præmonuit,
 f. cum de membrorum Ecclesie nexu agit, eum solùm respicit,
 qui minimus est, externaque solùm professione, Sacramentorum
 communione, ac subiectione constat, Catechumenos & anathe-
 mate percussos, noluit Ecclesie membra nominare, occultos hæ-
 reticos voluit; Tametsi, nec illis internum nexum adimat, nec
 istis aliud attribuat quàm externam conjunctionem, Iurisdictionem,
 quam etiam Episcopi, occultè hæresim fouentes, retinēt, &c.
 Si enim hæretici occulti ad Ecclesiam nullo modo spectent, non
 magis constare poterit, quis cætus veram Christi Ecclesiam con-
 stituat, quàm quis mortaliã Fidem internam habeat. Non de-
 sunt tamen, *g* qui præcipuum illud Spiritus Fidei vinculum atten-
 dentes, Illos (tametsi non totaliter & omnimodè) Ecclesie vnitos,
 Hos extra Ecclesiam esse, pronunciant. Vt enim, qui actu in arca
 Noe non fuit, sed potentia solùm, actu submersus est; vt palmes,
 qui actu in vite non est; & membrum, quod cæteris actu non vni-
 tur,

c Ita Bellarm.
lib. 3. c. 2. in fi-
ne: cap. 3.

d Bellar. lib. 3.
c. 10. init. ibiq;
Turre.

e Bellar. lib. 3.
cap. 2. in fine.

f Imperfecta
membra vocat
D. Thom. 3. p.
9. 8. art. 3. ad 2.

g lib. 3. c. 2. in
fine, & cap. 10.
initio.

g Citati à Bel-
lar. c. 10. initio.

DISPUTATIO:

a *Aug. Epist.* tur, vitam non habet; sic a extra hoc corpus neminem vivificat sp̄s
 50. in fine. ritus sanctus. Non habent spiritum sanctū, qui extra Ecclesiam sunt; *b Aug lib. 2. b* Nec ideo heretici putandi sunt esse in Christi corpore, quod Sa-
 cont lit. Peccil. cramenta eius corporaliter participant.

cap. 108.

Quamvis igitur per Baptismam c apponantur Catechume-
 c *Aff. 2. v. 41.* ni ad Ecclesiam, & d qui per Baptismi ianuam ingressi non sunt,
 d *Trident. Sef.* foris sint, quoad externam politiam, & intimum commercium;
 14. cap. 2. ex 1. iusque in bona Ecclesiae; si tamen spiritum vivificantem antea ac-
 Cor. 5. v. 12. ceperint, iam modo aliquo ad Ecclesiam spectant: Quare tota
 patres apud hæc in modo loquendi est diuersitas, vt Bellar. e notat.

Bell. lib. 3. ca. 3.

IV.

e *li. 3. c. 10. init.*

Ad Ecclesiam, quæ a fidelium seu veram Fidem profitenda
 a *Conc. Later.* um, Congregatio est, manifestos b hereticos non pertinere, constans
 cap. firmiter fuit semper Catholicorum assertio: vtpote qui, c *Fidei naufragio*
 de S. Trinit. facto, d ruptoque veti Dominico, e a nobis egressi, f seipfos segre-
 b *Aug. de Fide* gantes, g *Synagogas Sathana* construunt: Atque aded, h *purgamen-*
 & *Symb. c. 10. ta cum sint* Ecclesia, i *Nulla consuetudine* & *societate ipsius, sed soli-*
 li. 2. cont. lit. Pe *ur nomine Christiani* (quod ipsum alij non iniuria abiudicant) per-
 tit. c. 108. *Cypr.* mifecens bonis. Et, vt Augustinus ait, k *Dealbati nomine Christiani*
 supra, alij apud no, nomine ventus sunt Christiani. Hinc factum, vt tam rigide *Serua-*
Bell. lib. 3. c. 4. tor noster monuerit, l *tanquam Ethnicos & Publicanos habendos*
 e 1. *Tim 1 v. 19* esse, qui Ecclesiam non audiunt; Nec vt eiusdem corporis mem-
 d *Luce 5. v. 6.* bra fouendos, m sed fugiendos, quam diligentissime.

e 1. *Joan. 2. v. 19.*

Quod magis miranda est eorum temeritas, n qui in ciuitate.
 f *Juda v. 9.* Dei omnes indifferenter habere volunt, sicut ciuitas confusionis indif-
 g *Apoc. 2. v. 9.* ferenter habet omnes Philosophos, inter se aduersa sentientes; o *Jdeog;*
 h *Aug. de ve-* nihil interesse censent, in qua quis parte Christum profitentur. Et, si
 ra *Relig. c. 5.* palam tacent, clam forte illud Themistij animo fouent; p *Place-*
 i *Libr. 99. E-* rs Deo, quod non capitur, & quod differentibus modis colitur. Nul-
 nang. in *Mais.* lam siquidem dissidentium partem refugiunt, sed Zwinglianos
 q. 11. ipsos, Lutheranosque, q *fratres & amicos, certe non magna, aut gra-*

k *Libr. 1. cont.*

ni
 Parme. c. 7. in *Enchirid. c. 5. l Math. 18. v. 16. m Ad Tit. 3. v. 10. Epist. Joan. 2.*
 v. 10. n *Aug. 18. Ciuit. c. 51. o Aug. Epist. 48. ante medium: Ita Rhetorinus apud Aug.*
 heres. 72. *Crescon. apud eundem lib. 2. cont. spsum c. 3. Pelagius ex lib. 2. de grat. Christ.*
 c. 23. *Dochita apud Euseb. lib. 6. c. 10. alius 12. p Socras. lib. 4. c. 33. Sozom. lib. 6. c. 36,*
 q *Apolog. Anglic. fol. 61. Vithak. q. 5. fol. 509. Beza. Martyr. apud. Siapl. lib. 1. Dolt. c. 18.*

ni; *dissentientes vocant.* Sed ut alia nunc mittam, Id vnum quero; *a* Si Fides una est, *b* sine qua impossibile est Deo placere; *c* Si modicum legis fermentum, totam Euangelij massam corrumpit; *d* Si, qui in uno delinquit, reus est omnium: *e* Si uno corde & uno ore, idem omnes sapientes, Deo seruire iubemur; *f* Si fugiendi, qui dissensiones faciunt, præter doctrinam quam accepimus; *g* Si ob unum, alterumue verbum fidei contrarium, multi iam olim ab Ecclesia proscripti sunt, ac damnati; *h* Si probe in sacris literis eruditi, ante quam unam disuitorum dogmatum syllabam prodis sinant, omne mortis genus libenter amplecti debent: *i* Si nihil periculosius ijs, qui cum integrè per omnia decurrunt, vno tamen verbo quasi veneni gutta, simplicem fidem inficiunt: Quæ, malum, est ista in rebus diuinis lasciuendi libido, & suum cuique sectandi somnium, licentia? Maneat igitur, hæreticos manifestos, etsi in eodem mundi agro, velut Zizania tritico admiscantur, non alio tamen modo ad Ecclesiam pertinere, quam transfugas milites ad belli Ducem. Nam quod & Witaker, vsu iam doctus Christo contradicere, Agrum illum, in quo hæreticorum Zizania cum tritico miscantur, Ecclesiam, non mundum esse, contendit, nihil moramur.

V.

Iam verò, Veteres ac Nouos, vel *a* Donatistas, vel *b* Pelagianos, vel utrosque, imitatus Witaker, *c* Catholicam Ecclesiam, ait, non constare bonis ac malis, sed solis bonis, *d* Non partibus heterogeneis sed homogeneis: Et *e* Incastuosum Corinthium, quia peccato conscientiam vastante maculatus erat, in Ecclesia non fuisse: Hæc enim, *f* Sanctorum, & Deo verè credentium atque obedientium cætus est; *g* In quem nulli recipiantur, nisi qui adoptionis gratia Filij Dei sunt, ut iam pridem conclusere Confessionistæ: Id verò multis confirmat Witaker; *h* Principio enim, Ecclesiam, inquit, Christi capitis corpus esse, scriptura docet, *i* Si peccatores non, Christi, sed Diaboli membra sunt: Quis verò potentia Diaboli membra Christo connectat? quæ Christi & Belial conuentio? Mortua membra sunt, inquires, At non potest Christus membra damnata habere, ait Augustinus, saltem absq; *k* capitis iniuria, atque adeo etiam

a Apud Aug. Collat. 3. cum Donat. ca. 2. & heres. 69. *b* Aug. her. 88. culpa *c* cap. 10. fol. 89 *d* fol. 87. *e* fol. 46. *f* Conf. Aug. art. 7. & 8. *g* Musculus in locis Com. *h* *i* fol. 105. 130. 147. *k* fol. 130.

a Ephes. 4. v. 5. *b* Hebr. 11. v. 6. *c* Gal. 5. v. 9. *d* Jac. 2. v. 10. *e* Phil. 3. v. 10. *f* Act. 4. v. 32. *g* Rom. 15. v. 6. *h* Rom. 16. v. 17. *i* Hebr. 13. v. 9. *k* Aug. in sino lib. de heresib. *l* Hieron. Apol. 3. contra Ruff. cap. 7. *m* Basil. apud Theodoret. 4. hist. cap. 17. *n* Ambros. tomo 4. libro de fide cont. Arrian. c. 1. Edit. Paris. fol. 259. *o* k 9. 5. c. 19. fol. 659. con. Aug. q. 11. in Mastin. *p* Et Christum. *q* Matth. 13. v. 38.

DISPUTATIO

a Ad Ephes. 2. v. 21. Coloss. 2. v. 19.
b cap. 7. fol. 44
c Mat. 16. v. 18
d Mat. 7. v. 24
e Ephe. 4. v. 27
f Apoc. 21. v. 9.
g Cant. 4. v. 7.
h 2. Cor. 11. v. 2
i 1. Tim. 3. v. 15
k Hebr. 3. v. 6.
l Jsa. 35. v. 8.
m Joelis 3. v. 17
n Uithak folio 147.
o Joan. 8. v. 44
1. Joan. 3. v. 8.
p fol. 147.
q Libro 5. de Bapt. c. ult.
r Lib. 4. c. 10.
s Lib. 1. ca. 17.
lib. 4. c. 2. lib. 6. cap. 3.
a In Brevic. Collat. 3. ca. 4.
3. de Doctrin. hadi permisti sint ouibus;
c. 32. Cypr. E- pist. 52. n. 78.
b Mat. 3. v. 12.
c Math. 13. v. 47.
d Math. 22.

culpa, quòd, curare cum possit membra sua, negligat. Quid? quòd Ecclesia tota a crescit & augetur. Membra verò mortua nullum augmentum capiunt. *b* Intaper; *Una est, nec in sinistra secta, Ecclesia, quis verò iniquos à Christo disiunctos esse nesciat?* Ad hæc, Ecclesiam *c* Petræ impositam, *d* nullis ventorum turbinibus deiici, Christo docente didicimus, At verò sceleribus coopertos, qui se vtrò perditum eunt, lapsos esse, quis non intelligit? Denique si *f*ex & scelerum cloaca, membris Ecclesiæ annumeretur, quo splendida illa Ecclesiæ ornamenta euanescent? *e* quòd *macula ac rugis* careat, *f* quòd *Sponsa agni* nominetur, *g* quòd *tota pulchra*, *h* quòd *Virgo casta*, *i* quòd *calumna veritatis*, *k* quòd *templum Dei sanctum*, *l* quòd *via sancta*, *m* per quàm alieni non transeunt? Ecquis tandem ignoret *n* *eos solos esse Matris Ecclesiæ Filios, qui Dei Patris sunt Filij?* Quis verò inimicos Christi, scelerum mancipia, *o* *Patre Diabolo genitos*, æterni Patris Filios dicere audeat? Addit *p* Augustini testimonia, qui non vno loco, *q* *Eos qui seculo, sots verbis, non factis renunciant, ad mysterium arca Noe non pertinere, docet: r* *Qui sunt ex parte Demonis, ad unicam columbam non pertinere, s* *ut sunt Auari, Raptore.*

VI.

Sed benè habet; Idem Witaker, labore nos subleuat, sua ipse dissoluit argumenta, seque validis ictibus conficit. Pressus enim Catholicorum argumentis, quibus olim Augustinus a Emericum Donatistam, eadem sentientem confecerat; Vt, b quòd in arca magni Patrisfamilias non modò triticum, sed & palea sint; c quòd Sagena Domini, bonos ac malos habeat, d quòd conuiuia- rum aliqui nuptiali veste careant; e quòd fatue sint quadam Virgino, in domo sponsi, sponsam prætolantes; f quòd in ouili Christi hadi permisti sint ouibus; g quòd in magna domo (quæ Ecclesia est, c. 32. Cypr. E- inquit h Apostolus) vasa quoq, fictilia, non sola aurea, reperiantur; i quòd etiam inter eos, qui foris non sunt, audiatur fornicatio; k quòd, ut in arca Noe, Ecclesia typo, pardus & hadi, lupus & agni, c. ita & hic, omnium gentium, & morum sunt homines, Quòd nonnullæ, l & filia sint, & tamen spina: His, inquam, sexcentisque si-

mili- v. 12. e Math. 25. v. 2. f Math. 25. v. 31. g 2. Timoth. 2. vers. 20. Rom. 9. v. 28. h 1. Tim. 3. v. 15. i 1. Cor. 5. v. 11 & 12. k Hieron. cont. Lucif. c. 8. l Cant. 2. v. 2.

missibus scripturis, & Ecclesiz, Patrumque sensu ac consensu, pres-
 tus Witaker, quam bellè sibi constet. audi, & risum teno. *b* *Pij*
viri, qui sunt in Ecclesia, sæpè peccant gravissime, graue tamen pecca-
rum non efficit, ut desinunt esse in Ecclesia. *c* Et rursus, Fateor quidem
 multos peccare sæpè, & quidem grauiter, tamen in Ecclesia esse. His
 itaque, Witaker, quod negas? Annon hoc ipsum est, *d* *Ad are-*
am, quam diu trituratur, non solum grana, sed etiam paleas pertinere?
quamuis ad horreum non spectent, Imò plures esse malos quam bonos,
ut qui aream uidet, putare possit, quòd sola sit palea? Rectè ergo Au-
 gustinus. *e* *Hæreticos Zizania, qui in eodem mundi agro sint cum tri-*
tico, malos Christianos paleas, schismaticos spicis corruptis, similes facit.
 Sed perge porro, sensa animi tui explica. Caluini vestigia affecta-
 tus, illud audacter pronunciat, *f* *Nullum à nobis Dei mandatum,*
ullo in opere feruari posse; Adeoque cuncta cunctorum opera,
meras esse diuinæ legis transgressiones, meras sordes, pollutiones
meras. His atroxit: g *Stoicum & hæreticum esse, quedam pec-*
eata minuta iudicare, h *cum omnia mortalia sint, mortemq, eternam*
mereantur. Id, si ita est, Annon clarè sequitur, vel nullum in Ec-
 clesia esse, cum omnes peccatis obnoxij sunt, etiam electi, etiam
 & dilectus Christo discipulus. (Christum, ac Diuam Matrem, cum
 & Augustino, excipio) vel certè peccatis obnoxios gremio Eccle-
 siæ Matris claudi? *Quid?* quòd receptum semel in Ecclesia, nun-
 quam eijci, *l* Witaker, & Caluinicolæ fatentur vniuersi: Atqui
 & Baptizatos à Witakero, Ecclesizque ascriptos peccare, vsu e-
 docti, scimus: Et (si fortè in Album Ecclesiz referri homines
 Caluinico Baptismo neget) Witakeri verba sunt illa, *m* *Concedi-*
mus homines verè iustificatos peccare posse, grauiter offendere, panas
multiplices mereri, & à gratia recedere.

VII.

At vide Sepiam, quæ vbi constriictam se videt, effuso vult
 latere atramento. *n* *Magnorum, inquit, peccatorum nomine, solos*
reprobos, qui post lapsum non respiciunt, intelligo. Atqui post lon-
 gam disquisitionem capitis 7. 8. 9. quibus, soline electi in Ecclesia
 sint, explicâras, Cap. 10. nouam te, & à priori distinctam, instrue-
 re, ais, disputationem, de magnis peccatoribus: Si igitur magni
 peccatores ijdem, qui reprobi, & fallis, & actum agis. Deinde si

a *Apud Bella.**libro 3. cap. 9.**b* *quest. 3. c. 3.**fol. 266.**c* *quest. 1. ca. 10.**fol. 86.**d* *Aug. in Psal.**47. in illud su-**scipimus Deo.**e* *quæ in Matt.**Tomo 4.**f* *q. 6. fol. 728.**Callib. 3. c. 12.**v. 4. cap. 14. v.**9. cap. 19. v. 4.**Beza, &c.**g* *q. 6. ca. 3. fol.**730. Calu. li. 2.**cap. 8. v. 58. 59.**lib. 3. c. 4. v. 28.**h* *fol. 484.**i* *1. Joan. 1. v. 8.**Jacob. 3. v. 2.**k* *Aug. de nat.**& grat. ca. 36.**l* *quæ 1. oap. 10.**fol. 86.**m* *In Cygnæ**Cantione am-**nexa libro de**Ecclesia fol. 20.**n* *fol. 88.*

DISPUTATIO

peccatis grauioribus obnoxios, vt fures, adulteros, ab Ecclesiæ gremio non excludis, si idem doces, quod Bellarm: libro 3. cap. 9. quid opus erat tam operosa contra Bellarm: disputatione, quam à cap. 10. ad 14. persequeris? Adde, Quòd vbi semel hos peccatores in Album Ecclesiæ adscribis, necessitatem tibi imponis ipse, omnia argumenta dissoluendi, quibus cap. 13. & 14. magno nisu, probare vis, nullos nisi sanctos, nisi viua membra, in Ecclesia contineri. Verùm scripturam, quoties in Ecclesia reprobos & malos collocat, non de vniuersali Ecclesia, in qua soli sancti & electi, sed de particulari loqui, ait Witaker. Equidem fateor, de illa vniuersali, quam vos somnatis, nusquam in scriptura verbum: Nam, vt postea docebimus, vniuersalis Ecclesia, quæ extra particulares est, & his omnibus simul, errantibus ac deficientibus, permanere potest, Chymera est. *Sublatis enim particularibus nil amplius remanet*: Dein, Quis dubitet, in Ecclesia, eo modo quo tu vis, vniuersali, Id est, in Ecclesia Electorum, & sanctorum, non esse nisi electos ac sanctos? Si igitur nil aliud vis, quem impugnas? Verùm nos de illa hìc disputamus Ecclesia, quæ veram Christi doctrinam profitetur, quam audire, cui nos adiungere, si salui esse cupimus, debemus, quæ hæresi ac infidelitate prostituendam se Sathanæ non subiecit, quocunque tu illam nomine voccs.

Aff. 13.

*Arist. cap. de
Substant:*

Illud vltimò ex te quero Witaker: Si, vt ais, *a Ementita est Fides, qua cum obseruatione mandatorum coniuncta non est*, quomodo Fides vestra ementita non est, cuius articulus vnus est, Nullum Dei mandatum à vobis obseruari, sed assiduè in cunctis operibus diuina mandata violari?

*a 7n Cyg. Can.
fol. 19.*

VIII.

Vt occultè moneret Caluiniadas suos Witaker, abuti se nimia illorum credulitate, Quidquid *b* pro se, contra nos, attulit, mutata veluti persona (quæ Histriionum est peritia) dissoluit ipse. Dic igitur, Sodes, Witaker; An quia sancta, pura, immaculata dicitur Ecclesia, nulli idcirco in ea scelesti? *c Res a potiori, & meliori parte denominantur*, inquit, *Ita enim aceruum triticis vocamus, in quo sunt & palea; Vas vini, cui & sua fex inest: Sic Ecclesia etiam particularis, vt Corinthiorum, dicitur DEI Ecclesia, sancta, &c. propter electos, quamuis multi in ea sint, qui ad Deum non spectent.*

*b Supra The-
se 5.*

c fol. 87.

Us

Ut enim corpus humanum suam non amittit appellationem, licet in eodem Bell. lib. eo sint excrementa, mali humores, membra mutilata; Ita, &c. Perge 3.c.9. ad 2. porro. a Ecclesia particularis, Domus Dei dicuntur, propter pios & a qu. 2.c.2. fol. fideles, qui in ijs versantur; b sancta dicuntur per Synecdochen pro- 171. pter sanctos. Nunquid alia suppetunt, quibus tuorum nervos in- b fol. 107. cidas argumentorum? c Ideo Ecclesia sancta & immaculata dici- c qu. 5.c. 9. fol. tur, quia hic talis est inchoatè, postea perfectè talis erit. d Cum enim. 519. & 137. l. dicitur maculam & rugam non habere, de sola Triumphante Ecclesia. dem Augus. 2. intelligitur. Vel, vt Augustinus ait, e de Ecclesia non qualis iam est, Retratt. c. 18. sed qualis post hanc mortalitatem futura est. Nihil his addere o- d qu. 1.c. 2. fol. 8. pus foret: Addo tamen; Ecclesiam immaculatam, puram esse, e Illo. ca. 18. & Non quidem, si omnium in ea mores spectes, sed si Sacramenta, libro post Col- si professionem, si caput eius, si finem, si Fidem, quæ nullo errore lat. c 7. libro 4. vitari potest, nec f via sancta, hostis antiqui, calcari valet poten- cont. duas Epif. tia. Addo præterea: qui Filij Dei sunt, ratione doctrinæ, & pro- Pelag. ca. 7. D. fessionis, posse filios Diaboli esse imitatione, duplicisque velut Thom. 3. pa. 9. Reipub. membra effici, cum sibi ipsi contrarij, quod Fide profi- 8. a 3. ad 2. rentur, g factis negant. Imperfecta igitur cum Christo coniun- f Isaia 35. v. 8. ctio, non excludit aliquod cum Sathana fædus: Nec morte, pec- loel 3. v. 17. cati penitus extinguitur mystici capitis, per Fidem, vitalis influxus, g Ad Tit. 1. sed solùm perfectà spiritualis vita, & adoptio Filiorum Dei tolli- v. 16. tur. Augustinus negat scelestorum omnimodam cum Christo & eius Ecclesia coniunctionem: Negat eos esse vna Ecclesiæ mem- bra, qui scelerum sunt mancipia. Et ipsemet eadem illa, quæ VVitaker affert, loca, retractans, h loqui se, ait, de Ecclesia, non h 2. Retratt. qualis iam est, sed qualis futura est, quando gloriosa apparebit. cap. 18.

IX.

Solos igitur prædestinatos, Catholicà Ecclesià contineri docet a VVitaker, eò quòd à Magistro didicerit, b Ecclesia fun- a Cap. 7. 8. 9. damentum esse, arcanam Dei electionem. Hinc aurea illa effata, b Calu. libr. 4. c Qui semel in Ecclesiam Catholicam recipiuntur, ij nunquam ab ea c. 1. nu. 2. eijciuntur. d Qui prædestinati non sunt, eos nunquam sanctos esse po- c qu. 1. c. 10. fol. tuisse, Fides enim donum est electorum proprium, quam qui se- 86. Calu. lib. 3. mel habet, nunquam amittit: e Quare semel iusti, cessi peccare, c. 2. nu. 11. 12. graviter offendere, penas multiplicis mereri, & à gratia recedere pos- d qu. 1. ca. 8. snt, exsistere tamen à gratia non possunt. e In Cynea

DISPUTATIO

Thesi 8:

a folio 73.

b Ioan. 10. v. 9.

c Ioan. 10. v. 28.

d'1. Ioan. 2. v. 9.

e folio 76.

f Rom. 10. v. 13.

g Mat. 23. v. 12.

h Ioan. 3. v. 15.

i Psal 14. v. 6.

k Mat. 24.

v. 13.

l Gal. 3. v. 1.

m Gal. 3. v. 30.

n Mat. 25.

o Tract. 61. in.

Ioan.

p. Libro 3. de

Bap. cap. 18.

q De dono per-

seu. cap. 8.

r De corrup.

s gra. c. 9.

Hæc eo ferè argumento asserit VVitaker, quòd Ecclesia, sancta, immaculata, sponsa Christi, nuncupetur, Quòd quoniam ipse iam resoluerat, vt ostendimus: Addit insuper, *a* Omnis, qui *b* saluabitur: *Nec e ouis* *c* *Ioan. 10. v. 28* *Christi peribunt* in æternum: Quamobrem *d* qui *à nobis exeunt*, *d'1. Ioan. 2. v. 9* illos scriptura, *e* nobis fuisse negat, *e* Quis autem nesciat, reprobos omnes exire, saltem in hora nouissima? Demùm vnica est, & eadem Triumphans, & Militans Ecclesia, qui igitur à Triumphante excidunt, ne militantis quidem membra esse potuerunt.

Verùm isthæc omnia, nullo propemodum negotio expedi-
es: vel enim promissiones de non perituris ouibus, per Christum ingressis, cum in modum intelligi debent, quo similes illæ, *f* *Omnis, qui inuocat nomen Domini, saluus erit: g* *Qui se humiliat, exaltabitur*, *h* *Qui credit in illum non peribit*, *i* *Qui facit hæc non commouebitur*, &c. Nimirum, si nihil aliunde impedimenti interueniat: si cætera adsint requisita: si *k* *ad finem* in bono *perseuerent*, nec benè currere incipientes veluti *l* *fascino* demerati; *m* *carne consumment*, quod *spiritu* ceperant. Vel Quinam nomine, vt alibi quoque *n* in scriptura, soli electi intelliguntur, & non ij omnes, qui in Ecclesiæ sinu continentur, in quo etiam hædos, olim ab ouibus segregandos, esse constat. Eos verò qui *à nobis exierunt*, Augustinus alicubi *o* infideles occultos, vel (vt alibi loquitur) *p* *Qui intus esse videntur*, vocat: qui etsi ad tempus, quoad externam conuersationem, & communionem Sacramentorum, inter fideles erant, cum tamen illis internè iuncti non fuerint, tandem etiam externa conuersatione ab ijs secreti sunt. Alibi, hos ipsos, ait, *q* esse reprobos, qui ex prædestinatorum numero non erant, Ecclesiæ membra ad tempus erant: Et, vt ipse loquitur, *r* *propter susceptam temporaliter gratiam, Filij Dei dicuntur, quamuis in finem non sint mansuri Filij*. Denique etsi reprobi à Triumphante, atque aded, à militante etiam Ecclesia, separandi sint, Interim tamen, dum ad tempus Fide, & Charitate, præditi sunt, secundum præsentem statum, & què Militanti, ac Triumphanti Ecclesiæ, eiusque capiti Christo, vniti sunt.

X.

Quantò reuè Catholici, Reprobos etiam, ad tempus.

Vera

Vera, imò & Viua Christi membra esse posse, tradunt? qui suo a *Aug. de cor-*
 tandem vitio excidunt & pereunt, a *Non quia iustitiam simula- rep. & grat.*
 uerunt, sed quia in ea non permanserunt: Quàm crebrò, Deus bo- cap 9.
 ne, quàm constanter, quanta b exemplorum, similitudinumque b *Vide Thes. 6.*
 oopia, id scripturæ diuinæ tradunt? Et vt breuitatis causa multa c *Calu. libr. 4.*
 prætermittam, Si fundamentum Ecclesiæ, arcana Dei electio est: cap. 15. n. 20. &
 Si, vt Calvinus crebrò docet, c Antequam nati, antequam Bap- 22. c. 16. v. 24.
 tismo renati sunt electi, iam viua sunt Christi & Ecclesiæ mem- d 9. 1. c. 3 fol. 16
 bra, Cur igitur Witaker, Paulum Apostolum, Cur ceteros d ele- & ca. 7. fol. 49.
 ctos, ante vocationem, Ecclesiæ membra esse pernegas? An non *Idem de se Pau*
 id est apertè fateri, Fide & Vocatione Ecclesiæ membra constitui, *Im Gal. 1. v. 13.*
 non Electione? Præterea, Si omnes, qui Fide diuina instructi, iu- 1. Cor. 15. v. 9.
 stificationis gratiam consequuntur, vera sunt ac viua Christi & *De alijs Ephes.*
 Ecclesiæ membra, vt e ipse fateris, & per se liquet: Si hi ipsi, vt 2. v. 1. 2. 12.
 sæpè fit, f Paulo attestante (quanquam id, vt vidimus, V Vita- *Ephes. 5. v. 8.*
 ker disertè perneget) a gratia excidunt: Si, Fidei g naufragium, e qu. 1. cap. 5.
 faciant: Si multi à Fide h aberrent, excidunt, prolabantur: Si i ad fol. 29.
 tempore credentes recedant: Si bene, k currentes, incipiant non obedi- f *Gal 5. v. 4.*
 re veritati: Si l palmites in Christo existentes excindantur: Si, g 1. Tim. 1. v. 19
 m qui spiritu caperunt, carne consumantur, Si n Deus minetur, h 1. Tim. 1. v. 6.
 iustum, qui se à iustitia auerit, periturum: Si o hortetur Apo- cap. 4. v. 1. ca.
 stolus, vt, qui stat, videat ne cadat: Si p vereri idem videtur, ne 6. v. 10. *Hebr.*
 fortè reprobus efficiatur: Si q quidam à Charitate prima exci- 6. v. 4. *Act.*
 dant: Si r è multis vocatis pauci sint electi: Si s Saul electum 20. v. 30. 2 *Tim.*
 & bonum abijciat Dominus: Si t Salomonem, amabilem Do- moth. 2. v. 18.
 mino sædissimus lapsus occupet: Ecquid dubitabis adhuc, V Vi- i *Luca 8. v. 13.*
 takere, Eum, qui semel iustus ac fidelis fuit, Eum, n qui annu- k *Gal 5. v. 7.*
 meratus inter Apostolos, sortem ministerij eorum nactus erat, ex- l *Ioan. 15. v. 2.*
 cidere, perire posse, quantumuis antè Ecclesiæ ac Dei Filius fue- m *Gal. 3. v. 3.*
 rit? Ad hæc; An non baptizati omnes x apponuntur Ecclesiæ? n *Ezech. 18. v.*
 An non y omnes, omnes inquam, omnino omnes, qui baptizati 24. 26.
 sunt, Christum induerunt? An non z omnes in vnum corpus o 1. *Cor. 10. v. 12.*
 baptizatur? atque ideò, An non omnes Ecclesiæ membra sunt? p 1. *Cor. 9. v. 22.*
 Et tamen quis dubitet plurimos horum, qui vel hæresibus seiplos q *Apoc. 2. v. 4.*
 segre- r *Matth 20.*

v. 16. *Rom. 1. v. 7. 1. Corinth. 1. v. 2. 9. 1. Pet. 1. v. 9. f 1. Reg. 9. v. 2. t 2. Reg. 12. v. 25.*
 n *Act. 1. v. 16. Psal. 108. v. 8. x Act. 2. v. 41. y Gal. 3. v. 27. z 1. Cor. 12. v. 13.*

segregant, vel corruptis moribus inquinant, æternum perituros? Quid? quòd si electi soli, Catholicam Ecclesiam constituent, nemo penitus, quænam sit Christi Ecclesia internoscet, nec quæ vera scriptura, quæ Sacramenta legitima, nec sexcenta similia, quorum veritas, nobis quidem, non aliunde quàm per Ecclesiam Christi innotescit.

Mitto plurima vel ipsis ridenda pueris VVitakeri Sophismata, mitto quàm non ex Fide, multis locis, Bellarmini sententiam proponat, sed in sensibus ætios, à se malignè confictos, vel non intellectos, apertè detorqueat: Thesium enim breuitas, omnia persequi non patitur.

PARS SECUNDA.

CHRISTI ECCLESIAM

VISIBILEM ESSE.

XI.

*a quest. 2. ca. 2.
fol. 161.*

Arpit aduersarius Turrianum, a quòd Ecclesiam dixerit, partim Aspetabile esse in terris, partim Inconspicuum in cælis: Ac si id non sit aliud, quàm totam Ecclesiam; & visibilem facere simul, & inuisibilem. Qua de re Turrianum ipsum loquentem audi.

*Turria. libr. 3.
cont. Sadeel. de
Eccles. part. 2.
cap. 4.*

Non definit Visibilis esse Ecclesia Catholica, qua est in terris, eò quod una sit cum illa caelesti, & Inuisibilis: Nec caelestis illa Visibilis dicenda est, quia una est cum hac, qua in terris est. Una igitur est tota Ecclesia, partim Visibilis, partim Inuisibilis, ut & homo unus est, partim visibilis, corpore; partim inuisibilis, secundum animã. Sed & Bellarminũ

*b quest. 2. ca. 3.
fol. 193.
e fol. 203.*

secum pugnare non semel ait: b Quòd in Ecclesia Fidem, Spem, Charitatem necessariam esse dicat, c doceatque, veræ Ecclesiæ veram Fidei professionem semper inesse, qui antè docuerat, iaternas virtutes non requiri in occultis hæreticis, vt Ecclesiæ membra constituentur. Multa his similia, hisque nugatiã magis, sparsim videas.

videas in VVitakero. Scilicet sibi contradicat, qui Angliam, æris & auri abundantem pronunciet, illud addens, nihil æris & auri necessum esse ad hoc, vt quispiam in Anglia sit. Sed missis VVitakeri nugilibus, quæ libros integros expleant, rem ipsam videamus.

XII.

Cùm disputamus, An Ecclesia Christi visibilis sit; non quærimus; An homines, quibus Ecclesia constat, & externa aliqua Societatis illorum symbola, oculis vsurpari possint: Id enim cui dubium? Nec, An cætus prædestinatorum sit cognitus mortalibus: quis enim, præter supremum Numen, hunc internoscat? Sed nec illud, Num certò constare possit, aliquam in terris Ecclesiam esse, quæ Christum profiteatur, siue illa retineat veritatem doctrinæ, siue non: cui enim id obscurum sit? Nè illud quidem, quod *a* Witaker putat, An essentia & veritas Ecclesiæ oculis corporeis cerni & internosci possit, aded, vt oculis ipsis indicibus, quæ vera sit Ecclesia, percipiatur: Quis enim nisi amens nesciat, essentiam Ecclesiæ, & eius in Fide puritatem, non nisi Intellectu percipi? Certè si oculis videretur, nulla posset, inter sana capita, *lis* de Ecclesia suboriri. Demùm, non est quæstio, *b* An Ecclesia Catholica, vt est aggregatio omnium particularium Ecclesiarum, simul videri possit; Vt enim nec totus fluuius simul, sub vnum aspectum cadit, Sic nec omnes particulares cætus, diuersarum vrbium, prouinciarum, regnorum. Solùm igitur (quod probè tenendum, vt Scopus disputationis constet) quæritur; An Christi in terris Ecclesia, quæ veram ac salutarem doctrinam, non falsam, non erroneam, non hæreticam, profiteretur, certis quibusdam indicij ac signis, certò ac sine vlla ambiguitate cognosci possit. Vel potiùs, nulla omnino sit ratio, Synagogam Sathanæ à cætu Christi, fimetum erroris à concluso sponsi horto, tenebras à luce, veritatem ab errore, Christum à Dæmone, discernendi. Cùm ergo Christi Ecclesiam, (hoc est, quæ veram Christi doctrinam, non errores & hæresim, profiteretur,) Visibilem esse dicimus, id solùm dicimus: Quænam sit in terris vera Christi Ecclesia, cognosci à nobis posse, non quidem oculo corporeo (nam & à natiuitate cæcus, & post, oculis captus, eam nosse potest) sed Intellectu? Ed,

a folio 204.

b Ut putat Vitaker. ex Sadele fol. 218.

D

quod

DISPUTATIO

quod certa sint Christi Ecclesie indicia, certa symbola, certa signa & attributa. Diuinitus in scriptura reuelata, quæ sensu, experientiaque ipsa deprehendi possunt in aliquo catu.

XIII.

a Calu. libr. 4. c. 1. n. 7. Hun. part. 1. de Eccl. fol. 10. Uithak. qu. 2. cap. 1.

a Filij igitur tenebrarum veriti, ne, quos imposturis fascinant, apertis aliquando oculis deprehendant, cætum ipsorum, cætum gregis errantis; Ecclesiam, penitus Inuisam & Inaspectabilem esse docent: vt plebs, desperata eius cognitione, ab ipsa quæque inquisitione animum auertat. Idcirco enim Ecclesiam solis electis constare docent, vt eam penitus ignotam reddant mortalibus.

Ita Hun. Uithak.

Sed hic fraudem, & erroris incrustationem vide. Caluino duce, Ecclesiam duplicem faciunt. Vnam Catholicam, Electorum: Alteram Particularem: illam Inconspiciam, hanc Visibilem aiunt, hoc est, incauto sicum faciunt. Vt enim, quæ supra

b Thesi 1. § 10. c Ioan. 10. v. 16 d Symbolum Apostolorum. e August. 3. de Doctr. Christ. cap. 32. f Calu. libr. 4. c. 1. n. 9.

b dicta, prætermittam: Vt raceam plurima, quibus, *c* unicum esse ouile Christi, *d* vnica Ecclesia demonstratur. Vt de Augusti-
d no nihil dicam, *e* qui Tyconium Donatistam, hoc ferè modo duplicem Ecclesiam comminiscens, grauius reprehendit. *Quamuis enim Domini corpus non sit, quod cum illo non erit in eternam, Nunc in vna sunt, non tamen semper in vno erunt: Hypocrita verò ne nunc quidem cum illo esse dicendi sunt, hæretici scilicet.* Certè
f Caluinus ipse *f* Vniuersalem Ecclesiam ait esse, multitudinem, ex quibuscunq; gentibus collectam, quæ interuallis locorum distita, in vnam diuinæ doctrinæ veritatem consentit, & eiusdem Religionis vinculo colligatur; Sub hac singula Ecclesia, quæ oppidatim, & vicatim dispersa sunt, continentur: Philippus verò multo etiam clariùs, chimeram illam Ecclesie ab omnibus Ecclesijs particularibus ab-

g In locis anni 1556 Basilea. Tit. de Eccl. fol. 339.

iunctam, exterminat: *g* Quosies, inquit, de Ecclesia cogitamus, inueiamur catum vocatorum, quæ est Ecclesia Visibilis, nec alibi Electorum ullos somniemus, nisi in hoc ipso catu Visibili. Nam neq; inuocari, neq; agnosci Deus vult, nisi in Ecclesia Visibili. Nec aliam fingamus Ecclesiam Inuisibilem, & mutam, sed sciamus, ministerium Evangelij publicum, & publicas congregationes esse, vt Ephes. 4. dicitur: Ad hunc catum nos adiungamus, scriptura enim loci, non de Ideæ Platonica, sed de Visibili Ecclesia loquuntur, in qua sonat vox

Euan-

Evangelij, & ministerium conficitur: Sed *omissis* similibus quam plurimis. Illud solum in presenti quærimus: An Ecclesia, quæ veram doctrinam profiteretur, cognosci à nobis certo possit, nec (quod ad institutum præsens attinet) multum laboramus, quo nomine hanc Ecclesiam appelles, siue enim Vniuersalem, siue Particularem eam voces, dummodo fatearis, Ecclesiam, quæ veram Christi doctrinam profiteretur, cuius & communionem tenere, & vocem audire, & iudicio acquiescere iubemur, cognosci à nobis certo posse, cuiusmodi tandem illa sit, de nomine non laborabimus. Verùm hoc ipsum est, quod pernegant Nouatores. Quod reuera non est aliud, quam omnem veritatis cognoscendæ spem præscindere mortalibus, & palam edicere, frustra nos in veræ Fidei & Ecclesiæ inuestigatione laborare, quam cognoscere nequeamus; quam Fidem ac Religionem omnem, stirpatum ex animis euellere, & Academicam incertitudinem reuocare.

XIV.

Sed, quos arietes admoueat Ecclesiæ Visibili, videamus. *a* Fides, inquit, teste *b* Apostolo, rerum non apparentium est: At qui inter Symboli articulos, Fide credimus, non solum Ecclesiam esse sanctam, sed etiam Ecclesiam Catholicam, esse: Hæc igitur nobis apparere non potest. *c* Deinde ea est vera Ecclesia, in cuius corde legem suam insculpsit Deus, Isaia 31. vers. 33. quæ Deum in spiritu colit, Ioan. 4. vers. 23. quæ est domus spiritualis, 1. Pet. 2. v. 5. *d* quæ tota pulchra, quæ ciuitas sancta, quæ corpus est Christi: At, quis talis cætus sit, videre non potest, nisi qui interna animi ornamenta videat. Adde, *e* quod Ecclesia, corpus Christi est, non physicum & Visibile, sed mysticum, cuius & caput, & vinculum quo capiti iungitur, Inuisibile est. Ad hæc, Eliæ temporibus, Ecclesia ne ipsi quidem Prophetæ nota fuit, utpote, *f* qui se vnum superstitem arbitratur è familia Dei: Et Arrianis grassantibus *g* *ingemiscens orbis Arrianum se miratus est*, cum vix aliqui latitantes *h* Episcopi veritatem retinerent. Et Ioannes *i* palam restatur, parturientem Ecclesiam, in deserto occultandam.

Quam siculnea sunt ista, Deus bone? Sed quod firmiteribus uti non potuit argumentis Witakerus, culpa est causa, non ingenij, non doctrinæ, non acuminis. An igitur quia Fides re-

a *Uit. q. 2. c. 2.*
fol. 164. cap. 3.
fol. 200.
b *Hebr. 11. v. 1.*
c *Uit. ca. 3. q. 2.*
d *Toto cap. 4.*
e *Cap. 4.*
f *3. Reg. 9. v. 10.*
g *Hieron. cont. Lucif. ca. 7.*
h *Socr. lib. 2. c. 29. Sozom. lib. 4. c. 8. Niceph. lib. 9. c. 33.*
i *Apec. 12. v. 6.*

rum non apparentium est, Sanctissima Domini Mater, credere non potuit Christum Dominum passum, mortuum, sepultum esse, rediituum caelos petiisse? An id ipsum Apostoli, qui hæc in Symbolo credere se fatentur, credere non potuere? An doctiores

a Rom. 1. v. 19 Christiani, qui demonstratiua ratione, *a* Deum esse, & vnum, &

20. Actor. 14. immensum, & omnipotentem esse, euidenter cognoscunt, credere non possunt, quod Deus sit, atque aded, *b nec accedere ad*

b Hebr. 11. v. 1. Deum, nec placere Deo poterunt? Ego quidem certè, negotio nullo, eodem profus telo, Apodictice conficiam Lutheristam Ecclesiam: Cui enim dubium est, aspectabilem esse, sub sensum cadere hodie, Luthericam Ecclesiam? Quo igitur modo, vera Christi Ecclesia erit, quæ inconspicua est, & fide sola creditur in Symbolo, nullo sensu percipitur? Damnabimus pari ratione, Ecclesias omnes, S. Martyrum, quæ & fidei professione, & vsu Sacramentorum, & gloriosis pro fide certaminibus, visendam se cunctis, aspectabilemque exhibuerunt. Fides igitur argumentum est non apparentium, quia per ipsos Fidei actus, obscure solum, per speculum, in ænigmate, cognoscimus reuelatas veritates, propter autoritatem Dei, non propter intrinsecum terminorum nexum, sensu, vel ex connexione extremorum cum medio, perceptum. Atque ided Fides argumentum est non apparentium clarè, per ipsam Fidem. Ex quo non rectè colligas, Fidem esse, non posse earum rerum, quæ aliunde clarè & aperte cognosci possunt. Adde, quod, cum Ecclesiam Visibilem dicimus, nihil aliud dicimus, quam semper in mundo fore cætum hominum publicè testantium Fidem, qui formam exteriorem, ordinem, ritus, Sacramenta habeat: Et quidem talem, In quo signa ac notas veræ Ecclesiæ, Fide, & scripturarum autoritate cognitæ, inesse, certò ostendi ac deduci possit: Ex vna nimirum propositione, Fide & proinde obscure, cognita, quæ signum ac solum veræ Ecclesiæ continet: Ex altera verò, sensu, monumentorum, historiarumque Ecclesiasticarum lectioe, Vsù veteri, more, ritibus, *c* vt suo inferius loco demonstrabimus. E quibus omnibus, quia inesse huic cætui talia signa cognoscimus, conclusionem obscuram illam quidem, (siquidem ex altera propositione obscure, & sola fide cognita deducitur) certissimam tamen, inferimus, quod hæc sit vera il-

la &

la & Catholica Christi Ecclesia; Hoc verò cum obscure, certissimo tamen, intelligamus, nihil impedit, quo minus, etiam Fide obscura id ipsum credamus.

Et Caluinus quidem certè, *a In symbolo, nos profiteri, ait, credere Ecclesiam, non solum Electorum, sed etiam Visibilem; Quia scilicet, certa illa Ecclesie notitia, ob quam Visibilis appellatur, Ex notis Ecclesie, non sensu ac ratione, sed fide, in scripturis ac symbolo reuelata, cognitis, generatur.* *a Calu. libr. 4. c. 1. n. 2. § 3.*

XV.

Leuiora sunt cætera, aduersarij argumenta: Ecclesiam enim putam, sanctam dici *b* ostendimus, non quòd omnia eius membra talia, sed vt cætera nunc taceam: vel quòd reipsa multi in ca- *b Thes. 8.* tales; vel quòd in ea sola, nec vsquam alibi sanctitas reperiatur. Cognosci, fateor, à nobis non possunt, quinam in Ecclesia sanctitate, qui diuina electione sint ornati: Certò tamen cognoscimus, Ecclesiam, in qua & hæc dona esse, & inter eos, quibus notas veræ Ecclesie inesse videmus, veram Fidem, & quosdam etiam Electos esse, Deo soli cognitos, Deo reuelante, didicimus. Caput Ecclesie Christus, & nexus cum capite, vt detur esse inconspicuus, per signa tamen Ecclesie Christo vnite, diuinitus reuelata, quid vetat eam nosse? Et anima hominis, & vnio illius Inuisibilis est, per ea tamen quæ in humano corpore videmus, iunctane huic sit anima, *e 1. Petr. 2. v. 7.* vel seiuncta, clarissime noscimus. Spiritualis domus est Ecclesia, *1. Cor. 15. v. 44.* non solum quia à Spiritu sancto regitur, sed etiam quia ad finem *d 3. Reg. 18.* spiritualem ordinatur, & quia multi in ea spirituales, qua ratione *v. 22.* bona quæque opera *c Spirituales hostia* vocantur ab Apostolo. *e 3. Reg. 18.*

Elias solum queritur (vt deserte *d* alibi indicat) è numero *v. 13:* Prophetarum, qui murum se pro domo Dei opponerent, solum *f 3. Reg. 15. v.* se esse superstitem, quamuis sciret, *e* centum alijs Prophetis la- *11. 14. 2. Paral.* tribula dedisse Abdiam. Queritur deinde in ditione Israel, vbi *lip. 14. v. 15.* tunc erat, nullum esse qui Deum purè colat, quamuis non lateret *g 3. Reg. 16.* Eliam, in regno Iuda, si vnquam aliàs, tunc maxime Dei cultum *v. 29.* floruisse, sub Aza *f* pijsimo Rege, qui Achabo in Israel sauiente- *h 2. Paral. 17.* te, *g* regnauit; Sub Iosaphat *b* laudatissimo Principe, qui & *v. 3. 6. 3. Reg.* ipse, eo tempore, quo Elias quærebatur, hoc est, insaniente Acha- *22.* bo, *i* imperabat. Eliæ igitur oratio, Samarie perditum statum *i 2. Paral. 17.*

DISPUTATIO

a fol. 275. notat. Id quod Witaker *a* concedi posse ait, licet quoddam per altaria Dei, quæ destructa queritur Elias, cultum Dei plerique intelligant (cùm Hierosolymæ, ubi solum erant altaria Dei, destructa non fuerint) non placeat Witakerø, nec illi, cui non placet, quidquid Witakerø displicet: *b* Albericus Gentilis, *Altarium* nomine, quæ nulla erant, aliquid altaribus conferendum, intelligi ait: Ecquid autem mirum si in vno regno Ecclesiam, singularis Apert depascatur? An idcirco inconspicua reddetur Ecclesia?

d *Calu. libr. 4.* Pressa olim fuit Ecclesia ab Arianis, nunquam oppressa, nec *c. 14. n. 26. lib.* ab Antichristo opprimenda: Sed licet *c* obscureretur aliquando, & *3. c. 3. nu. 10.* quasi obumbretur, scandalorum multitudine, etiam tunc in suis firmis *e* Bernar. Ser. *simis* apparet, in quibus, & furori Arrianorum in Damalis, Athanasijs, Hilarijs cæterisque se opposuit, & opponet Antichristo.

f Hieron. Epist.

XVI.

Non ita de Ecclesia sensit Augustinus (quantus Deum im-
g *Paulin. Epist.* mortalem & qualis Pater? *d* *optimus & fidelissimus antiquitatis te-*
31. int. Aug. *stis*; *e* *Malleus hæreticorum*; *f* *Conditor antiquæ fidei*; *g* *Salter-*
li Sulpic Epist. *ra, & lucerna in candelabro Ecclesia*; *h* *Apis Dei, fauos diuini ne-*
37. int. Aug. *ctaris plenos conficiens*; *i* *quem nunquam sinistra suspitionis, saltem*
6 *Calest. Tom. 1.* *rumor aspersit*: *k* *Acer ingenio, suavis eloquio*: *l* *Cuius si alienæ*
Concil. Epist. ad *comparentur scriptis, fursures sunt ad siliginem*: *m* *Literarum om-*
Epist. Gall. *nium egregius Magister, & quod rarum est in tanta uertate, cantif-*
k *Prosper. lib.* *simus disputator, decurrit quippe tanquam fons purissimus nulla fece*
3. vite Con- *pollutus*) sed potius. *n* *Cacos esse ait, qui montem Ecclesia non uideant,*
templat. ca. 31. *qui contra lucernam in candelabro positam, oculos claudunt.* *o* *Vera*
l *Gregor. lib. 8.* *enim Ecclesia neminem latet*: *p* *Hæc est ciuitas in monte posita quæ*
Epist. 37. *abscondi non potest, hæc est lucerna, quæ sub modio non occultatur, om-*
m *Cassiod. Pro-* *nibus nota, omnibus diffamata. Cùm enim, q* *Ecclesiam ignorare*
log. in Psal. *nulli liceat, idèò secundum uerbum Domini, nec abscondi potest.* *r* *Fa-*
n *Aug. tra. 2. in* *ciliusq; est solem extinguere, quàm Ecclesiam occultari.* *s* *In sole enim*
Epist. Ioan. sub *posuit tabernaculum suum. In manifestatione posuit Ecclesiam su-*
initium. *am, non in occulto, non quæ lateat: Quid in heretice fugis in tenebras,*
o *Libr. 2. cont.* *quid latitare conaris?* Si Ecclesia cætus est hominum, publicè fi-
Perik. c. 32. *dem testantium, Si ordinem, ritus, formam exteriorem uisibilem*
p *In Psal. 47. i-* *habet,*
nitio. q *Epist. 170. r* *Chrysof. Tom. 1. hom. 4. in uerba Isaia: Uidi Dominum initio*
Aug. in Psal. 18. in 2. Exposit.

'habet, ne dubites ipsam quoque Visibilem esse: Et sanè si occultari Ecclesia potest, Cur *a* *mons.eleuatus*, Cur Ecclesia, seu, quod idem est, Ecclesiæ Doctores & Pastores, *b* *civitas in monte posita*, Cur *c* *thronus Christi, sicut Sol*, esse dicitur? Cur ad *d* Ecclesiam deferre iubemur controuersa, eiusque iudicio acquiescere? Cur, cum extra Ecclesiam saluari nemo possit, *e* *peritura denunciatur gens, qua non subsit Ecclesiæ, cuius die ac nocte iugiter patens porta?* Si enim nosse non licet, quænam sit vera illa Christi Ecclesia, cui obedire, cui nos adiungere tenemur, cui bono hæc præcepta, hæc minæ? Cur tam plana hæc via dicitur, *f* *ut stulti non errent per eam?* Cur *g* *ab omnibus cognoscenda* prædicatur? Cur *b* *Cu- stodes, i Doctores, & Pastores*, ad finem vsque seculi habitura dicitur, quorum non interrupta voce ædificetur, qui *ore quoq;* *k* *professionem faciunt ad salutem?* Cur in ea in perpetuum *sonatura vera predicatio*, Isa 59. v. 21. cap. 62. v. 6. Cur nunquam deserenda in tenebris, sed in clarissimo eius lumine Gentes, ac Reges terræ, ambulari, dicuntur? Isaia 60. v. 3. Et vt omnem de particulari, & vniuersali Ecclesia, vergiuetationem præcludamus, *l* *An forè hæc non veræ, sed errant Ecclesiæ sunt. encomia?* Scilicet illa est ipsa, non Ecclesia, sed Sathane Synagoga, quæ professionem facit ad salutem, cuius ministerio ædificatur corpus Christi, cuius magisterium audire, ad quam nos adiungere, Christo iubente, debemus.

XVII.

Sed cur operosè probo, quod spontè dat Witaker. Fatetur ipse, *a* *Particularem Ecclesiam Visibilem esse*: Atqui idem ipse, *b* *Eam, ait, esse Particularem Ecclesiam, qua veram profitetur Religionem*; fatetur ergò quod volumus, cognosci posse Ecclesiam, quæ veram profitetur Religionem. Deinde subdit: *c* *Nos non dicimus, Ecclesiam esse Inuisibilem, quòd videri non possint, qui ad veram Ecclesiam pertineant (semper enim erit huiusmodi hominum numerus aliquis visibilis) sed quòd non semper palàm ab omnibus videantur: Etsi enim Fidem profitentur, non tamen ubiq;* *nec semper, sed solum cum necessitas postulat.* Rursum: *d* *Semper ergò Visibilis fuit Ecclesia nostra, & professa est Fidem, licet non eodem modo.* Hæc si ex animo dicis Witaker, Ais quod negas, & hosti herbam porrigis.

Nos

DISPUTATIO

Nos quoque non eodem semper modo conspicuam fuisse Ecclesiam cognoscimus, quia Nunc sanguine madens, Nunc in spelæis ac terræ cauernis sorditata, Nunc triumphans & læta videbatur; semper tamen videri & agnosci à volentibus potuit. Et vt potuerit, Diuinæ prouidentiae ratio exigebat: *a Si enim Diuina prouidentia praesidet rebus humanis, desperandum non est, ab eodem Deo, auctoritatem aliquam constitutam, qua velut gradu certo innitentes, at-*

a Aug. de V-
til. cred. cap. 16.

b Aug. libr. 3.
cont. Parmen.
cap. 5.

c Augu. cont.
Epist. fund.
cap. 5.

tollamur in Deum. *b Atqui nulla est securitas unitatis, nisi Dei Ecclesia declarata, que super montem posita abscondi non potest. Quis enim c Evangelio credes, nisi Ecclesia auctoritate commoneatur? Aut, quem illa moueat, nisi agnoscat? Certè posita Ecclesia Inuisibili, consequens est, Non paruisse aditum gentibus ad fidem, & gremium Ecclesiae per Baptismum, nec hæreticis ad reconciliationem, nec fidelibus ad vsum Sacramentorum, & doctrinæ cælestis institutionem.*

Si igitur Diuina prouidentia auctoritatem infallibilem proponendi & explicandi res Fidei in mundo reliquit, vt per eam Vnitatis & concordia, veritasque seruetur, & quidem, vt rectè notat Witaker, quæ *d non tantum, vt librariorum officina, libros custodiendo, sed per ministerium predicationis id perficiat,* dubitandum non est, cognosci & potuisse & debuisse semper Ecclesiam, cuius auctoritas inutilis est, si cognosci non potest: Sin autem hac in re sapientissimi salutis mortalium Curatoris, defecit prouidentia, Incerta omnia, Academicæque hæsitacionis plenissima sunt. Et

d fol. 321.

e Aug. de V-
til. credend.
cap. 14.

Augustino quidem, ac vnà mihi: *e Multò facilius persuadebis, Christo non esse credendum, quam de illo quidquam nisi ab ijs, per quos ei credidissim, discendum.* *Ei autem non credidi, nisi populorum, atq; gentium, quas Ecclesia Catholica mysteria vsquequaq; occuparunt, confirmata opinioni. Cur non igitur apud eos potissimum requiram, quid Christus praceperit, quorum auctoritate commotus, Christum aliquid pracepisse iam credidi? quem fuisse aut esse, non putarem, si abs te mihi commendaretur. Vos enim & tam pauci, & tam turbulenti, & tam noui, nemini dubium est, quam nihil dignum auctoritate pre-*

f Augu. cont.
Epist. fund.
cap. 5.

feratis. f Elige ergò quod vis: Si dixeris, Crede Catholicis, ipsi memonent, vt nullam fidem adhibeam vobis: Si dixeris, noli credere Catholicis, Non rectè facis, per Euangelium me cogendo ad Manichæi,

(Lu-

(Lutheri, Calvini, &c.) *fidem*, quin ipsi *Euangelio*, Catholicis *predicantibus*, *credidi* (credidit Lutherus, &c.)? *Si dixeris, rectè credidisti* Catholicis *laudantibus Euangelium*, sed non rectè illis *credidisti*, *visuperantibus Manichæum*: *Usque adeò me studium putas, ut, nulla reddita ratione, quodvis credam, quod non vis, non credam?* *Quomodo eis credam de Christo, quem non viderunt, de te non credam, quem videre nolunt?* Sed unguis ex ulcere, quod illi, cum inuisam clamant Ecclesiam, tangi reformidant. Vnicum Doctoris Lutheri *plañe aureum effatum* addo: *Qui Christum inuenturus est, ait, necesse habet, prius Ecclesiam inuenire, Quomodo enim scietur Christus, & tunc in Luc. 2. fides eius, nisi prius sciantur fideles eius?*

PARS TERTIA.

CHRISTI ECCLESIAM

PERPETUAM ESSE.

XVIII.

*E*cclesia a Christi, miraculis conciliauit *authoritatem*, *sil. cred. ca. 14.* *authoritate meruit fidem, fide contraxit multitudinem*, *b Aug. de v-*
multitudine obtinuit vetustatem, *vetustate roborauit* *a Relig. cap. 6.*
religionem, quam non solum hereticorum, ineptissima *c Exod. 1. v. 12.*
nonitas, fraudibus agens, sed nec gentium veteros uer-
ror uolenter aduersans, aliqua ex parte conuelleret. Hoc enim pro-
prium est Ecclesie, ut b Gentibus utatur ad materiam operationis
sa, hereticis ad probationem doctrinae suae, schismatis ad documen-
tum stabilitatis suae, c Quantoque opprimitur magis, multiplicetur
et crescat magis, d Ut tum vincat cum laeditur, tum intelligat, cum
arguitur, tum obtineat cum deseritur: e Nihil aduersus hanc proficit
quauis crudelitas, illecebra est magis, et plura recipit, cum metitur: SS. Pet. et Pa-
si Semen enim est sanguis Christianorum, et tunc magis edificatur
Ecclesia, cum cedi videtur: g haud secus, quam si quis vitæ putat
gione proxinet ad ubertatem. h Itaque vinciantur Ecclesie membra, h Aug. 22. Ci-

E

inclu- rit. ca. 6.

DISPUTATIO

a Hier. Epist. includantur, eadantur, torquentur, urantur, laxentur, trucidantur;
62. ad Theoph. & multiplicabuntur. a Patiendo enim magis, quam faciendo contu-
sub finem, & melius, Christi fundata est Ecclesia, persecutionibus creuit, martyrijs
Tom. 1. in uita coronata est. b Hanc solam totius mundi oppugnatio non potest sub-
Mala captiui uertere, perpetuo uelutricem seditiosa impietatis, alienorum dogmatum.
Monachi. Ut enim c palmea signa, pondere imposito, in diuersum curuantur :
b Theod. lib. 1. Sic Ecclesia, cum premitur, erigitur, & d Aquæ diluuij atcam in
hist. cap. 4. sub sublime offerunt, cætera submergunt : Humana siquidem fig-
fin. fren. lib. 4. menta facillè ueritatis Sole siccantur; at quæ à Deo sunt, humanis
cap. 64. uiribus dissipari non posse, e sapienter monuit Gamaliel. Et sanè
e Plin. lib. 16. si subruì Ecclesia Christi potest, non uideo, quo magnifica illa
cap. 42. promissa spectent; f Porte inferi aduersus eam non præualebunt :
d Aug. serm. g Columna est & firmamentum ueritatis: h In qua Christus ad con-
1. in uigil. Pen- sumationem usq; sæculi manet: i Hanc spiritus ueritatis in omnem
tec. cap. 12. dirigit ueritatem: k In hac Doctores, & Pastores, in adificationem
e Acto. 5. v. 39. corporis Christi futuri sunt, usq; dum occurramus atque Christo, qui
f Matth. 16. non sinant fideles omnivero doctrinæ absipi. Quæ non nisi de
v. 18. Ecclesia, quam nosse, cui adhærere debemus, explicari possunt.
g 1. Tim. 3. v. 15 Quid sibi amplissimæ illæ promissiones uolunt: l Deus san-
b Matth. 28. dauit eam in eternum. Deus fundauit, inquit in eum Psalm. Aug.
v. 26. non est quod timeas neuat fundamentum. m Potestas eius, pote-
i Ioan. 14. v. 16 stas, quæ non auferetur, & regnum eius, quod non corrumpetur:
k Ephe. 4. v. 12. n Regni eius non erit finis: o Dabo sanctificationem in medio eo-
l Psal. 47. v. 9. rum, in perpetuum: Quid, inquam, hæc, ut alia præteream, sibi
m Dan. 7. v. 14 uolunt, si euerti penitus Ecclesia potest? An non p æternitas illa,
cap. 2. v. 44. quæ olim Synagoga promissa est, ad Christi Ecclesiam pertinet, quæ
n Luc. 1. v. 31. Synagoga, q uelut umbra futurorum, denotabat? An non luce
Mich. 4. v. 7. & puram doctrinam, r non errores ac hæreses docet (quocunq;
Isaia 9. v. 7. eam nomine appelles) semper uisibilem esse debere? Si aliquan-
o Ezechiel. 37. do Ecclesia penitus interciderat, an non spes omnis salutis interci-
v. 26. Isaia 61. uer. 9. uideret, cum nec extra Christi Ecclesiam salus esse, nec ullus Ecclesi-
assert. 24. am, quæ omnino non est, vel nosse, vel ei se aggregare possit?
p Augu. 17. Ci- Maneat igitur, super Petram fundatam esse domum Dei, non su-
nit. c. 6. per terram, quæ cuniculis patet, aut f super arenam inconstan-
q 2. Cor. 3. v. 11 tem & mobilem, Ut eam, nec fraudes dæmonum, nec furores ty-
Heb. 10. v. 1. 1. Car. 13. v. 11. r Assert. 16. 17. f Matth. 7. v. 24. ran-

rannorum, nec hæresum fallaciæ superarent, quæ rubo Mosaico
 simillima, inflammari persecutionibus potest, sed quia Dominus
 in ea loquitur, absumi non potest, nullis machinis euerri, nullis
 fraudibus corrumpi, nullis viribus superari, potest: *a Firma enim
 est, ut D. Martialis ait, Ecclesia Christi, nec cadere, nec disrumpi un-
 quam poterit, b Luna simillima qua, etiam cum deficere videtur,
 non deficit, obumbrari potest, deficere non potest, &c. c Thronus enim
 Christi, sicut Sol, & sicut Luna perfecta in æternum; d Thronus eius
 sicut dies celi. e Et si defecerint leges iste diei & noctis, tunc & semen
 Christi, f quod erescit usque ad messem, deficiet. Imò quia calum &
 terra transibunt, sed non verba Domini, ne tunc quidem deficiat.*

*a Mari. Epif.
 ad Burdeg. ca-
 pite 11.
 b Amb. 4. be-
 xamer. c. 2.
 c Psa. 88. v. 38.
 d Ibid. v. 30.
 e Jer. 31. v. 36.
 f Matth. 13. v. 30.*

XIX.

Eant nunc aduersarij, & cum Donatistis, *a Totum mundum a Apud An-
 apostata esse pronunciant: b Ecclesiam totam iam olim corruisse. c Pa-
 gum multa iam secula cacasse orbem terrarum. d Ab annu mille, Eccl. ca. 13.
 e collapsa fuisse omnia, e cum totus orbis densissima ignorantia caligine b Apolog. An-
 obnoluitus esset, f pura verbi predicatione aliquot seculis evanescente. glic. fol. 100. E-
 g Sublata enim solius Fidei iustificantis cognitione, & Christi gloria dit. Neapol. Pa
 extincta est, & abolita religio, & Ecclesia destructa, & spes salutis peni- lat. anni 86.
 tus eversa: h Innumeris superstitionibus profututa erat Ecclesia, & c Ibid. fol. 187.
 fadissimo adulterij genere, simulabrorum cultu, inquinata. i Eccle- d Cal. de Scan-
 sia puritas non obscurata, sed penitus obtiterata & abolita euauis. dat. sub finem
 k Seculifq; aliquot profundis tenebris submersa fuisse O M N I A. fol. 873.
 l Scilicet aliquos Marcionet (Lutheros, Caluinos,) liberanda ve- e Calu. libr. 4.
 ritas expectabat: Interea perperam Euangelizabatur, perperam cre- cap. 10. n. 5.
 debatur, tot millia milium perperam tincta, tot opera Fidei perperam f Calu. libr. 4.
 administrata, tot virtutes, tot Charismata perperam operata, tot mar- cap. 1. nu. 11.
 tyria perperam coronata. m sed si ita est, neglexit officium suum vit- g Calu. Contr.
 licus Dei, Christi Vscarius, Spiritus sanctus, sinens interim Ecclesias a- Sadol. fol. 114.
 liter credere, quam ipse per Apostolos predicabat. n Interea vero o: h Ibid. in fine
 mncs casti, omnes continentos, Virgines, Clerici, Sacerdotes, tanta Con- libri fol. 128.
 fessorum millia, tot Martyrum exercitus, tanta urbius, tanta populo- i Calu. libr. 4.
 rum celebritas, & multitudo: Tot Insula, Prouincia, Reges, Gentes, ca. 18. nu. 1:
 Regnia, Nationes: totus postremo terrarum orbis, per Catholicam Fi- k Calu. pref.
 dem, Christo capiti incorporatus, tanto seculorum traxit ignorasse, er- Inst. sub finem.*

E 2

scrip. c. 29. m Ibid. cap. 28. n Lyrin. cap. 33.

DISPUTATIO:

raffe, blasphemasse, nesciisse quid crederet, pronunciatur. Scilicet, a Aug. 2. cont. a Vsq, adeo permiscuit ima summis longus dis, ut viderint Caesarius, Pelagius, (Luther, Caluinus;) ceci fuerint Gregorius, Ambrosius, Hilarius, &c. Et sponsa Christi, Virgo casta, fidem non seruauit sponso, seque nefasto Antichristi comercio polluendam profuituit.

XX.

Certè non alio nixa sunt fundamento illa scripturæ & Patrum argumenta, quibus manifestæ hæresis conuincunt, doctrinam omnem, quæ noua sit, quàm huic Ecclesiæ, ac veræ Fidei peremitati. Et vt passim obuiæ scripturæ testimonia mittam, quæ *b* deuitandas docent profanas nouitates, & eos vnà, qui *c* præter doctrinam, quàm initio accepimus, noua adferunt; siquidem *d* nouissima tempora, non nisi novos pseudoeuangelicorum errores progenerant. Vt, inquam, ista mittam, Quid est, quod hæreticis sui æmptotis crebrius obiectant Patres, quàm, *e* Principalitatem veritati, posterioritatem mendacitati deputandam esse, ex illius parabola patracinio, *f* quæ bonum semen frumenti a Domino seminatum, primo constituit, Auenarum autem sterilis feni adulterium ab iniunco Diabolo postea superduci: ita ex ipso ordine manifestum est, id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum: id extraneum & falsum, quod sit posterius immissum. *g* Ego, inquit Tertullianus, meum dico verum, & Marcionem (Luther, Caluinus) sum. Quis inter nos diiudicabit, nisi Temporis ratio, ei præscribens auctoritatem, quod Antiquius reperitur, & ei præiudicans uisitationem, quod posterius renincitur: In quantum enim falsum corruptio est veri, in tantum precedat necesse est veritas falsum. *b* Non negabunt autem discipuli, primam Marcioni (Luthero, &c.) Fidem nobiscum fuisse, ipsius literis testibus, ut hinc iam destinari possit hæreticus, qui deserto, quod prius fuerat, id postea elegerit, quod retrò non erat. In tantum enim hætesis deputatur, quod postea inducitur, in quantum veritas habebitur, quod retrò & à primordio traditum est. *i* Sed aiunt, Marcionem (Lutherum, &c.) non tam innouasse regulam, quàm retrò adulteratam recessisse. O Christe patientissime Domine, qui tot annis interuersionem prædicationis sustinuisti, donec scilicet tibi Marcion (Lutherus, &c.) subiueni-

veniret. *a* Ex hoc ipso (ait Hieronymus) quod posterius instituti sunt, *a* Hier. c. 9. in
 nos se esse indicant, quos futuros *b* Apostolus pronunciat. Nec sibi *b* sin. cont. Lucif.
 blandiantur, si de scriptura capitulis videntur sibi affirmare, quod di- *b* 1. Tim. 4. v. 1.
 cunt, cum & Diabolus de scripturis sit aliquando locutus, Et scripturae,
 non in legendo consistant, sed in intelligendo. Breuem igitur, apertamq;
 animi mei sententiam proferam; In illa Ecclesia permanendum, que, *c* Augu. de V-
 ab Apostolo fundata, usq; in diem hanc, durat. : *c* Quid nobis af- *c* nit. Eccl. c. 14.
 fertis novi? Nunquid iterum seminandum est bonum semen, quan- *c* & 15.
 do, ex quo seminatum est, et crescit usque ad messem?

e Cur enim post quadringentos annos docere nos nituntur, quod *d* Coloss. 1. v. 6.
 ante nescivimus? Usq; in hunc diem mundus Christianus sine hac do- *d* Matt. 13. v. 30.
 ctrina fuit. *f* Nazianzenus vero: Absconditam post Christum, *e* Hiero. Epist.
 sapientiam annunciant, Rem lacrymis dignam: Si enim triginta his *e* 65. ad Pam. &
 annis, Fides originem habuit, cum quadringenti fere anni ab eo tempo- *f* Ocean. de er-
 re fluxerint, quo, Christus palam visus est, Inane toto tempore fuit E- *f* ror. Orig. ca. 3.
 vangeliium, inanis Fides nostra, & Martyres quidem frustra martyri- *f* Naz. Epist.
 um subierunt. Tarde mihi hos Doctores, etas huius seculi proculit, *f* 2. ad Chled.
 sero hos habuit Fides mea, quam tu erudisti, Magistros: Inauditis ego *f* sub finem.

his omnibus in te credidi. Sexcenta similia in Lytinenſi, Optato,
 Aug. & c. *g* Quin etiam Nouatores ipsi, instar Aman, infelicem *g* Vide Tho-
 sibi arborem qua pendeant, nescij fabricantes, & gladium gestan- *g* si 28.
 tes, quo ipsi Goliaz, pereant, hoc ipso argumento hereseos con- *h* In prefat.
 vincunt Anabaptistas. *h* Quod nuper, Anno millesimo, quingente- *h* Coll. Franken-
 simo, vigesimo secundo nati sunt, quare, si ipsi sint Christi Ecclesia, con- *h* tal. sub finem.
 sequens est, Deum sine populo & Ecclesia fuisse, ad eum usq; annum. Edit. Heidel-
 Philippus etiam in ijs ipsis Thesibus, quæ i Breniarium sunt, & berg. an 71.

fasciculus, ait Lutherus, eorum que 20. annis a se, suisq; tractata sunt: i Apud Lu-
 & Catholica, inquit, Ecclesia significat non solum presentes ministros, ther. Tomo 1.
 sed congregationem piorum, non solum in spiritu, sed etiam in externis lut. Wit. anna
 aliquibus rebus consentientem: Et consensum sanctorum de doctrina 45. Editio a-
 O M N I B V S T E M P O R I B V S: Qui ab hoc consensu dis- *k* Ibid. fol. 441
 cedit, discedit ab Ecclesia. Quare prudenter videndum est, quid con- *k* fol. 419.

sensus Doctorem, & piorum in ministerio probavit omnibus tempori- *k* Ibid. fol. 441
 bus, ne Novas & Ecclesia ignotas opiniones recipiamus, Recte enim dici- *k* in Thesibus de
 tur, Ecclesiam non errare. Et Confessio Augustana: l Una, inquit, obedientia &
 sancta Ecclesia, perpetua mansura est, in qua Evangelium recte do- *k* consensu Eccl.

cettur, & rectè administrantur sacramenta. Calvinus quoque, a *Cont. Sadole. a Ecclesiam Societatem esse, ait, sanctorum, per totum orbem diffinitio. fol. 112. sam, per OMNES ETATES dispersam, una doctrina Christi* In Tomo opus. *sti colligatam, unitatem Fidei, ac fraternam concordiam observantem.* à Gallasio col- *Alibi, b Vixisse Christi Ecclesiam, & victuram, ait, quamdiu Christi lecto. stus regnabit, cuius manu sustentatur, cuius presidio defenditur, cuius b Præsa. Insti. virtute suam incolomitatem retinet. Id quod ex scripturis alibi c con-* post medium. *firmat luculenter. Magdeburgici verò, non solum d duraturam,* c 4. *Iustit c. 1. aiunt, Christi Ecclesiam ad finem seculi, e sed etiam, Confessio-* nu. 17. *nis constantiam & perseverantiam inter signa Ecclesiæ connu-* d *Cent. 1. libr. 1. merant.*

c. 4 fol. 175.

e *Libr. 2. ca. 4. col. 380.*

f *qu. 3. ca. 1. fol. 222. & 224.*

g *folio 470.*

h *folio 229.*

i *folio 229.*

k *folio 249.*

l *folio 250.*

m *folio 247.*

n *folio 254.*

o *folio 264.*

p *265. 248.*

q *fol. 240. 241.*

XXI.

Quid verò Witakerus? Secum ipse digladiatur: f *Omnes Ecclesias particulares ad eum statum pervenire posse, ait, ut nec sit, nec proinde cognosci possit, aliqua in terris Christi-Visibilis Ecclesia: licet Catholica Ecclesia nunquam possit deficere.* Mirum ni Chimæram esse putet Witaker Catholicam Ecclesiam, quam, sublatiis particularibus Ecclesijs, imaginatur. Sed quid porro? g *PATRES OMNES ERRAVERUNT.* Benè; Scitè; progredere; h *fronans, Justinus, Tertullianus, Chrysostomus, Augustinus, Hieronymus, Gregorius, errarunt, scripturas perversè sunt interpretati. i Gregorius tamen ultimus fuit, verus & pius Episcopus Romæ, reliqui Antichristi: Superasti, mihi crede, Witaker, tres illos primos, Davidis fortissimos, qui impetu vno omnes, quotquot ante te fuère, prostravisti: At æstrum impetus sui ipse idem advertens, pedem refert. k Nos fatemur, inquit, Visibiles Ecclesias semper fuisse in mundo, semper fore, sed non eodem modo. l Nos non dicimus, Ecclesiam veram posse aut deficere, aut apostatari: Sed dicimus, veram Ecclesiam posse in paucis conservari. m Ecclesia Visibiles semper in mundo fuère, ac futura sunt, usq; ad mundi finem, sed non omnibus nota. n De ratione, & natura partialis Ecclesiæ est, ut sis Visibilis, & sic semper aliqua fuit Visibilis in terris Ecclesia, non tamen eodem modo fuit Visibilis, sed aliquando gloriose, aliquando obscurè. o Dicimus Ecclesiam in terris semper superstitem esse: p Semper in Ecclesia Christi Pastores fuisse ac fore, & eos omnibus notos, quamvis non sint noti cæteris omnibus. Nam in Aula Neronis Ecclesia erat,* *quam*

quam Nero non nouerat. Sæpè aliàs similia. Atqui, mi homo, nihil aliud Bellarminus & Catholici volunt. Fatemur omnes, Ecclesiam sic esse perpetuam ac Visibilem, vt aliquando floreat, *in serdum persecutionibus & scandalorum multiitudine obnubileatur, externo splendore priueatur, sed ita tamen, vt in suis fortissimis, & tunc,* *Augus. Epist. 48.*
 lingua, calamo, sanguine certet, ac vincat, Tamque manifestis se prodat indicijs, vt non nisi ijs, qui pereunt, sit operata. Id quod luce meridiana clariùs constabit, statum, scripta, mores Ecclesiæ, vel subcruda illa Tyrannorum rabie consideranti. Satis igitur nobis est, Visibilem perpetuò durasse Ecclesiam, licet interdum pauciores, plures aliàs eam cognouerint. Id quia Witaker non abnuat, quæ contra Catholicos conficit, dissoluenda suscipit, argumenta. Nec vllum ex his dignum commemoratione. Si enim dicantur *a* omnes dereliquisse Deum, si *b* tota terra adorasse bestiam, Quod pluribus conuenit, omnibus attribuitur, more scripturis vtitissimo, vt quiuis facillè intelliget, si Ezechielis caput 3. vers. 7. cum cap. 9. vers. 4. Si ad Galatas cap. 3. vers. 1. cum caput 6. vers. 1. Si Geneleos cap. 6. vers. 9. cum vers. 12. conferat. Vnde, *c* nec ipso Antichristi tempore Diabolus Ecclesiam seducturus est, *e* August. 20. *f* Ciiii. c. 8.
 quam nunc alligatus, seducere non potest: Tales enim erunt, cum quibus illi belligerandum erit, tribus annis & sex mensibus, vt vinci tanto eius impetu, non possint.

PARS

PARS QUARTA
 ECCLESIAM ERRARE
 NON POSSE.

XXII.

*H*c verò ita sibi similis, ita inconstans, ac varius est Witaker, ut ægrè, quid velit, assequare. Ait igitur, *a Ecclesias singulas, & omnes, non solum errare, sed erroribus etiam obrui, & deficere posse: Ecclesiam verò Inuisibilem Electorum, errare quidem posse in rebus Fidei, quæ fundamentum non evertunt: At in fundamentalibus, & absolute necessarijs non errare: b Ita enim prospicit Deus Ecclesia, ut eam nunquam aboleri patiatur: c Nec in ijs, quæ ad salutem necessaria sunt, errare: Equidem libenter audirem ex Witakero: Primò, quibus scripturæ testimonijs ostendat, Catholicam Ecclesiam errare non posse, cum omnes & singulæ particulares possint? Quemcunque enim scripturæ locum adferat, Eum ego de Ecclesia, quæ omnes particulares complectitur, intelligi dicam, non de Ideæ Platonicæ simillima Ecclesia, quæ extra omnes & singulas particulares continetur. Secundò, Quo scripturæ testimonio comprobet, in solis fundamentalibus errare non posse Ecclesiam? scripturæ enim ex quibus id ostendi deberet, non magis de fundamentali veritate, quam de quacunque alia loquuntur. Tertiò, si omnes particulares Ecclesiæ deficiant, vbi tandem vniuersalis illa remanebit? Cum nullus Electus sit, qui particularis alicuius Ecclesiæ membrum non sit, à qua sacramenta percipit, Si omnes, ac totæ particulares Ecclesiæ labi in Idololatriam possunt, Cur non labentur etiam electi? Quartò, Vbi hæc diuersitatem articulorum fundamentalium, & non fundamentalium in scriptura legit? Et qui sciet, quot vel qui sint articuli fundamentales? Qua via ac ratione inter noscet appendices à fundamentalibus? Equidem tot sunt, tam pugnantes, ac variæ, d Nouatorum: de his fundamen-*

a folio 319.

b folio 320.

c folio 339.

d Vide Caluino
 no Turcis. libr.
 2, cap. 6.

tis.

tis opiniones, vt non plures inter Philosophos de rerum principijs : Quisque enim, quod suo figmento maximè opportunum videt, fundamentum nominat. Quintò, An, qui apertam scripturæ auctoritatem pernegat, eum Witaker in fundamento errare neget, licet Deo fidem, scripturis auctoritatem adimat? Non arbitror: Quæro igitur, Error fidei, qui in Ecclesiam cadere potest, repugnante Dei verbo? Si enim repugnat, fundamentum Apostolorum & Prophetarum subuertit: Sin minùs, Ne error quidem est, secundum Witakerum, qui è sola scriptura peti debere res credendas contendit. Omnis igitur qui obstinatè committitur in Fide error, primum illud Fidei fundamentum euertit, Nihil contra Dei auctoritatem, Nihil contra scripturam credi debere. Sed mittamus ista, & Witakeri, si fas est, mentem ipsam videamus.

XXIII.

a Ecclesia Catholica, inquit, errare potest in rebus ad salutem necessarijs, & in fundamentalibus ipsis, ad tempus: Nam & Apostoli errarunt, etiam post Aduentum Spiritus sancti. Quid ais, ô bone? Meministin' quid antè de Ecclesia Catholica dixeris? Annon tua illa sunt, b Non potest aliquis casus, hæresicum aliquod dogma tenere, & tamen Ecclesia esse? Hunc cuncte honorem Apostolis habes? Amabò te, si post acceptum Spiritum sanctum, in doctrina errarunt Apostoli, Regulam mihi certam præscribe, eamque non è vacuo tuo cerebro, qua internoscam, quibus in rebus errare potuerint, quibus reipla errarint Apostoli? Fors etiam, in ijs ipsis, quæ scripsère, errarunt? Sed perge porrò: c Visibilis Ecclesia est cæsus hominum veram Christi Fidem publicè professentium, & Sacramentis legitime utentium: d Quæ omnia mutuatur à Christo necessaria ad salutem, ita ut in ijs errare non possit. e Ille enim locus, quo Ecclesia columna & firmamentum veritatis dicitur, Ostendit, Veritatem in Ecclesia perpetuò residere, nec ab ea separari posse. Verissimè ista à teipso contra te dicuntur. Quæ eadem Philippus in ijs ipsis Thesibus, quas vt diximus, f Lutherus, breuiarium & fasciculum esse ait; rerum quas viginti annis ipse docuerat. g Ecclesia 20. Visibilis, inquit, est cæsus sanctorum, de vera tamen doctrina consentientium. Quæ innumeris penè argumentis comprobati possunt. illa Thesi 20.

F. Et fol. 486.

DISPUTATIO

Et mitto hic in primis veterum hac de re consensum, Qui ubi primum in auditum antè dogma emergebat, conuocatis Ecclesiæ Pastoribus, totam Ecclesiam repræsentantibus, quid credendum, quidue reprobandum esset, definiebant, Eorumque sententiæ,

a Gregor. lib. 1. Epist. 24. ad finem.

a equè ac Euangelij fideles acquiescebant, quantumuis aduersa pars scripturas creparet, & Conciliorum argumenta plausibiliter eludere non cessaret, vt in Ario, Pelagio, cæterisque videmus: Cur hoc? Nisi quia altè infixum erat, Ecclesiam à veritate desistere non posse, quam idem Spiritus regebat, qui olim Apostolos,

b Aug. 1. cont. Crescon. c. 33.

Atque aded b qui falli metueret obscuritate questionis, Ecclesiam debere consulere? Mitto, quòd Enthusiasticis suis Syncretimis, eam vim tribuant Calvinistæ, vt veritatem salutis adipiscendæ necessariam deprauare nequeant, Cur igitur id ipsum Christi Sponsæ denegant? Mitto, quòd Ecclesiam perpetuam esse iam ostendimus,

c Osee 2. v. 20.

quæ tamen si à vera c Fide, qua Deo desponsata est, excidere posset, posset & deficere. Mitto, quòd in Symbolo, & esse Christi Ecclesiam, & sanctam esse, confitemur; At quæ hæresibus deprauata est, nec Christi Ecclesia est, nec cum infidelitate sanctitatem retinere potest. Mitto, quòd si Ecclesiæ authoritas infallibilis, & ab erroris periculo libera non est, nullum ad conseruandam Unitatem Fidei, toties in scriptura commendatam, medium, Nulla ad hæreses deuitandas, Nulla ad veram à falsa Religione internoscendâ, Nulla ad Fidei puritatem conseruandam, & quod consequens est, ad salutem acquirendam, via ac ratio relicta erit. Quæ enim illa esset per Deum immortalẽ? An phaneroses & vertiginosi cuiusque capitis Syncretismi? At hi non unitatis & veritatis, sed

Latius de hoc assert. 50. Unitatis Fidei.

d Aug. Prolog. de Doct. Chri. se tentationes. post medium.

d superbissimaq; ac periculo- per scripturas nequeat, vt si quærat, e An Epistolæ Pauli sint Canonice? An illibata permanserit scriptura, nulla sui parte mutilata, variata, aucta? Quid enim horum in scriptura expressum? Et licet expressum esset, quia tamen, Nec processus infinitus in probatione scripturæ per scripturam, Nec circulus admitti potest, veniendum tandem erit ad aliquam, quæ alia probari nequeat, scripturam. Certè Witaker ipse hæreticum pronunciat, f qui ullam scriptura partem ab Ecclesiâ receptam, negat Canonicam esse;

e Hac sola Ecclesia testificatione cognosci, fatentur Nouatores, ciuitati Thefi 91. f fol. 331.

Nul-

a Nullum vorò hæreticum saluari posse. Quid si disputetur, An vox aliqua, vel sententia scripturæ, propriè, an potiùs figuratè, accipi debeat? Vt enim fateamur rectissimè dictum Augustino, *b* Nihil ferè, de illis obscurioribus erui, quod non planissimè alibi dictum legatur, si videlicet verba sine Tropis, sine vllis figuris accipiantur, Attamen è scriptura sola, An vox aliqua figuratè, an propriè sumatur, quomodo discernemus? In his & sexcentis similibus, nihilné certi? An si hæc talia incerta, non omnia Christianæ religionis incerta erunt? Ut igitur certa essent, affore se Ecclesiæ Christus promittit, nec vnquam passurum, vt à vero aberret; Quod scripturis age comprobemus.

XXIII.

Abiturus igitur ad Patrem Seruator noster, protectionem Ecclesiæ suæ in docendi munere promittens, *a* Mansurum se cum suis ad consumationem seculi recepit, & *b* spiritum veritatis, qui nec fallere, nec falli possit, missurum, vt nobiscum in æternum maneat. Nec vnã aut alteram, mukis næuis & stipulis falsæ doctrinæ contaminatam; sed *c* omnem omninò veritatem edoceat. Non vno vel aliquot seculis, sed in æternum. Quibus locis, donum aliquod, non finiendum morte Apostolorum, sed ad finem seculi permanuram promittitur, atque aded non solis Apostolis dandum, qui morte præuenti, ad seculi finem superosse, ac docere non potuère. Certum & illud; *d* Donum huiusmodi, singulis fidelibus non promitti, Quis enim est, qui omnem edoctus veritatem, in-transuersum à vero abripere nequeat? Habent quidom *e* Iusti Spiritum sanctum, soli tamen Ecclesiæ concessum, vt omnem instabilis *f* Luna varietatem calcans, fulgore, Solis, obscura-ri nescio, *vestita* semper inoffenso ad veritatem pede gradiatur. Rectè igitur Augustinus *g* Vniuersa Ecclesia hac promissa ait, *g* *Aug. Epist.* qua alijs nascensibus, alijs morientibus, hic vsq; in seculi consumationem futura est, *h* Tabernaculi enim huius clauis non auferentur, omnes funiculi eius non rumpentur in æternum, *i* Deus enim fundauit eam super stabilitatem suam, non inclinabitur in seculum, seculi: Quamuis multi impugnent eam à iuuentute sua, *k* Nec vocabitur ultra derelicta, sed vocabitur voluntas Dei in ea. Hoc enim est *t* factum meum cum eis, dicit Dominus, spiritus meus, qui est in te, & ver-

a Vide The-
sim 50.

b Augst. 2. de
Doctr. Christ.
c. 6. in fine.

a Matth. 28.
v. 20.

b Joa. 14. v. 16.

c Joa. 16. v. 13.

d Cont. Vitha.
fol. 337. 340.

e Rom. 8. v. 9.

f Apo. 1. 2. v. 1.

g Aug. Epist.

80. sub finem.

h Isa. 33. v. 20.

i Psal. 47. v. 9.

k Isa. 62. v. 4.

l Isa. 59. v. 21.

DISPUTATIO

ba mea, non recedent de ore tuo, & de ore seminis seminis tui, usque in sempiternum. Quid? Annon Seruator ipse disertè pronunciat,

a Math. 16. v. 18.

b Gen. 22. v. 18. Judic. 5. v. 8.

Ezech. 26. v. 2. c Thef. 18. 19.

d Math. 16. v. 18.

e folio 337.

a Inferorum portas Ecclesia nunquam praeualitura: Portarum nomine, *b* mortæ scripturis vñtato, vim ac potentiam summam denotat. Si igitur nulli inferorum, nec aperti impetus, nec insidiosi altus, hanc superare; Si, vt *c* iam diximus, demoliri non possunt, Qua tandem ratione in erroris baratrum præcipitare poterunt? An modus alius est, quo Ecclesia enectatur, quàm si implicetur erroribus? Nec ad Inuisæ Ecclesiæ latebras recurras. Apertè enim, de ea Christus loquitur: cuius *d clames Perro trades*, vt scilicet, eam instruat ac regat; Quis autem, quem non nouit, regat? Sed promissio hæc de singulis electis intelligitur, ait *e Witaker.* Itane verò? Vnicus igitur electus Ecclesia est Witakerò? fortè & vna domus Ciuitas erit. Et si ita est, mentis est Christus, qui particularibus Ecclesijs, portas inferi, nunquam præualituras dixit, siquidem, *f Witakerò* autore, omnes & singulæ particulares Ecclesiæ obrui possunt erroribus. Annon idem ipse seruator, seuerissimè sancit, *g Eum, qui Ecclesiam non audis, Ethnici & Publicani loco habendum?* Annon *b se ab ijs contemni dicit, qui eos, i quos Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam, non audiunt,* *k Præpositis, non obediunt?* At si Ecclesia aberrare, si hæreses credendas proponere potest, fallit nos (quod absit) Christus, cum obediendum simpliciter Ecclesiæ præcipit; Iubere potiùs debuerat, Ecclesiæ iudicium suspectum habendum, & nostro illud iudicio examini subdendum, hoc est, Nulli nisi placentia nobis proponat acquiescendum, Quemlibet supremum esse debere in rebus Fidei, & scripturæ intelligentia, arbitrum. Si igitur, vel in priuatis contra proximum negotijs, Ecclesiæ iudicio correctionique acquiescere debemus, quantò magis in rebus Fidei? Quamquam Christus, *l* non de priuatis solum causis agit, sed vniuersè,

f Vide Assert. 22.

g Math. 18. v. 17.

b Luc. 10. v. 16 i Act. 20. v. 28.

k Heb. 13. v. 17

In omni casu, quo proximus offenditur audire iubet Ecclesiam, Quis autem offendit proximum, si is non offendit, qui vnitatem Fidei scindit, concordiam charitatemque fraternam dissoluit?

l Cont. Vitha. folio 328.

m Eph. 4. v. 12.

Equidem *m Pastores & Doctores* cum in finem *dator Ecclesia* vsque ad finem seculi nouimus, ne falsis opinationibus in transuersum abducerentur fideles: At verò si Ecclesia vniuersa, si ca-

si capita, ac velut arietes gregis istius, simul omnes, in errorem præcipitentur, qui defendent Christi oues ab erroribus?

Si Ecclesia *a* est Columna, cui veritas imposita nititur, Ecclesia inquam, Non particularis *b* Ephesiorum (qui enim illa possit esse veritatis columna) sed Catholica, Ea igitur collabente, Veritas quoque, *c* vinci ac superari nescia, ruat necesse est: Si Firmamentum est, nisi huic anchoram reuincias Intellectus, iactoris vt arundo vento agitata, necesse est. Sed Columna veritatis dicitur Ecclesia, inquit, quia scriptum verbum Dei, in quo veritas est, fidelissimè custodit: At id, quàm ineptum sit, *d* Wiltaker ipse vidit, Quæ enim scripturæ mentio in illis Apostoli verbis? Et an Ecclesia, antequam scripta essent Euangelia, Columna veritatis non erat? Si scripturam arcæ inclusam, falsâ quis peruertat Intelligentia, veritatis Columna & Firmamentum erit? Atca quidem, vel acutum veritatis erit, Columna, cui veritas innixa recumbat, non erit, si solum custodiat scripturam: Si igitur quod Deus contunxit separati non potest. Si Christi cum Ecclesia matrimonium, quo *e* in Fide sponsauit sibi in æternum Ecclesiam, *e* Osee 2. v. 20. dissolui poterit, poterit Ecclesia quoque Fidei veritatem amittere.

XXXV.

Nóme sanctitas Ecclesiæ, *a* *Rugis & macula carens puritas*, *a* *Ephe. 5. v. 27.* *b* *sponsa, quæ tota pulchra est*, Fidei puritatem denotat? Cur ea, *b* *Cant. 4. v. 7.* quæ definiuit Ecclesia, iam inde ab initio nascentis Christianismi, *c* *spiritui sancto tributa*? An fortè in solis Apostolis hæc definiendi autoritas? Atqui *d* *seniores etiam* non soli Apostoli definiuerunt? Nec solum fideles, sed & Deus ipse (cuius *e* *reuelatione ascendit Paulus ad Concilium*) voluit, Autoritate potiùs Ecclesiæ, quam collectis Capitibus repræsentant Concilia, quàm solius Pauli, quæ tamen maxima erat, controuersam dirimi, Vt nimirum, exemplum posteris, magis etiam indigentibus, relinquere, ad vsum autoritatis, quam ad dirimendas Fidei controuersias in Ecclesia Deus reliquerat.

Denique ne singula persequendo longum faciam; Si Iudæorum Synagogæ ea diuinitus autoritas concessa fuit, vt *f* *in Legis f Dent. 17. v. 9.* *intelligentia, iudicij, veritate errare non potuerit*, sed *g* *ubicunque g 2. Parah. 19.*

a Aggai 2.v.13 de lege, de mandatis, de ceremonijs questio esset, labia sacerdotis a cœ-
Malai. 2.v.7. stodirent scientiam: Ecquid dubitabimus, Ecclesiam Christi simili-
b Matth. 28. ornata esse priuilegio? Certè Christus ipse, In ei ipso, quem bi-
v 2. in eo ser- duo antè passionem habuit sermone, *b seruanda & facienda pra-*
mone, in quo cipis, quæ præciperent ij, qui Moysi in officio soccesserant, Quod fa-
Matthai 26. cturus non erat, nisi authoritas illorum, in rebus Fidei proponen-
v.2.dicit, scitis dis infallibilis fuisset. Sed obediendum, respondent Aduersarij,
quia post bi- Sacerdotibus, sub conditione, à Deo expressa: si videlicet, *suxta*
duum, &c. legem iudicent: Verùm id friuolum est: Nam nec Christus Do-
 minus, nec vetus testamentum, vllam conditionis particulam ad-
 iecit; Nec particula *iuxta legem* aliud significat, quàm quod antè
 clarius dictum erat, *Iudicabit iudicij veritatem*. Et, si finem ac sco-
 pum legis consideres, nullam ibi conditionem appendi clarè in-
 telliges, Iubet enim Deus, difficiles quaestiones, quæ priuato sen-
 su decidi non possunt, sacerdotum sententia definiri, & ita qui-
 dem, vt qui non acquiescat, moriatur: At verò si in re ancipitè

a folio 341. responsa perentes, examinare debebant, Num sacerdotis defini-
b 1. Cor. 13.v.9. tio secundum legem data esset, æquè dubia ac ante quaestio re-
c folio 342. mansisset, Et iudicium non approbanti, procliuè erat excipere,
d Rom. 3.v.4. Non esse sententiam datam *secundum legem*. Hæc scripturæ testi-
e folio 344. monia, hæc rationum firmamenta, non nuda ac simplici inficia-
Hunni. de Ec- tione, sed scripturis inter se collatis, claro Dei Verbo, refellat si
clesfol. 252. & potest, aduersarius.

Thess 105. pro
 Colloquio.

XXVI.

Sed quibus argumentis hanc veritatem oppugnet aduersari-
 f *Exod. 32.v.4* ur videamus. *a Quorum scientia perfecta non est,* inquit, *ij errare*
g Matth. 26. possunt: *At nulli in Ecclesia perfecta sunt pradii scientia;* *b Ex*
v. 66. parte enim cognoscimus. *e Deinde;* *d Omnis homo mendax:* *Ad*
b Vith. fol 351. *Ecclesia hominum est congregatio.* *Ad hæc,* *e Singula Ecclesia*
i Act. 17. v.1. *membra errare possunt.* Ergo & omnia. Vt errasse videmus, cum
4. & 19. *f Aaronem ducem secuta, vetus Ecclesia, vitulum adorauit:* Cum
k Act. 10. v.14. *g Pontifice Anna & Caipha, Christum morti adiudicauit.* *b Apo-*
Gal. 2.v.14. *stoli, etiam percepto Spiritum sancto, sapiuscule errant:* Vt, *i* cum
l Vithak. folio Gentibus prædicandum nõ putant, Cum *k* de legalium abrogati-
354. one dubitant, &c. *l* Qua de causa sacra literæ, *m Omnes popu-*
m Jsa. 56.v.10. *li speculatores cæcos nominant.*
Jerem. 8.v.8.

Verùm

Verùm paleis ista leuissimis, leuiora sunt. Primum enim, Secundum & Tertium argumentum, si quid probant, ostendunt, contra Witakerum, In fundamentis quoque errare posse Ecclesiam, potuisse Apostolos: Sed reuera nihil probant: Quamuis enim naturam quilibet errori sit obnoxius, Deus tamen potest, vel communitatem aliquam, vel quædam illius membra ab omni errore doctrinæ defendere: Idque reipsa præstitisse Apostolis, & Ecclesiæ, iam ostendimus. Illaverò quam apta est sequela, Posunt singuli, ergo omnes; Gemella huic; Et tribus, quæ ad littus sunt nauibus, possum quamlibet conscendere, Ergo omnes.

Ad Aaronem quod attinet, *a Erranti populo ad idolum fabricandum, non consensit*, ait Augustinus, *inductus Aaron, sed cessis obstrictus*: Nihil igitur contra Fidem credendum populo proposuit Aaron, Nec adorandum docuit vitulum, sed metu compulsus, errore facti, lapsus fuit. Nec tota illa Ecclesia in Idololatriam lapsa; Non Moyses, qui summus tunc *b Sacerdos* erat; Non Leuitæ, *c qui viginti tribus idololatrarum millibus mactatis, Deo manus consecrarunt*. Aaron verò, eo tempore, *d Sacerdos* quidem fuit, Vnctus tamen in Pontificem necdum fuit. Siquidem primum erecto iam tabernaculo in summum sacerdotem vnctus est, *Exod. 40. v. 12. Leuit. 18. v. 12. Exod. 29. v. 4.* Tabernaculum verò erectum, primo mense, prima die mensis, anno integro post Exodum, *Exod. 40. v. 1.* At verò Idololatria commissa, cum legem Deus ferret, mense tertio, post Exodum, *Exod. 19. v. 1.* Nouem igitur elapsis ab idololatria mensibus, inunctus est primum Aaron in Pontificem: Illud verò consultò hic taceo, quod multi annotarunt. Iniuriam Christo facere Nouatores cum Ecclesiam ab ipso fundatam, exemplo Synagogæ (quod ipsum verum non est) erroribus implicant. Nec promissa amplissima considerant, quibus Deo visum, supra Synagogam cohonestare, sponsam Christi: Cur enim pari ratione ita non inferuat: Accidit Synagogæ, vt vno in loco sacra faceret, vt tota Religionis ipsius publica professio deleteretur. Accidit Ecclesiæ Patriarcharum, vt nullo regeretur scripto verbo, vt certum ac præscriptam colendi Deum formam, non habent, Idem Ergo in Christi Ecclesiam transferamus: Sed nouum non est, Nouatoribus, Ecclesiam, etiam infra Synagogam abijce-

a Aug. 14. Cinit. c. 11.

b Psal. 98. v. 6. Exod. 29. v. 12. 13. 18. Exod. 40. v. 25. August. & alij apud Bellar. lib. 5. de Pontifice cap. 9. c Exod. 32. v. 26. d Exod. 24. v. 3. 4.

DISPUTATIO

abijcere, nedum illi æquare, siquidem Synagoga vix infici ex parte ceperat Idolatrijs, cum varij statim submissi à Deo Prophetæ, renocare eam laborarunt; Christi verò sponsa, totis mille annis, cooperta Idolatrijs, nullum Doctorem legitimum habuit, (si his credimus) quo adusque Luther, velut quædam Veneris stella suam orbi facem inferret.

XXVII.

De Annæ iudicio varia sunt Doctorem virorum iudicia.

a Bell. lib. 2. de a Plerique censent, non nisi ad Aduentum vsque Christi, erroris
Concl. c. 8. lib. periculo exemptam fuisse Synagoga. Id si ita est, non video,
3. de Eccl. c. 17. qua ratione paulò ante mortem suam, Christus Dòminus, obedi-
Staplet. libr. 2. endum præceperit sedentibus in Cathedra Moysis. Et vt *b* Cy-
de Principijs. prianus Martyr non semel annotuit, seruator noster, dum in car-
cap. 12. nê versaretur, nihil vnquam de sacerdotali honore Pontificum
b Epist. 55. v. detraxit. Alij errorem facti duntaxat in eo Concilio agnoscunt,
23. Epist. 69. quos doctè refellit Bellarminus. Aptius igitur aliquantò dici po-
v. 9. test, Authoritatem à Deo promissam fuisse Synagoga ad docen-
 dum, *in iuxta legem*, hoc est, ad legis interpretationem & sensum le-
 gitimum: In Concilio autem contra Christum coacto, nihil fuit
 populo traditum, quod *in iuxta legem* faciendum præscriberetur.
 Atque ita, non est commissus error doctrinæ in interpretatione
 legis, ad quam promissa erat Synagoga autoritas. Deinde, Et si
c Heb. 9. v. 16. *c morte testatoris* Christi confirmatum sit testamentum nouum,
d Ita Mald. Conditum tamen est in cæna vltima, cum illud, *d Hic calix nouum*
Mat. 26. v. 27. *testamentum est*, Christus protulit. Autoritas verò Synagoga,
Colum. 650. vsque ad conditum nouum testamentum concessa fuit, *e* eo con-
1. Cor. 11. v. 26. dito, abrogata: Apostoli, ante acceptum Spiritum sanctum erra-
e Hebr. 8. v. 8: re potuerunt; post, In nullum lapsi sunt doctrinæ errorem; Nec
Iere. 31. v. 31. vel Gentibus prædicandum non esse, Vel legalia seruanda esse do-
 cuerunt. Præceptum quidem fuit Apostolis, vt Iudæis primùm,
f Apud Ense. nec cæteris Gentilibus (*f Tharsea teste*) intra duodecim annos
lib. 5. ca. 17. in prædicarent: Ingratitudine tamen Iudæorum exigente, qui se in-
fine. famet dignos præbuerant, tempus hoc à Deo breuiatum esse; Atque a-
Math. 10. v. 5. deò, maturas iam esse Gentes Ecclesiæ, D. Petro reuelatum fuit.
 Cæci vocantur speculatores, quia multi tales, vt in simili supra
g Suprà The- g dictum est.

Noua-

Nouatores hodierni, licet Lutherum ducem secuti, in con-
 gressu cum Catholicis, veteri Ecclesie, ac Patrum definita, susque
 deque habeant; Illudque audacter ingemunt; *a* Si mille Angu-
 stini, mille Cypriani, mille Ecclesie, si antiquus usus contra nos stent,
 non curamus. *b* Non enim quarimus, quid Ambrosius & Augusti-
 nus, quid Concilia, & usque seculorum doceant: Et miranda est Satha-
 na stultitia, qui ijs nos oppugnat, que ipsi oppugnamus. Vbi tamen
 negotium alliscitum sibi limitibus Nouatoribus, mirum, quan-
 tum Ecclesie auctoritatem deprædicant, & vix non illud clamant;
c Disputare contra ea, que vniuersa tenet Ecclesia, insolentissima est
 insana. *d* Quod enim vniuersa tenet Ecclesia, nec a Concilijs est in-
 stitutum, id Apostolica auctoritate traditum esse, rectissime credimus:
 Nam non solum: *e* Mos populi pro lege tenendus, in rebus, de quibus
 nisi scriptura stasuit: Verum etiam, *f* Tunc scriptura tenetur au-
 thoritas, cum id facimus, quod vniuersa iam placuit Ecclesia: *g* Nec
 aliter probandum, quid Apostoli docuerint; nisi per Ecclesias, quas
 Apostoli condiderunt: *h* Si enim sapienti alicui Dominus praberet te-
 stimonium, ut de certa questione a nobis consuleretur, Non dubitare-
 mus id facere, quod ille dixisset; Nefarium ergo est, non credere Ecclē-
 sia, cui Christus perhibet testimonium. Lutherum audi, *i* Testimo-
 nium totius sancte Ecclesie, tamen si præter illud, nihil nobis reliquum
 esset, sufficere deberet ad reuocandis phanaticos spiritus. Quia pericu-
 losum & horrendum est, quidquam vel audire vel credere contra v-
 nanimam testificationem; & doctrinam totius sancte Ecclesie, que ab
 initio ad nos usque, supra mille quingentos annos, in toto orbe terrarum,
 compenditè sancte: Quis enim de eo dubitat, quod in initio consentienter
 credidimus est; idem facit; ac si Christianam Ecclesiam non crederet,
 anno 1532. Ita damnandam totam Ecclesiam tanquam hereticam; Imò & ipsum Chri-
 stum; & Apostolos; qui articulum Fidei nostra (credo sanctam Ecclē-
 siam Catholicam) condiderunt: Monet deinceps Principem, si non
 obstitet Sæcutoribus, horribiliter gravatum iri eius conscientiam,
 quod contra sancte Ecclesie, ad nos usque, perductam Fidem, sineret quid-
 quam doceri. Alibi rursus; *k* Apud Christianos, hæc consideratio
 fortissima est: Cum Christi Ecclesia baptizet, certò sequi hunc arti-
 culum de Baptismo verum esse: fieri enim non potest, torrensio Chri-
 stia.

Lib. 4. cap. 1.
n. 10. & 5.

Arianos, stultos, & amentes esse. Calvinus verò; a Ecclesia auctoritatem, inquit, spernere, vel monita respicere, vel Consilij refragari, vel castigatione ludere, nemini impune liceat; Multa minus ab ea deficere, ac eius abruptere unitatem. Sic enim Deus Ecclesia auctoritatem commendat, ut, dum illa violatur, suam ipsius imminutam censeat. Neg, parvi momenti est, quod Columna & Firmamentum veritatis vocatur; Quibus verbis significat Paulus, ne intercidat veritas Dei in mundo, Ecclesiam esse fidam eiuacustodem, cuius ministerio & opera veluit Deum puram verbi predicationem conservari. Sequitur ergo, discessionem ab Ecclesia, Christi & Dei abnegationem esse. Similia retulimus supra ex b Philippo, & alia aliorum his similia recenset e Gulielmus Reginaldus.

Uide Theſim
20. & 30. &
Antiloquium.

Lib. 3. Calui.
Turſif. cap. 3.
fol. 394.

Ita Brzezi-
bonſi apud Re-
ſcium Mini-
ſtromach. folio
62. Reginal. li.
3. c. 3. fol. 403.
Caluino Tur-
ciſmi.

Libro contra
Maiorem e-
dito Claudiop.
an. 1569. Epif.
Dedica.

Apud An-
drea. Iurge.
vit. in Belle
quinti Euang.
cap. 11.

Ita nempe, ut, quam ipsi patefecerant, grassanti errori viam, obstruerent; ad Ecclesiae auctoritatem, velut ad fidam stationem, reuocant suos rebelles. Sed nihil promouent: Audi enim quid reponant Ariani. d. *Luceo*, inquit, a *Gabaonitis*, qui imponunt populo, laceris vestibus, mucido pane: *Non imponant vobis Patres, Vestustas, Concilia.* *Utusti enim sunt isti panni, quos vos primum (Lutherani) lacerastis.* Multo etiam clarius Franciscus Dauidis, e *Non secus*, ait, *Maior nobis insultat sua rancida Patrum, & Conciliorum obrusione, ac aliam Papa milites Lutheri, Quibus ille id unum respondet, Non teneri se Patrum & Conciliorum auctoritate: Hoc idem nos hodie dicimus Maiori, qui cum has Patrum & Conciliorum facerentis obicit, risus suam doctrinam exponit, & hostibus suis arma porrigit.* Nam ut recte alius quidam Arianus dixit, *f Non possunt approbare Lutherani iudicium Ecclesia, in condemnando Ario, Sabellio, &c. quia suam quoq, heresim damnatam faciantur; Eadem enim, inquit, Ecclesia, qua damnauit Arianos, damnauit & Lutheranos.*

P A R S Q U I N T A

Q U Æ S I N T V E R Æ E C C L E -

S I Æ N O T Æ .

XXIX.

Rite moner Witaker, a questionem esse, qua si vera & visibilis Christi Ecclesia, ad quam nos adiungere, & in eius societate vivere debemus. Nam Ecclesiam invisibilem, soli Deo notam, nullis Notis, nosse possumus: Visibilem vero nosis & signis quibusdam, possumus.

a qu. 5. cap. 3. fol. 377.

Ita est, Witaker, quaerimus quae sit, non Sathanæ & errorum, sed Christi, Ecclesia, quam non fugere ut hæresibus inquitam, sed amplecti ut matrem debemus, si salui esse cupimus. Quam vos, ne agnoscere possit, abscondere laboratis, & in eius notis enumerandis estis instabiles, & à vobis ipsis dissidetis. Calvinus Ecclesiam, alicubi ait, *b* debere esse societatem, per totum orbem diffusam, per omnes aetates dispersam, una tamen Christi doctrina colligatam, unitatem Fidei & fraternam concordiam colentem. Quibus verbis quatuor Ecclesiam notas videtur innuere. Centuriatores vero, ubi Ecclesiam definiuissent, *c* Esse visibilem catum, amplectentium sinceram doctrinam, & recte utentium Sacramentis, in quo multi sunt non sancti, sed de doctrina vera consentientes: Signa Ecclesiae hoc ordine recensent. *d*. Primum est, Verbum Dei purum, & legitimus usus Sacramentorum. Deinde Confessione conscientia & perseverantia: Obedientia erga ministerium: Concordia sequens. & unio in doctrina: Perpetua, usque ad mundi finem duratio. *e* Verum enim Ecclesia, inquit, omnibus saeculis & ubique locorum dispersa. *Col. 175.* duratura est usque ad Christi aduentum.

b Loco citato Assert. 20.

c Cent. 1. libr. 3. c. 4. fol. 170.

d Cent. 1. lib. 2. c. 4. Col. 380. &

e Lib. 1. cap. 4.

Verum quia hæc nimis aperta sunt falsitatis Ecclesiae Protestantice indicia; Quia eas notas, quibus Apostoli, quibus antiquitas, veram à falsa distinxit Ecclesiam, suis convenire non posse sectis vident, Alia signa excogitant. Calvinus enim & ceteri,

DISPUTATIO

Et mitto hinc in primis veterum hac de re consensum, Qui ubi primum in auditum antè dogma emergebat, conuocatis Ecclesiæ Pastoribus, totam Ecclesiam representantibus, quid credendum, quidue reprobandum esset, definiabant, Eorumque sententiæ, a *Gregor. lib. 1. Epist. 24. ad finem.* a *aqueas Euangelij fideles* acquiescebant, quantumuis aduersa pars scripturas creparet, & Conciliorum argumenta plausibiliter eludere non cessaret, vt in Ario, Pelagio, cæterisque videmus:

b Aug. 1. cont. Crescon. c. 33.

Cur hoc? Nisi quia altè infixum erat, Ecclesiam à viciate deflectere non posse, quam idem spiritus regebat, qui olim Apostolos, Atque aded *b qui falli mœneret obscuritate questionis, Ecclesiam debere consulere?* Mitto, quòd Enthusiasticis suis syncretismis, eam vim tribuunt Calvinistæ, vt veritatem saluti adipiscendæ necessariam deprauare nequeant, Cur igitur idipsum Christi Sponsæ denegant? Mitto, quòd Ecclesiam perpetuam esse iam ostendimus,

c Osea 2. v. 20.

quæ tamen si à vera *c Fide, qua Deo desponsata est,* excidere posset, posset & deficere. Mitto, quòd in Symbolo, & esse Christi Ecclesiam, & sanctam esse, confitemur; At quæ hæresibus deprauata est, nec Christi Ecclesia est, nec cum infidelitate sanctitatem retinere potest. Mitto, quòd si Ecclesiæ autoritas infallibilis, & ab erroris periculo libera non est, nullam ad conseruandam Vnitatem Fidei, toties in scriptura commendatam, medium, Nulla ad hæreses deuitandas, Nulla ad veram à falsa Religione internoscendâ, Nulla ad Fidei puritatem conseruandam, & quod consequens est, ad salutem acquirendam, via ac ratio relicta erit. Quæ enim illa esset per Deum immortalẽ? An phaneroses & vertiginosi cuiusque capitis Syncretismi? At hi non vnitatis & veritatis, sed

Latus de hoc assert. 50. Vnitatis Fidei.

d Aug. Prolog. de Doct. Chri. post medium. e Hæc sola Ecclesia testificatione cognosci, sicutur Nomatores, ciuitati Thesi 91. f fol. 33v.

dissensionis & erroris labyrinthi sunt, *d superbissimaq; ac periculosa tentationes.* An scriptura sola? At quid si lis oriatur, quæ finiri per scripturas nequeat, vt si quæretur, *e An Epistolæ Pauli sint Canonice?* An illibata permanferit scriptura, nulla sui parte mutilata, variata, aucta? Quid enim horum in scriptura expressum? Et licet expressum esset, quia tamen, Nec processus infinitus in probatione scripturæ per scripturam, Nec circulus admitti potest, veniendum tandem erit ad aliquam, quæ alia probari nequeat, scripturam. Certè Witaker ipse hæreticum pronunciat, *f qui nullam scriptura partem ab Ecclesia receptam, negat Canonice esse;*

Nul-

a Nullum vorò hereticum saluari posse. Quid si disputetur, An vox aliqua, vel sententia scripturæ, propriè, an potiùs figuratè, accipi debeat? Vt enim fateamur rectissimè dictum Augustino, *b* Nihil ferè, de illis obscurioribus, quod non planissimè alibi dictum legatur, si videlicet verba sine Tropis, sine vllis figuris accipiantur, Attamen è scriptura sola, An vox aliqua figuratè, an propriè sumatur, quomodo discernemus? In his & sexcentis similibus, nihilné certi? An si hæc talia incerta, non omnia Christianæ religionis incerta erunt? Vt igitur certa essent, affore se Ecclesiæ Christus promisit, nec vnquam passurum, vt à vero aberrer; Quod scripturis age comprobemus.

X X I I I I .

Abiturus igitur ad Patrem Seruator noster, protectionem Ecclesiæ suæ in docendi munere promittens, *a* Mansurum se cum suis ad consumationem seculi recepit, & *b* spiritum veritatis, qui nec fallere, nec falli possit, missurum, vt nobiscum in æternum maneat, Nec vnâ aut alterâ, multis nãuis & stipulis falsæ doctrinæ contaminatam; sed *c* omnem omninò veritatem edoccat. Non vno vel aliquot seculis, sed in æternum. Quibus locis, donum aliquod, non finiendum morte Apostolorum, sed ad finem seculi permansuram promittitur, atque aded non solis Apostolis dandum; qui morte præuenti, ad seculi finem superesse, ac docere non potuère. Certum & illud; *d* Donum huiusmodi, singulis fidelibus non promitti, Quis enim est, qui omnem edoctus veritatem; intransuersum à vero abripi nequeat? Habent quidem *e* Iusti Spiritum sanctum, soli tamen Ecclesiæ concessum, vt omnem instabilis *f* Luna varietatem calcans, fulgore, Solis, obscura-ri nescio, *vestita* semper inoffenso ad veritatem pede gradiatur. Rectè igitur Augustinus *g* Vniuersæ Ecclesiæ hac promissa ait, *g* Aug. Epist. qua alijs nascentibus, alijs morientibus; hic vsq; in seculi consumationem futura est, *h* Tabernaculi enim huius clauis non auferentur, omnes funiculi eius non rumpentur in æternum, *i* Deus enim fundauit eam super stabilitatem suam. non inclinabitur in seculum. seculi: Quamuis multi impugnent eam à iuuentute sua. *k* Nec vocabitur ultra derelicta; sed vocabitur voluntas Dei in ea. Hoc enim est *t* factus meus cum eis, dicit Dominus, spiritus meus, qui est in te, & ver-

a Vide The-
sim 50.

b August. 2. de
Doctr. Christ.
c. 6. in fine.

a Matth. 28.
v. 20.

b Joa. 14. v. 16.

c Joa. 16. v. 13.

d Contr. Uitha.
fol. 337. 340.

e Rom. 8. v. 9.

f Apo. 1. 2. v. 1.

g Aug. Epist.
80. sub fine.

h Jsa. 33. v. 20.

i Psal. 47. v. 9.

k Jsa. 62. v. 4.

l Jsa. 59. v. 21.

DISPUTATIO

ba mea, non recedent de ore tuo, & de ore seminis seminis tui, usq; in sempiternum. Quid? Annon Seruator ipse disertè pronunciat,

a Math. 16. u. 18. Inferorum portas Ecclesia nunquam præualituras: Portarum nomine,

b Gen. 22. v. 18. Judic. 5. v. 8. Ezech. 26. v. 2. c Thefi 18. 19. b moræ scripturis visitato, vim ac potentiam summam denotat. Si igitur nulli inferorum, nec aperti impetus, nec insidiosi altus, hanc superare; Si, vt *c* iam diximus, demoliri non possunt, Qua tandem ratione in erroris baratrum præcipitare poterunt? An modus alius est, quo Ecclesia enectatur, quam si implicetur erroribus? Nec ad Inuisæ Ecclesiæ latebras recurras. Apertè enim, de ea Christus loquitur: cuius *d* *claves* Petro tradis, vt scilicet, eam instruat ac regat. Quis autem, quem non nouit, regat? Sed promissio hæc de singulis electis intelligitur, ait *e* Witaker. Itane verò? Vnicus igitur electus Ecclesia est Witakero? fortè & vna domus Civitas erit. Et si ita est, mentis est Christus, qui particularibus Ecclesijs, portas inferi, nunquam præualituras dixit, siquidem, *f* Witakero autore, omnes & singulæ particulares Ecclesiæ obrui possunt erroribus. Annon idem ipse seruator, seuerissimè sancit, *g* *Enum, qui Ecclesiam non audis, Ethnicis & Publicani loco habendum?* Annon *b* *se ab ijs contemni dicit, qui eos,*

h Luc. 10. v. 16. i Act. 20. v. 28. k Heb. 13. v. 17. *quos Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam, non audiunt, k Præpositisq; non obediunt?* At si Ecclesia aberrare, si hæreses credendas proponere potest, fallit nos (quod absit) Christus, cum obediendum simpliciter Ecclesiæ præcipit; Iubere potiùs debuerat, Ecclesiæ iudicium suspectum habendum, & nostro illud iudicio examini subdendum, hoc est, Nulli nisi placencia nobis proponat acquiescendum, Quemlibet supremum esse debere in rebus Fidei, & scripturæ intelligentia, arbitrum. Si igitur, vel in priuatis contra proximum negotijs, Ecclesiæ iudicio correctionique acquiescere debemus, quanto magis in rebus Fidei? Quamquam Christus, *l* non de priuatis solùm causis agit, sed vniuersè, In omni casu, quo proximus offenditur audire iubet Ecclesiam, Quis autem offendit proximum, si is non offendit, qui vnitatem Fidei scindit, concordiam charitatemque fraternam dissoluit?

l Cont. Vitha. folio 328. Equidem *m* Pastores & Doctores eum in finem datos Ecclesia vsq; ad finem seculi nouimus, ne falsis opinionibus intransuersum abducerentur fideles: At verò si Ecclesia vniuersa, si ca-

m Eph. 4. v. 12.

f Vide Assert. 22.

g Math. 18. v. 17.

h Luc. 10. v. 16

i Act. 20. v. 28.

k Heb. 13. v. 17

l Cont. Vitha. folio 328.

m Eph. 4. v. 12.

si capita, ac velut arietes gregis istius, simul omnes, in errorem præcipitentur, qui defendent Christi oves ab erroribus?

Si Ecclesia *a. est Columna*, cui veritas imposita nititur, Ecclesia inquam, Non particularis *b. Ephesiorum* (qui enim illa posuit esse veritatis columna) sed Catholica, Ea igitur collabente, Veritas quoque, *c. vinci ac superari nescia*, ruat necesse est: Si Firmamentum est, nisi huic anchoram reuincias Intellectus, iactatoris vt arundo vento agitata, necesse est. Sed Columna veritatis dicitur Ecclesia, inquit, quia scriptum verbum Dei, in quo veritas est, fidelissimè custodit: At id, quam ineptum sit, *d. Wiltaker ipse vidit*, Quæ enim scripturæ mentio in illis Apostoli verbis? Et an Ecclesia, antequam scripta essent Euangelia, Columna veritatis non erat? Si scripturam arcæ inclusam, falsâ quis peruertat Intelligentia, veritatis Columna & Firmamentum erit? Atca quidem, vel ascium veritatis erit, Columna, cui veritas innixa recumbat, non erit, si solum custodiat scripturam: Si igitur quod Deus coniunxit separari non potest. Si Christi cum Ecclesia matrimonium, quo *e. in Fide sponsauit sibi in æternum Ecclesiam*, *e. Osee 2. v. 20.* dissolui poterit, poterit Ecclesia quoque Fidei veritatem amittere.

XXV.

Nóme sanctitas Ecclesiæ, *a. Rugis & macula carens puritas*, *a. Ephe. 5. v. 27.* *b. sponsa, quæ tota pulchra est*, Fidei puritatem denotat? Cur ea, *b. Cant. 4. v. 7.* quæ definiuit Ecclesia, iam inde ab initio nascentis Christianif- *c. Act. 15. v. 28.* mi, *c. spiritui sancto tributa*? An fortè in solis Apostolis hæc de- *d. Act. 15. v. 6.* finiendi authoritas? Atqui *d. seniores etiam* non solum Apostoli de- *e. Gal. 2. v. 2.* finierunt? Nec solum fideles, sed & Deus ipse (cuius *e. reuelatio- ne ascendit Paulus ad Concilium*) voluit, Authoritate potius Ecclesiæ, quam collectis Capitibus repræsentant Concilia, quam solius Pauli, quæ tamen maxima erat, controuersam dirimi, Vt nimirum, exemplum posteris, magis etiam indigentibus, relinquere- tur, ad vsum authoritatis, quam ad dirimendas Fidei controuersi- as in Ecclesia Deus reliquerat.

Denique ne singula persequendo longum faciam; Si Iudæo- rum Synagoge ea diuinitus authoritas concessa fuit, vt *f. in Legis f. Dent. 17. v. 9.* *intelligentia, iudicijq. veritate* errare non poruerit, sed *g. vbiunque g. 2. Paral. 19.*

a Aggai 2.v.13 de lege, de mandatis, de ceremonijs questio esset, labia sacerdotis a cu-
Mal. 2.v.7. stodirent scientiam: Ecquid dubitabimus, Ecclesiam Christi simili-
b Matth. 28. ornata esse privilegio? Certè Christus ipse, In ei ipso, quem bi-
v 2. in eo ser- duo antè passionem habuit sermone, b seruanda & facienda pra-
monone, in quo cipit, qua praeceperent ij, qui Moyse in officio soccesserant, Quod fa-
Matthai 26. cturus non erat, nisi auctoritas illorum, in rebus Fidei proponen-
v.2. dicit, scitis dis infallibilis fuisset. Sed obediendum, respondent Aduersarij,
quia post bi- Sacerdotibus, sub conditione, à Deo expressa: si videlicet, iuxta
duum, &c. legem iudicent: Verùm id friuolum est: Nam nec Christus Do-
minus, nec vetus testamentum, vllam conditionis particulam ad-
iecit; Nec particula iuxta legem aliud significat, quàm quod antè
clariùs dictum erat, Iudicabit iudicij veritatem. Et, si finem ac sco-
pum legis consideres, nullam ibi conditionem appendi clarè in-
telliges, Iubet enim Deus, difficiles quaestiones, quæ priuato sen-
su decidi non possunt, sacerdotum sententia definiri, & ita qui-
dem, vt qui non acquiescat, moriatur: At verò si in re accipiti-
responsa petentes, examinare debebant, Num sacerdotis defini-
tio secundum legem data esset, æquè dubia ac ante quaestio re-
manuisset, Et iudicium non approbanti, procliuè erat excipere,
d Rom. 3.v.4. Non esse sententiam datam secundum legem. Hæc scripturæ testi-
e folio 344. monia, hæc rationum firmamenta, non nuda ac simplici inficia-
Hunni. de Ec- tione, sed scripturis inter se collatis, claro Dei Verbo, refellat si
clesfol. 252. & potest, aduersarius.
Thest 105. pro

XXXVI.

Sed quibus argumentis hanc veritatem oppugnet aduersari-
 f Exod. 32.v.4 ur videamus. *a Quorum scientia perfecta non est, inquit, ij errare*
g Matth. 26. possunt: At nulli in Ecclesia perfecta sunt praeclari scientia; b Ex
v. 66. parte enim cognoscimus. o Deinde, d Omnis homo mendax: Ad
b Vith. fol. 351. Ecclesia hominum est congregatio. Ad hæc, e Singula Ecclesia
i Act. 11. v.1. membra errare possunt. Ergo & omnia. Vt errasse videmus, cum
4. & 19. f Aaronem ducem secuta, vetus Ecclesia, vitulum adorauit: Cum
k Act. 10.v.14. g Pontifice Anna & Caipha, Christum morti adindicauit. b Apo-
Gal. 2.v.14. stoli, etiam percepto Spiritu sancto, sapiusculè errant: Vt, i cum
l Vithak. folio Gentibus prædicandum nõ putant, Cum k de legalium abroga-
354. tione dubitant, &c. l Qua de causa sacræ literæ, m Omnes popu-
m Isa. 56.v.10. li speculatores cecos nominant.
Ierem. 8.v.8.

Verùm

Verùm paleis ista leuissimis, leuiora sunt. Primum enim, Secundum & Tertium argumentum, si quid probant, ostendunt, contrà Witakerum, In fundamentis quoque errare posse Ecclesiam, potuisse Apostolos: Sed reuera nihil probant: Quamuis enim naturâ quilibet errori sit obnoxius, Deus tamen potest, vel communitatem aliquam, vel quædam illius membra ab omni errore doctrinæ defendere: Idque reipsa præstitisse Apostolis, & Ecclesiæ, iam ostendimus. Illa verò quàm apta est sequela, Posunt singuli, ergo omnes; Gemella huic; E tribus, quæ ad litus sunt nauibus, possum quamlibet conscendere, Ergo omnes.

Ad Aaronem quod attinet, *a Erranti populo ad idolum fabricandum, non consensit*, ait Augustinus, *inductus Aaron, sed cessit obstrictus*: Nihil igitur contrà Fidem credendum populo proposuit Aaron, Nec adorandum docuit vitulum, sed metu compulsus, errore facti, lapsus fuit. Nec tota illa Ecclesia in Idololatriam lapsa; Non Moyles, qui summus tunc *b Sacerdos* erat; Non Leuitæ, *c qui viginti tribus idololatrarum millibus mactatis, Deo manus consecrarunt*. Aaron verò, eo tempore, *d Sacerdos* quidem fuit, Vinctus tamen in Pontificem necdum fuit. Siquidem primum erecto iam tabernaculo in summum sacerdotem vinctus est, Exod. 40. v. 12. Leuit. 18. v. 12. Exod. 29. v. 4. Tabernaculum verò erectum, primo mense, prima die mensis, anno integro post Exodum, Exod. 40. v. 1. At verò Idololatria commissâ, cum legem Deus ferret, mense tertio, post Exodum, Exod. 19. v. 1. Nouem igitur elapsis ab idololatria mensibus, inunctus est prinum Aaron in Pontificem: Illud verò consultò hic taceo, quod multi annotarunt. Iniuriam Christo facere Nouatores cum Ecclesiam ab ipso fundatam, exemplo Synagogæ (quod ipsum verum non est) erroribus implicant. Nec promissa amplissima considerant, quibus Deo visum, supra Synagogam cohonestare, sponsam Christi: Cur enim pariratione ita non inferunt: Accidit Synagogæ, vt vno in loco sacra faceret, vt tota Religionis ipsius publica professio deleteretur. Accidit Ecclesiæ Patriarchatum, vt nullo regeretur scripto verbo, vt certum ac præscriptam colendi Deum formam, non habent, Idem Ergo in Christi Ecclesiam transferamus: Sed nouum non est, Nouatoribus, Ecclesiam, etiam infra Synagogam abijce-

a Aug. 14. Cimit. c. 11.

b Psal. 98. v. 6.

Exod. 29. v. 12.

13. 18. Exod.

40. v. 25. c. Au-

gust. & alij apud

Bellar. lib.

5. de Pontifice

cap. 9.

c Exod. 32.

v. 26.

d Exod. 24.

v. 3. 4.

DISPUTATIO

abijcere, nedum illi æquare, siquidem Synagoga vix infici ex parte cæperat Idololatrijs, cum varij statim submissi à Deo Prophetæ, renocare eam laborarunt; Christi verò sponsa, totis mille annis, cooperta Idololatrijs, nullum Doctorem legitimum habuit, (si his credimus) quo adusque Luther, velut quædam Veneris stel-
la suam orbi facem inferret..

XXVII.

De Annæ iudicio varia sunt Doctõrum virorum iudicia.

a Bell. lib. 2. de Concil. c. 8. lib. 3. de Eccl. c. 17. Staplex. libr. 2. de Principijs. cap. 12. b Epist. 55. v. 23. Epist. 69. v. 9. Plerique censent, non nisi ad Aduentum vsque Christi, erroris periculo exemptam fuisse Synagoga. Id si ita est, non video, qua ratione paulò ante mortem suam, Christus Dominus, obediendum præceperit sedentibus in Cathedra Moysis. Et vt *b* Cyprianus Martyr non semel annotauit, seruator noster, dum in carne versaretur, nihil vnquam de sacerdotali honore Pontificum detraxit. Alij errorem facti duntaxat in eo Concilio agnoscunt, quos doctè refellit Bellarminus. Aptius igitur aliquantò dici potest, Authoritatem à Deo promissam fuisse Synagoga ad docendum, *iuxta legem*, hoc est, ad legis interpretationem & sensum legitimum: In Concilio autem contra Christum coactò, nihil fuit populo traditum, quod *iuxta legem* faciendum præscriberetur, Atque ita, non est commissus error doctrinæ in interpretatione legis, ad quam promissa erat Synagoga autoritas. Deinde, Et si *c* *Heb. 9. v. 16. c* morte testatoris Christi confirmatum sit testamentum nouum, *d* Ita *Mald.* Conditum tamen est in cæna vltima, cum illud, *d* *Hic calix nouum testamentum est*, Christus protulit. Autoritas verò Synagoga, vsque ad conditum nouum testamentum concessa fuit, *e* eo condito, abrogata: Apostoli, ante acceptum Spiritum sanctum errare potuerunt; post, In nullum lapsi sunt doctrinæ errorem; Nec vel Gentibus prædicandum non esse, Vel legalia seruanda esse docuerunt. Præceptum quidem fuit Apostolis, vt Iudæis primùm, nec cæteris Gentilibus (*f* Tharsea teste) intra duodecim annos prædicarent: Ingratitudine tamen Iudæorum exigente, qui se indignos præbuerant, tempus hoc à Deo breuiatum esse; Atque addè, maturas iam esse Gentes Ecclesiæ, *D.* Petro reuelatum fuit. Cæci vocantur speculatores; quia multi tales, vt in simili supra *g* *Suprà The- g* dictum est.

Noua-

Nouatores hodierni, licet Lutherum ducem secuti, in con-
 gressu cum Catholicis, veteris Ecclesie, ac Patrum definita, susque
 deque habeant, Illudque audacter ingemunt; *a* Si mille Augu-
 stini, mille Cypriani, mille Ecclesie, si antiquus usus contra nos stent,
 non curamus. *b* Non enim querimus, quid Ambrosius & Augusti-
 nus, quid Concilia, & usque seculorum doceant: Et miranda est Satha-
 na stultitia, qui his nos oppugnat, que ipsi oppugnamus. Vbi tamen
 negotium allis est cum tibi limitibus Nouatoribus, mirum, quan-
 tum Ecclesie auctoritatem depradicant, & vir non illud clamant;
c Disputare contra ea, que vniuersa tenet Ecclesia, insolentissima est
 insania. *d* Quod enim vniuersa tenet Ecclesia, nec a Concilijs est in-
 structum, id Apostolica auctoritate traditum esse, rectissime credimus:
 Nam non solum: *e* Mos populi pro lege tenendus, in rebus, de qui-
 bus nil scriptura statuit: Verum etiam, *f* Tunc scriptura tenetur au-
 thoritas, cum id facimus, quod vniuersa iam placuit Ecclesia: *g* Nec
 aliter probandum, quid Apostoli docuerint, nisi per Ecclesias, que a
 postoli condiderunt: *h* Si enim sapienti alicui Dominum praberet: *i*
 testimonium, ut de certa questione a nobis consuleretur, Non dubitare-
 mus id facere, quod ille dixisset; Nefarium ergo est, non credere Ecclē-
 sia, cui Christus perhibet testimonium. Lutherum audi, *i* Testimo-
 nium totius sancte Ecclesie, tamesi prater illud, nihil nobis reliquum
 esset, sufficere deberet ad reuocandis phariseis spiritum. Quia pericu-
 losum & horrendum est, quidquam vel audire vel credere contra v-
 nanimem iustificacionem, & doctrinam totius sancte Ecclesie, que ab
 initio ad nos usq, supra mille quingentos annos, in toto orbe terrarum,
 compendit sancte: Quis enim de eo dubitat, quod in initio consentienter
 credidimus est, idem facit, ac si Christianam Ecclesiam non crederet,
 damnatq, totam Ecclesiam tanquam hereticam; Imo & ipsum Chri-
 stum, & Apostolos, qui articulum Fidei nostre (credo sanctam Ecclē-
 siam Catholicam) condiderunt: Monet deinceps Principem, si non
 obistet Sectarioribus, horribiliter granatum in eius conscientiam,
 quod contra sancte Ecclesia, ad nos usq, perductam Fidem, sineret quid-
 quam doceri. Alibi rursum; *k* Apud Christianos, hac consideratio
 fortissima est: Cum Christi Ecclesia baptizet, certo sequi, hunc arti-
 culum de Baptismo verum esse: fieri enim non potest, tor eximios Chri-
 stia. 1. Cor. 15. folio
 162.

D I S P U T A T I O

¶ Lib. 4. cap. 1.
n. 10. & 5.

stianos, stultos, & amentes esse. Calvinus verò; a Ecclesia authoritatem, inquit, spernere, vel monita respnere, vel Consilij refragari, vel castigationes ludere, nemini impune liceat; Multò minus ab ea desicere, ac eius abrumpere unitatem. Sic enim Deus Ecclesia authoritatem commendat, ut, dum illa violatur, suam ipsius imminutam censeat. Neq; parvi momenti est, quòd Columna & Firmamentum veritatis vocatur; Quibus verbis significat Paulus, ne intercidas veritas Dei in mundo, Ecclesiam esse fidam eius custodem, cuius ministerio & opera voluit Deus puram verbi predicationem conservari. Sequitur ergo, discessionem ab Ecclesia, Christi & Dei abnegationem esse. Similia retulimus supra ex b Philippo, & alia aliorum diis similia recenset c. Gulielmus Reginaldus.

¶ Vide Theſim
20. & 30. &
Antiloquium.

¶ Lib. 3. Calui.
Turois. cap. 3.

fol. 394.

¶ Ita BrZezi-
vonsi apud Re-
scium. Mini-
stromach. folio

62. Reginal. li.
3. c. 13. fol. 403.

¶ Caluino Tur-
cismi.

¶ Libro contra
Maiorem e-
dito Claudiop.
an. 1569. Epis.
Dedicat.

¶ Apud An-
drean. Iurge.
vix. in Bello
quinti Euang.
cap. 11.

Ita nempè, ut, quam ipsi patefecerant, grassanti errori viam, obstruerent; ad Ecclesie authoritatem, velut ad fidam stationem, reuocant suos rebelles. Sed nihil promouent: Audi enim quid reponant Ariani. *d. Caecere, inquit, à Gabaeonitis, qui imponunt populo, laceris vestibus, mucido pane: Non imponant vobis Patres, Votustas, Concilia. Votusti enim sunt isti panni, quos vos primum (Lutherani) lacerastis. Multò etiam clarius Franciscus Dauidis, e Non secus, ait, Maior nobis insultus sua rancida Patrum, & Conciliorum obtrusione, ac olim Papa milites Luthero, Quibus ille id unum respon- des, Non teneri se Patrum & Conciliorum authoritate: Hoc idem nos hodie dicimus Maiori, qui cum has Patrum & Conciliorum fecerit obijcit, risus suam doctrinam exponit, & hostibus suis arma porrigit. Nam ut rectè alius quidam Arianus dixit, f Non possunt approbare Lutherani iudicium Ecclesia, in condemnando Ario, Sabellio, &c.*

quis suam quoq; heresim damnatam fateantur; Eadem enim, inquit, Ecclesia, qua damnauit Arianos, dam- nauit & Lutheranos.

P A R S

P A R S Q U I N T A

Q U Æ S I N T V E R Æ E C C L E -
S I Æ N O T Æ .

XXIX.

Ecce monet Witaker, a *questionem esse, que sit vera & visibilis Christi Ecclesia, ad quam nos adiungere, & in cuius societate vivere debemus. Nam Ecclesiam inuisibilem, soli Deo notam, nullis Notis, nosse possumus: Visibilem vero nosis & signis quibusdam, possumus.* *a qu. s. cap. 3. fol. 377.*

Ita est, Witaker, querimus quæ sit, non Sathanæ & errorum, sed Christi, Ecclesia, quam non fugere ut hæresibus inquitatam, sed amplecti ut matrem debemus, si salui esse cupimus. Quam vos, ne agnoscere possit, abscondere laboratis, & in eius notis enumerandis estis instabiles, & à vobis ipsis dissidetis. Calvinus Ecclesiam, alicubi ait, *b debere esse societatem, per totum orbem diffusam, per omnes aetates dispersam, una tamen Christi doctrina colligantem, unitatem Fidei & fraternam concordiam colentem.* *b Loco citato Assert. 20.* Quibus verbis quatuor Ecclesie notas videtur innuere. Centuriatores vero, ubi Ecclesiam definiuissent, *c Esse visibilem catum, amplectentium sinceram doctrinam, & rectè utentium Sacramentis, in quo multi sunt non sancti, sed de doctrina vera consentientes: Signa Ecclesie hoc ordine recensent.* *c Cent. 1. libr. 1. c. 4. fol. 170.* *d Primum est, Verbum Dei pure, & legitimum usus Sacramentorum.* *d Cent. 1. lib. 2. c. 4. Col. 380. & stantia & perseverantia: Obedientia erga ministerium: Concordia sequens.* *e Unio in doctrina: Perpetua, usq; ad mundi finem duratio.* *e Uerum enim Ecclesia, inquit, omnibus seculis & ubiq; locorum dispersa, duratura est usq; ad Christi aduentum.* *e Lib. 1. cap. 4. Col. 175.*

Verùm quia hæc nimis aperta sunt falsitatis Ecclesie Protestantice indicia; Quia eas notas, quibus Apostoli, quibus antiquitas, veram à falsa distinxit Ecclesiam, suis conuenire non posse testis vident, Alia signa excogitant. Calvinus enim & ceteri,

G. 2.

Sym-

a Calu. libr. 4. c. 1. n. 10. ceteri apud Staplet. libr. 1. Doctrinal. c. 17.
 b qu. 5. cap. 17. fol. 613. c fol. 637. d fol. 615. e Matth. 13. v. 24. f Matth. 28. v. 19. Rom. 10. v. 24. g 1. Cor. 4. v. 15. h Act. 16. v. 5. i Joa. 10. v. 27. k Psalm. 147. v. 2.

a Symbola, dignoscenda Ecclesia, solam Verbi prædicationem, & Sacramentorum observationem assignant. Witakerus verò, b Re-
 etum usum Sacramentorum, non notam, sed prioris nota appendicem-
 vocat: c Nam & heretici, inquit, rectum usum habere, d Et ve-
 ra Ecclesia, sine usu Sacramentorum consistere, potest.

Quòd verò pura Dei verbi (scripti scilicet, cum traditum
 verbum Dei, Nouatores non agnoscant) prædicationis, signum sit ac
 nota veræ Ecclesiæ, toto cap. 19. 20. & 21. probat Witaker. Eccle-
 sia enim, inquit, est e ager dominicus, in quo semen verbi spargitur.
 f Per prædicationem colligitur Ecclesia, g Per illam gignit Filios
 Deo: h Prædicatione verbi augetur: Et, illæ Solæ i sunt ones
 Christi, quæ vocem eius audiunt. k Qui annuntiat eloquium suum,
 terra. Verbi prædicationis igitur est nota Ecclesiæ. Quam ineptè
 Deus bone! Nihil enim aliud ista probant, quàm quòd nos fir-
 missimè credimus, & paulò antè probauimus; Puram doctrinam,
 Veram verbi Diuini prædicationem, nunquam in Ecclesia posse
 deficere. Nec usquam veram esse Ecclesiam, nisi ubi cælestis do-
 ctрина, pura & sine hæresibus traditur. Inde tamen, vt postea di-
 cemus, consequens non est, puram verbi prædicationem esse No-
 tam Ecclesiæ; per quam illa à nobis intèrnoscamur.

XXX.

a Cap. 19.

Addit Witaker; a Pura Verbi prædicationis, in Ecclesia defini-
 tione, tanquam differentia ponatur, quæ secernatur à Synagoga Sathana.
 Ex fructibus doctrinæ veri Pastores noscentur: Est igitur pura
 doctrina Ecclesiæ nota: Demùm, b Ecclesia per scripturas inno-
 c Aug. de U- scis, s Augustino teste: Scriptura igitur nota est Ecclesia, & qui-
 dem notior ipsa Ecclesia, quam iudicare debet. Sed in primis pura
 verbi scripti prædicationis, differentia essentialis Ecclesiæ non est:
 Nam & in Veteri testamento ante Moyson, & in Nouo, viuente
 Christo Domino, Imò multis post eius passionem annis, sine scri-
 pto verbo Ecclesia fuit, An & sine differentia essentiali? Sed esto,
 Vera Dei verbi scripti vel traditi prædicationis, & doctrina pura, dif-
 ferentia sit Ecclesiæ, Consequens non est, eam ipsam esse notam,
 per quam à nobis Ecclesia cognoscatur: Nam & in ipsa rerum na-
 tura, Aliud ferè est, quo res inter se essentialiter differant; Aliud,
 quo à nobis intèrnoscamur. Rerum enim differentias, non nisi
 per

per notam accidentium conjunctionem, per cognitæ operationes, cognoscimus. Fructus doctrinæ, nota est Ecclesiæ, sed ijs, qui veram & falsam doctrinam magisterio Ecclesiæ cognouere: Qui autem sint hi fructus, Theodoretum audi; *Fructus sunt, inquit, Theodor. lib. 3. Impia & execranda dogmata, quæ per se sufficiunt, ad suum Patrem hæres fabul. ostendendum. Sufficit autem eorum exitus, ad falsitatem conuincendum: Quod enim falsum est, facile dissoluitur, firma autem & stabiles sunt veritatis vires.* Per scripturas innotescit Ecclesiæ, non quod, ubicunque scriptura sonat, ibi vera sit Christi Ecclesiæ, quæ enim hæresis est, quæ scripturam in ore non habet? Sed, quod scriptura, clarissima Ecclesiæ indicia, & dotes, ac prærogatiuas illustres tradat, per quas cognoscatur. Verum per scripturas nemini, nisi qui scripturis fidei habet, demonstrari potest Ecclesiæ: Isque vel ex eo solo, quod auctoritatem Ecclesiæ in scripturis recipendis sequitur, rectè ab Augustino conuincitur, In scripturæ etiam intelligentia eandem auctoritatem sequi debere. Si verò cum ijs agatur, qui scripturam, & quæ ac Ecclesiæ, pernegant, Nec scriptura per Ecclesiæ, nec Ecclesiæ per scripturam, sine circulo inutili probari potest: Sed a sola auctoritate est, quæ hoc committat, a Aug. de Veritate ad sapientiam perueniant. Hac autem auctoritas indiciter nos, partim miraculis, partim sequentium multitudine: Et primum, quædam facta sunt miracula, vbi tandem, multitudine credentium congregata, in ipsos mores utilis conuerteretur auctoritas. Verum b quia magnum ipse prodigium est, qui, mundo credente, prodigia ad huc inquiris ut credat, Idcirco miraculis hodie agere necesse non est. Sed primò quidem errores contrarij detegendi; Argumenta, quæ veritati demouendæ conficiuntur, dissoluenda; Deinde argumentis gratissimis, & prudentum iudicio euentissimis, (qualia à Theologis afferri solent luculentissima) ostendi debet, Ecclesiæ Catholicæ fidem credibilem esse, & secundum rectam prudentiam credendam: Tum, c interius loquente qui corda illos, & gratia cooperante, concipit infidelis Piam Voluntatis affectionem, specie supernaturalem, & quæ solius naturæ viribus fieri nequeat, vt fieri opera quædam bona moralia possunt. Tandem etiam ad credendum, propter solam Dei auctoritatem, perducitur. Demùm si cetera adfuerint, fidei, ceterarumque virtutum su-

Vide Theosm.

18.

D. Thom. 1. p.

q. 1. a 8.

a Aug. de U-

til. creden. c. 16.

be Aug. 22. Ci-

uis. c. 8. initio.

c Aug. in Io-

an. Epist. 1.

Tract. 3.

pernaturalium habitus in suos acquirit. Quo quidem in processu, primum generaliter id ostenditur, veram esse doctrinam huius Ecclesie; Tum illius autoritate promouetur infidelis ad credendum diuina esse oracula, quæ sacris litteris consignantur. Quæ de causa rectè dixit a Bellarminus: *Ecclesiam simpliciter priorem esse, & notio rem scriptura*; Et vol in ipsis Ecclesie incunabilis, prius conciliata est autoritas cæti Apostolico, quàm scripturæ sacræ: Nec alia de causa, scripta Apostolorum, sine vllâ ambiguitate recepêre fideles, quàm quia persuasiantè erant, Apostolos re-già spiritu sancto.

XXXI.

Sed cum has ignotæ Ecclesie, ignotas notas, assignat aduersarius, fucum plebeculæ facit: Omnes enim, quamvis dissectæ, discrepantesque sectæ, hæc signa hodie suæ prætexerint Ecclesie: *Omnes scripturas legunt, nec ob aliud heretici sunt, nisi quod scripturas non rectè intelligunt, sed ad imagines phantasmatum suorum conuertunt, quia prætextu sacramentorum, ac scripturæ, populos fallunt; & vt Nazianzenus alicubi dixit: plumbeos suos enses, argenteis scripturæ vaginis condere volunt.* At Notæ Ecclesie tales esse debent, quas prætexere, pari probabilitate & apparentia; (nam vobis quidem prætexere posse non nego) dissentientes sectæ nequeant: Nisi enim tales fuerint, cognosci non poterit vera Ecclesia; cui nos adungere tenemur. Deinde si (vt aduersarius fatetur) Ecclesie essentia, pura verbi prædicatione, & recto vsu Sacramentorum continetur, Idem ergo est, quærere, quo indicio vera Ecclesia cognoscatur; Et quærere; Quibus Symbolis cætus, in quo pura doctrina prædicatur, inuestigari possit; Et, nosse vnum, est pariter nosse alterum; Atque aded, nisi idem sumptus nota sit, hallucinatur aduersarius. Sicut enim, si quæzatur, quis in hac vrbe Medicorum sit optimus, ineptè respondeas, cum esse, qui facilis, citius, tutius medetur: si, quæ recta sit Viennam via rogère, non aptè dixeris, eam esse, quæ sine flexu rectà ducit: Sic, cum Ecclesie, quæ puram Christi doctrinam profiteretur, Symbola, propriosque Characteres quærimus, non rectè assignas puram doctrinam. Sed esto, Symbolum Ecclesie sit pura doctrina, Quorum (amabo te) iudicio puritas ista debet estimari: Propriè puritatem.

a Bellar. lib. 4.
c. 2. Stapl. lib. 1.
Doct. c. 25.

a Aug. lib. 7.
de Genes. ad
lit. 9. sub fin.
li. Lib. 3. de Ba-
lans. 1. 9. sub fi-
nem

causam hanc sibi arrogantium? At sectæ omnes ea ratione puræ doctrinæ fulgebunt: An aliorum? At nec Lutherani, nec Calviniani sapore videntur alijs. Ad hæc, si verbi scripti prædicatio Symbolum essentialè est Ecclesiæ, antè quàm Apostoli Christo vivo, vel iam mortuo, scriberent, nulla fuit Ecclesiæ essentia, nullum signum. Præterea, ab Ecclesiâ discimus & nos & Novatores ipsi: Et, quod supersit verbum aliquod ab Apostolis consignatum, Et hoc ipsum esse, quod hodieque terimus: Si enim, vt antè dicebamus, à Luthero diceretur, hanc scripturam Dei verbum esse, *Thess. 17. ex equidem adduci non possem, vt credentem. Rostè igitur alicubi Augustino. Et dixit Philippus, a Usurpare Ecclesiam, Samsonis illud posse, Nib. cont. Epist. arafsecis vitula noqâ, non inuenissetis, id est, nisi audissetis Ecclesiam, Fund. c. 4. quæ est custos verbi Dei, prorsus ignotum esset nobis verbum Dei: b Ec. a In locis Basilegia enim authoritas, Isagoge est, quæ præparemur ad fidem Euangeli. an. 16. Tit. 13: Licet enim non ab Ecclesiâ, sed à Deo loquente, authoritas Ecclesiæ solus ter habeant scripturæ, ostendi tamen ab Ecclesiâ debent, & ea 348. solum sensu, scripturis authoritatem dare dicitur Ecclesiâ c. quæ b Calu. lib. 2. à Deo datam, declarat. Si igitur ab Ecclesiâ non malignantium, c. 7. n. 3. (cuius inoerta ac dubia est omnis veritas) sed à vera Dei Ecclesiâ, discimus, quodnam sit purum Dei verbum: Cognosci igitur præfat. in. antè vera Ecclesiâ debet, quam pura verbi prædicatio. At quod in Matth. c. 2. alterius notitiam non deducit, Imò quod alienius notitiam præsupponit, nota & signum dignoscendi esse nequit.*

XXXIX.

Adde, quod Senator noster, a Doctrina sua veritatem, mi. a Ita Calvinisterio Ecclesiæ voluit à nobis internosci: Idcirco enim Doctores & relatus Assertores Pastores Ecclesiæ dati, nec circumferamur omni vento doctrina, sed ad 28. & in Anticolumnam veritatis alligati, inter procellas hæresum stabiles perloquio. sistamus. At si vera Ecclesiâ nosci debet ex doctrina pura, prius igitur, quæ pura sint dogmata, agnoscendum: Iis autem cognitis, ministerium Ecclesiæ in docendo, prorsus est inutile: Similiter in dirimendis Fidei controuersijs summa fuit semper Ecclesiæ authoritas: b Nullum enim (si Caluino credimus) nec melius, nec certius. c. 9. n. 13. ut remedium, ad Unitatem Fidei conservandam, ab initio fuit, quam, Unitatis Originem in Synodo congregari. Ideoque c. fatuerrima semper habitata est in Ecclesiâ Conciliorum authoritas. Summa fuit Ecclesiæ vti c. Aug. Epist. lita 118. initio.

a Calv. libr. 4.
cap. 1. n. 5.

Itas in docendis fidelibus, quas *Nonius Denu*, inquit Calvinus, adolecere in virum perfectum, nisi educatione Ecclesie, Et omnes in eundem ordinem coegit, ut mansueti & docili spiritus, regendos se Doctoribus Ecclesie traderent. At nulla prorsus erit, si doctrina veritas erit Nota Ecclesie: Quidquid enim illa determinet, si mihi non adlubescat: Excipiam, prius ostendi debere, veram esse hanc eius doctrinam, quam mihi persuadeam, ipsam esse veram Christi Ecclesiam? Vbi autem singulorum dogmatum veritatem percipero, docere me non poterit Ecclesia, nisi actum agat. Denique, ut quamplurima praeferant, non doctiores solum, sed & rudis plebecula, & ignarae anus, & omnes, qui Deum Patrem habere cupiunt, Ecclesie matri se adiungere tenentur, Atque aded nosse etiam Ecclesiam possunt. Qui enim si non noriat, ei se adiungant? Si igitur signum, quo Ecclesia vera agnoscitur, pura Doctrina praedicatio est: Si de ignotis iudicium recte ferre nemo potest: Antequam hi veram Ecclesiam noscant, necesse est, ut omnia omnino dogmata Ecclesie, omnia scripturarum arcana, penetrant, ut sic iudicare possint, nihil esse in Ecclesie doctrina, quod scripturae repugnet: Qui enim ad scripturae amussim exiget omnia, & conformia esse scripturae Ecclesie dogmata in quibus, si illa non pervideat? At prorsus impossibile est, ut hi totam scripturae doctrinam animo complectantur, Ut omnia Catholicorum, Lutheranorum, Calvinistarum, Arianorum dogmata, fundamenta, responsiones, explicationes, percipiant. Praeclusa igitur erit his cognoscendae Ecclesie via, siquidem nemo illam nosse potest, nisi qui vasta quadam intellectu capacitate, omnium dogmata, ad Lydium scripturae lapidem, renocare possit: Quod liquidum demonstrat, Idcirco Novatores hanc notam, excogitasse, ut Ecclesiam mortalibus redderent incognitam. Ut igitur rem tantam paucis expediam: In primis, qui nil sine scriptura docendum existimat, Locum aliquem adferat volo, quo clare & evidenter, his ipsas esse Notas Ecclesie, comprobet: Proferre quidem testimonia potest, quibus haec inesse verae Ecclesie, comprobet. Nunquam proferet, quibus haec, signa Ecclesie esse doceat: Deinde, quia rerum signa, eam legem & conditionem, assensione omnium, habere debent, immatura sua propalam, & in aperto posita, per-

perspicua sint atque euidencia: Obscuris enim, obscura, quomodo lucem afferent? Ut ea ipsa re, quam denotant, clariora sint, & illustriora: Si enim vel magis ignota sint, vel obscuriora, inutilia sunt ad rem ignotam indicandam: Ostendat Witraker, *Theſaurum absconditum in agro, librum signatum intus & foris*, cuius intelligentia *privata interpretatione non fit, & vno verbo, veræ doctrinæ notitiam, clariorem patentioremq; esse, cognitione Ecclesiæ. Denique ut demus hæc esse ipsissima veræ Ecclesiæ indicia, magis tamen nostra sunt ista, quam aduersariorum. Ad scripturas enim quod attinet, iure illud dicimus. Nullum vos inu capitis Christiana- Tertul. de Prae- rum literarum, Qui estis? quando? unde venistis? quid in meo agi- scrip. cap. 37. tis non mei? quousque meam salutem cedistis? Mea est possessio, olim num. 219. possideo, prior possideo, habeo origines firmas ab ipsis autoribus quarum fuit res, Quis enim scripturas, his mille annis, ante novos istos dispensatores custodiuit? Quis ab iniuria temporum vindicauit, ab igne Tyrannorum textit, à fraudibus hæreticorum defendit? Ex cuius archiuis hæc ipsa Biblia Luther in publicum protulit? Cuius testificatione verum Dei verbum esse didicit? Hæc inquam Biblia, quæ totis mille quingentis annis, ita ab Ecclesia Romana defensa, ut ne apex quidem in ijs desideraretur, quæ isti paucis annis, ita prauis versionibus, falsis castigationibus, commentationibus commacularunt: Ita temerarijs censuris de loco suo; libros integros submouerunt, ut aperte alienorum se bonorum dispensatores ostenderint: Iam si de scripturæ intelligentia agatur: Nos eos sequimur scripturæ interpretes, qui vel ab Apostolis, vel à proximis illorum successoribus sunt instituti, quorum ingenij, doctrinæ, eloquentiæ vbertatem orbis admiratur, quorum sanctitatem Deus ipse, miraculis approbanis, quorum fidei doctrinam, tot seculorum cursus, tot Synodorum autoritas comprobant: Horum sensum & consensum sequimur, Nonatores hauriunt: Vtri igitur pura verbi prædicatione gloriari possint, edocant aduersarij: De vsu Sacramentorum, idem omnino, negotio nullo, ostendi potest: Sed festino ad alia.*

XXXIII.

Quid ad hæc Witrakerus? a Fatetur, *Nunc debent esse us. a Cap. 18. folio siue: cuius sunt usque pura autem prædicatione non est, sic, dicitur. 627. 628.*

H

rã i.

a folio 629.

b folio 641.

c folio 642.

ra, ipsa Ecclesia, etsi non sit notior Nobis. a Ecclesiam igitur, de vera Fide confutendam, nemo nostrum negat, sed tamen non ideo notior est Ecclesia, vera prædicatione; Nam effectus illustrat causam. b Igitur Ecclesiam veritas constituit, & tamen Ecclesia ostendit, ubi & qua sit veritas. c Deniq; licet ideo sit instituta Ecclesia, ut ab ea veritas, & sana doctrina, petatur, inde tamen non sequitur, notiores esse Ecclesiam veritate: Licet enim Nobis notior sit, non tamen Naturâ. Ac hoc est victas hosti dare manus Witakere. Catholici enim id solum vrgent: Notiores nobis esse veram Ecclesiam, quam puram doctrinam, Nosque ministerio veræ Ecclesiæ, doctrinæ puritatem agnoscere: An verò Naturâ notior sit veritas dogmatum, non laboramus; Satis est, puram doctrinam non esse signum, quale nos quærimus, Ecclesiæ; signum, inquam, quod NOS in eius notitiam deducat, Hoc enim signum NOBIS, qui eo uti debemus, notius sit oportet. Nec fat est, si solum Naturâ sit notius, siquidem d Ex notioribus Nobis, ad ea, qua notiora sunt Naturâ, progredi solemus & debemus, ut sapienter annotauit Aristoteles. Quamobrem si de corpore quopiam dubitetur, Viuümne sit, an mortuum, Id ex operationibus, non ex informatione animæ indagamus, licet anima notior sit Naturâ, & magis coniuñcta naturæ viuientis, quàm operationes accidentales. Ad hæc, si ante cognitam Ecclesiam pura doctrina cognosci debet, ut per eam cognoscatur Ecclesia (Notas enim quærimus, quib⁹ Ecclesiam NOS agnoscamus) non solum Naturâ, sed & nobis Notior erit pura doctrina, quod aduersarius ipse diffitetur. Et sanè, Verbum Dei, Textum Euangelicum, à Witakero, nihil nisi quod scriptum est credente, expectabam, quo ostenderet, puram prædicationem notiores esse Naturâ, Ecclesiam NOBIS.

Ut igitur rectè, & ex ordine, Vera Ecclesiæ Symbola afferantur, duo sunt præmittenda. Alterum est, signa & notas Ecclesiæ eiusmodi esse debere, quæ à nobis faciliùs, quàm ipsa Ecclesia, cognoscantur; Et quæ ita veræ Christi Ecclesiæ conueniant, ut communes illi cum alijs cætibus non sint. Alterum: quòd etsi Christi Ecclesia quouis tempore certissima habuerit, quibus agnosceretur, indicia, non eadem tamen semper. Nam ipso nascentis Ecclesiæ initio, non aliæ ferè erant ipsius notæ, quàm miraculorum fre-

*d Aristot. 1.
Phys. tex. 1.
& 2.*

frequentia, & magnitudo, adiuncta Prædicatorum innocentia, qui sanguine etiam obfignarunt veritatem, &c. Quia verò postmodum, nec tam crebra, nec tam patentia fieri vulgò miracula, *ae Aug. 22. Ci-*
 Diuina prouidentia statuerat, *a Licet enim & nunc fiant miracu-*
la, per Sacramenta, vel orationes, vel memorias sanctorum, sed non ea-
dem claritate illustrantur, ut tanta quanta illa, gloria diffamantur. Id-
uis. s. 8. initio.
 eirò Diuina eloquia, certa quædam accidentia, & proprietates
 veræ Ecclesiæ designarunt, quæ illi, post promulgatum Euangeli-
 um conuenirent, & per quæ cognosci posset.

XXXIV

Longum esset singulas Ecclesiæ Notas recensere; Næniâs
 omnes Witakeri refellere, inconsultum: Symbola Ecclesiæ
 τὸ μυστήριον, Symbolum Apostolorum exhibet: Cum Vnam, San- *Vide Thesim*
 ctam, Catholicam, Apostolicam esse, veram Ecclesiam, tradit: 47. & 54.
 Cuius Vnitas, id in primis exigit, ne hoc anno oriatur, aliò occi- *a Lyrin. c. 28.*
 dat; hodie istud, eras illud sentiat, *c. Sed idem semper de iisdem re-*
buis dicat, crescat in eodem dogmate, eodem sensu, eadem sententia, c. Joan. 17. v. 11.
quemadmodum flos inuentus, in senectutis maturitatem perducitur. Act. 4. v. 32.
 Ut in omnibus mundi partibus eadem sentiat; Ut eius membra *1. Cor. 1. v. 10.*
 eadem ubique linguâ loquantur, omnes se intelligant, vereque *Galat. 3. v. 28.*
 illud dicere possint fideles, *d. Aulbaum unusquisque linguam no-*
stram, c. Vt cor vnum, anima vna, vnus sensus, vna vox sit omni-
d. Vide Theo-
 um: Et huius insuper Vnitatis *d. conseruandæ, principia in se si-*
 xa, & causas perpetuas habeat: Nec filij Ecclesiæ, hæreticis simi- *e Aug. de Pa-*
 les, *e qui oues errantes sunt, super omnem faciem terra: Non omnes floribus c. 8.*
hæretici per totam faciem terra, sed alij hic, alij ibi, Ipsi se non norunt:
 Sanctitas verò Ecclesiæ, non est in eo solum posita, quod multi in *Vide Thes. 47.*
 ea, & quod in ea sola sint sancti, sed in eo vel inaximè, *Quod do-*
 ctina illius sancta sit, nullum errorem, nullam hæresim vel no- *f Luth. Tomo*
 uam, vel damnatam olim tradit; Nulla principia ac fundamenta *5. lat. Wit. an.*
 tradit; ex quibus, vel hæreses pullulare possint, vel ad scelera viam *54. per Luffe*
 sternant; sed sanctitatem & vitæ innocentiam instillat: Non iubet *edit. folio 123.*
f Ancillam aduenire si nolis vxor, Non docet, g omnia absolutè serm. de Ma-
necessitate euenire, Non credit h Deum authorem esse malorum om-
nium: Non eleuat fidem Conciliorum, & veteris Ecclesiæ: Non *g Luth. in Af-*

H 2:

alli. fert. art. 36. e

dis. Wittemb. anni 21. & alibi sæpè, h Calu. lib. 1. cap. 12. num. 3.

DISPUTATIO

alligat scripturæ intelligentiam, priuatis enthusiasmis, Quæ qui faciunt, fidem omnem, probitatem omnem, radicibus extirpant.

Sed ut in pauca res quàm plurimas contrahamus, cæteris prætermiſſis, Tria duntaxat. Eccleſiæ ſigna adferemus.

PRIMUM verè Eccleſiæ ſignum dico, Quòd hæc abſcondi & occultari nequeat, ſed clara ſemper, & CONSPICVA ſicut Sol, & ſicut Luna perfectæ, ſplendeat. Atque idè, euidens falſæ Eccleſiæ indicium eſt, ſi ſuppreſſa, obruta, penitùs ſepulta aliquando fuerit: ſi autem & cætera, quæ mox referemus, in ea ſemper deprehenſa, & clara ſemper emicuit, certiffimum eſt veræ Eccleſiæ indicium.

*a Aug. 13. cont.
Fauſt. c. 13.*

a Quo SIGNO manifeſto, inquit Auguſtinus, *adhuc paruulus, & nondum valens liquidam diſcernere à tot erroribus veritatem, tenebit Eccleſiam Chriſti? Propheta Hieremias docet, Eccleſiam Chriſti illam eſſe, qua omnibus eminet & apparet, & qua ciui-*

*b Libr. 2. cont.
Petil. c. 104. in fine.*

tas ſupra montem poſita abſcondi non poteſt. Alibi ruruſus, *b Eccleſia ciuitas eſt* (polytica ſcilicet, & ordinata ſocietas) *ſupra montem poſita, qua certum hoc SIGNVM habet, quod abſcondi non poteſt: Nota eſt omnibus Gentibus.* Et iure id quidem, Cùm (ut iam oſtendimus) Diuina promiſſione firmatum ſit, nullas Dæmonum vires, nullas miniſtrorum eius machinationes, Eccleſiam de-

*c Aug. 2. cont.
Pœtil. ca. 32. Et
Epiſt. 170.*

preſſuras; *c quam enim ignorare nulli licet, nec abſcondi poteſt.* Certè primitiua Eccleſia ſub cruce poſita, & iugo Tyrannorum, Eo ipſo tempore, quo triginta tres Romani Pontifices, continua ſucceſſione, martyrium obierunt, non ſolùm ſanctiſſimorum Epiſcoporum ſeriem ſucceſſionemquæ edit; Sed, Et Martyres clariſſimos, Et Synodos in quibus damnatæ hæreſes, mores reformati, benè viuendi leges fancitæ, Et Scriptores celeberrimos, profert, qui vel contrà Gentiles Chriſtianam religionem defende-
runt, ut Iuſtinum Atenagoram, Ariſtidem, Clementem, Tatianum, Quadratum, Cyprianum, Tertullianum; vel hæreſum rabiem repreſtere, ut Theophili, Apollonij, Irenæi, Proculi, Methodij, Victorini; vel tractatibus & commentarijs Eccleſiam illuſtrarunt, ut Arcopagita, Clementes, Hyppoliti, Dionyſij Alexandriani, alijsquæ plurimi.

XXXV.

ALIVD Eccleſiæ internoscendæ Symbolum, ac veluti teſtera

sera est, quam Symbolum Apostolicum refert, quodd scilicet Christi- a *Aug. Epi. 48.*
 sti Ecclesia CATHOLICA sit, seu Vniuersalis & Catholica, b *De Uisitate*
 inquam, non solum, quodd alligata ad vnum populum non est, ut *cred. c. 8. in fin.*
 olim Synagoga; vel quodd omnem veritatem à Christo & Aposto- c *Lyrin. c. 3.*
 lis traditam sequatur: Verum etiam, quodd ad omnes ætates, ad d *Aug. libr. 1.*
 omnes Prouincias, quibus Euangelij, buccina insonuit, extendat *de Symbol. ad*
 propagines. a *Licet enim, ait Augustinus, posset vox CATHO-* *Catech. cap. 6.*
 LICA, eum sensum habere, ut Vniuersalitas emones veritatis, quam *Alexan. apud*
 sola Catholica totam, & integram tenes, tamen ex ipsis Dei promissis, *Theodor. lib. 1.*
 & manifestis Oraculis constat, Catholicam illam dici, qua sit Ecclesia cap 7.
 omnium Gentium, & quodd caput est O M N I V M T E M P O - c *Matth. 24.*
 R V M. b *Ill enim, ut idem inquit, est disciplina Catholica, qua à v. 23.*
 Christo per Apostolos, ad nos usq; emanauit, & abhinc ad posteros ma- f *Psal. 2. v. 8.*
 natura est, seu, ut ipsa vis nominis declarat, c *Catholicum est, quodd Psalm. 71. v. 8.*
 ubique, quodd semper, quodd ab omnibus creditum est, d *quodd contra g Psalm. 71. v. 11.*
 omnes hæreses pugnant, expugnari non potest, à quo hæreses exierunt, *Psal. 21. v. 26.*
 illa in radice manente. *& 28.*

Sed ne erres; Duo hic consideres velim; Primum, Cum h *Isaia 2. v. 2.*
 sacræ litteræ Christi regnum, Non e hic vel illic in angulis, fore, *cap. 66. v. 20.*
 sed Ecclesiæ fines, f *ad terra terminos propagandos: Cum g om-* *Mich. 4. v. 1.*
 nes Gentes seruituras Christo, h *Omnes orbis nationes ad Ecclesiam, i* *Isaia 60. v. 3.*
 venturas, ut in ea i *ambulent Gentes in lumine Dei, & reges terra vi-* *k Isa. 49. v. 23.*
 deant gloriam eius, k *ut reges sint nutricij illius: Cum l in omnem l* *Psal. 18. v. 5.*
 terram sonus Ecclesiæ propagandus, ut m *ubique fructificet Euange-* *m Colof. 1. v. 6.*
 lium, & crescat, non deficiat semen usque ad messem: Cum n *lapis n* *Dan. 2. v. 35.*
 exiguus orbem impleturus: o *Cum omnes populi, tribus & lingua Similia Genes.*
 p *ab ortu Solis usq; ad occasum Christo seruitura, & q periturum,* *22. v. 18. ca. 26.*
 regnum, quodd ei non seruiat, denunciant: Hæc, inquam, non sic *v. 4. cap. 28. v.*
 accipe, Quasi simul, vno statim momento, eodemque tempore, *14. Isa. 54. v. 1.*
 hæc fuerint impleta. Quasi nulla iam sit prouincia, ad quam præ- o *Dan. 7. v. 14.*
 dicatio Euangelij non peruenerit: quasi singuli, nationum omni- p *Zach. 9. v. 10.*
 um, Christum sint agnitori: Sed, Quodd paulatim, & per partes *Mich. 1. v. 11.*
 ætatum ac temporum, r *Omnes Gentes, non omnes homines, omni-* *Isaia 49. v. 6.*
 um gentium, ad quas Christi nomen peruenerit, Ecclesiæ sint ali- *12. & 20.*
 quando inferendæ. Id quodd toto *lib. de Vnit. Eccles. lætissimè o-* *g Isa. 60. v. 5. 11*
 stendit August. *cap. quidem 6. ex promissionibus Veteris testa-* *r Aug. Epif. 80.*

menti, *cap. 7.* ex decem Isaia locis, *cap. 8.* ex Psalmis, *cap. 10.* & *11.* ex Euangelijs, deinceps verò *cap. 15.* & *16.* explicat qua ratione in suis incunabulis velut *a Læna noua*, pusillus grex audierit Ecclesia, Quomodo, vt alibi idem August. annorauit, *b Fideles, sancti & boni, in comparatione plurimorum malorum, pauci sunt, & per se ipsi multi sunt.* *c Paucitas ergo commendatur in comparatione multitudinis malorum, multitudo autem bonorum, cum per se ipsa consideratur, non taceatur*, multis deinceps scripturæ testimonijs hanc fidei multitudinem comprobatur Augustinus, & subdit demùm. *Ecce ipsi dicuntur multi, qui dicuntur & pauci: Quare nisi multi per se ipsos considerati, pauci in comparatione iniquorum.* Pauci qui in charitate radicati fidem per dilectionem operantem habent.

Secundùm; Etsi cætus alicuius Nouitas, certa sit nota falsitatis, cùm, vt antè probatum est, intercideret Ecclesia Christi non possit, verè nascens iterum noua efficiatur: Sola tamen diuturna Antiquitas, si cætera desint, non est infallibilis veræ Ecclesiæ nota: Nam & hæresis consuetudo diuturna esse potest, & tamen *d Veritati nemò prescribere potest, non spatium temporum, non patrocinia personarum, non privilegium regionum:* Licet enim, sicut Christus, ita & veritas prior sit omnibus, Hæreses tamen (antiquæ scilicet, & *e qua in aetatem Apostolorum se audens inserere, vt idem Tertullianus alibi loquitur*) non tam nouitas quam veritas reuincit, quia scilicet, *f & posterior est hæresis veritate, & per secessionem ab eo, quod priùs creditum est; originem habet.*

XXXVI

Certissima igitur & indubitata veræ Ecclesiæ NOTA est, Collectionis dogmatum, quam multi profitentur, à temporibus Apostolicis, continuata conseruatio. Collectionis dixi: Nam vnus, alteriusue dogmatis perpes duratio, non est sufficiens veræ Ecclesiæ argumentum. Dictam verò Collectionem, certissimam esse Ecclesiæ notam, Ex eo primùm liquet: Quòd cùm Ecclesiam suam Christus voluerit & superesse perpetuò, & cognoscibilem esse, vt antè demonstrauimus, si hoc non est, nullum supererit attributum, ex quo cognosci vera Ecclesia possit. Dein' quia rectè Gamalieli dictum, *a sine spiritu Dei conseruari vnitas Fidei tanto seculorum tractu, in tanta locorum, personarum, controuersiarumq;*

a Vide Maldonat. Math. 13. v. 31.

b Aug. 3. con. Crescon. c. 66. 2. contr. Pessil. cap. 45.

c De Vnitat. Eccle. c. 14.

d Tertull. de Ueland. Uirgin. ca. 1.

e De Prescrip. c. 32. n. 183.

f Vide ex eodem Tertull. Thesi 20.

a Act. 1. v. 39.

sumque varietate, nulla ratione potest, ut experientia hæresum
omnis ætatis manifestè docet: Nulla enim vnquam fuit, quæ non
in plures dissecta sectas, *a aliter atq; aliter per tempora de iisdem re-* *a Fren. libro 3.*
buis senserit, ut proinde rectè Magni Athanasius dixerit, b Vera *cap. 40.*
discipline argumentum esse, ubi eadem confitentur, nec à se inuicem, b Athanas. in
nec à Maioribus dissentiunt, tamen si diuersis vixerint temporibus. Di- *Decret. Nica-*
uina igitur prouidentia, ut hoc veluti Charactere Ecclesia vera *ne Synod. folio*
cognosci posset, non est passà, hæresim vllam, tantam habere in *403. Edit. Co-*
dogmatibus vnitatem, & perpetuitatem, ut facilè non fuerit di- *melin.*
scernere, veram Ecclesiam à Sathanæ Synagoga. Hinc factum, ut
licet Theodoretus ad sua vsque tempora, hæreses omninò septua-
ginta sex, Augustinus octoginta octo, alij plures enumerent, ta-
men omnes illæ, *c ut quidam torrentes, diu stare non potuerint, ex-* *c Aug. in Psal.*
tinctæ omnes, *d sola Ecclesia eodem modo se semper habens, perman-* *57. post medi-*
fit, & sui defensores in medium produxit. Ad hæc, ostensum est su- *um, In illud:*
perius, Ecclesiam nec erroribus in transversum abripi, nec defice- *Tanquam a-*
re vnquam posse. Quidni igitur hac illius dote ad eam inuesti- *qua decurrès.*
gandam utamur? præsertim cum illam cognoscere sit facillimum: *d Euseb. lib. 4.*
Nam sensu in primis cognoscimus collectionem aliquorum dog- *cap. 7.*
matum, quam multi externa professione ita retinent, ut omninò
inter se conueniant in tota hac rerum Fidei multitudine. Lectio-
ne verò monumentorum, historiarum, tractatum, perinde ac
alia quæ ad historiam pertinent, deprehendimus, An professio
talis fidei, semper fuerit conseruata, Vel potius multo tempore
interrupta, sepulta, incognita, longè post tempora Apostolorum
per secessionem à præcedenti fide, cæperit. In hac enim gestæ rei
serie finxisse tot ac tales viros, quorum monumenta terimus; Et
tam consequenter, & tam vniformiter, In tanta locorum, ac tem-
porum diuersitate finxisse, credendum non est. *e Ecquid enim,* *e Tertull. de*
verisimile est, ut tot actanti in unam Fidem errauerint? Variasse de- *Prescrip. c. 28.*
buis error doctrinae, Ceterum quod apud omnes unum inuentum est,
non est erratum, sed traditum. Denique Patres omnes contra sui
temporis hæreses hoc indicio, & iux Ecclesiæ Veritatem, & *f Vide Assert.*
hæreticæ nouitatis impietatem ostenderunt, *f Quòd nuperam, 20.*
& recens natam doctrinam afferret; *g Quòd de se nasci voluerit, g Optat. lib. 1.*
nobis in radice cum toto arbe manentibus; Quòd Ecclesiam angustis
fini-

DISPUTATIO

a *Isaia 54. v. 3*
Vide Thef. 35.

finibus circumscriptam prædicarint, cui Deus ipse iubet, *a ut faci-
 ciat longos funiculos, & pelles tabernaculorum. extendat, ne parcat.,
 ad dextram & ad leuam penetratura.*

XXXVII.

Hæc est illa Ecclesiæ Nota, quæ plures alias in se complecti-
 tur: Antiquitatem scilicet, Nouitati repugnantem: Perennem
 & nunquam interruptam durationem: Vnitatem quam Symbo-
 lum præfert: Neque enim Ecclesia, quæ simul tota secundum om-
 nes partes existere nequit, aliam habere vnitatem potest, quam
 quoddam sine interruptione, sibi semper similis, stabili vnitatem ad po-
 steros propagata, peruenerit, Successionem denique, Doctrinæ
 pariter, & personarum legitimè vocatarum, à qua successione
 ab Apostolis inchoata, Apostolica nominatur Ecclesia: Etsi enim
 vbi Antiquitas, & legitima Pastorum successio non reperitur: V-

*a Cypri. Epist. 76. n. 12. & 16. sciantur, b Filij sine Patre, tyrones sine Principe, discipuli sine Magi-
 b Optat. libr. 1. stro, sequentes sine antecedente, inquilini sine domo, hospites sine: hospi-
 & initio lib. 2. tio, pastores sine grege, c Episcopi sine populo, sine vlla ordinationis le-
 c Cypria. de V- ge, nemine episcopatum dante Episcopi: Ibi vera Ecclesia esse non
 nit. Eccl. n. 34. possit; Sola tamen Antiquitas, Sola personarum successio, veræ
 Ecclesiæ indicium non est: Nam & Antiochena Ecclesia, cum à
 Samosatano corrupta esset, & Alexandrina cum à Dioscoto, &
 Constantinopolitana cum à Sergio Nestorio Macedonio, & c. suc-
 cessione personarum gloriari poterat: Quia tamen, *d In radice
 cum toto orbe non manserunt; e Sed à nobis recedentes, vnitatis caput,
 atq; originem, reliquerunt,* sciscuram & secessionem à reliquo Ec-
 clesiæ corpore in sua vnitatem manentefecerunt; *f Quia se à totius
 orbis Vnitatem, nefario sacrilegio dimiserunt.* Veræ Ecclesiæ non e-
 rant, quantumvis scripturas obruderent, & falsa interpretatione
 suo instituto adaptarent: Et sanè tam multa, tam patentia sunt
 scripturæ testimonia, quibus antè ostendimus, perpetuam Fidei
 ac doctrinæ successionem in Ecclesia permanfuram, vt id nunc
 probare sit superfluum. Doctrinæ verò successionem legitimam
 quoque Pastorum successionem necessariò coniungi, validè con-
 firmat ipse *g Witakerus: Nam & certa Christi promissio, b Pa-
 b Ephe. 4. v. 12. firmus & Doctorum in adificationem corporis sui; ad finem vsq; firmus
 in Ec-**

*d Optat. lib. 1.
 e Cypria. de V-
 nit. Eccl. n. 40.
 f Aug. Epist.
 172. initio.*

*g folio 445.
 b Ephe. 4. v. 12.*

in Ecclesia docet: Et bonum semen, quod in Ecclesia agro usque
ad messem adolescit & crescit, sine Pastoribus legitime vocatis
crescere nequit: Quomodo enim crescat, ni dominicus ager co-
latur? & quis colet, si desint operarii? Hi verò quomodo predica-
bunt, nisi militantur? Si igitur pura Verbi prædicatione essentia
Ecclesie continetur: Hæc autem non nisi per legitime missos Pa-
stores peragi potest, liquidum est, ubi doctrinæ successio reperit-
tur, illic & Doctorum successione inueniri: Ita vt, licet in iis-
dem locis, non semper hæc successio maneat, sed nonnunquam
interumpatur, tamen, certis in locis, perseveret semper. Hinc
veteris Ecclesie Doctores a crebrò illud hæreticis obiectant, quòd
de se nati, successione Pastorum edere non possunt, vt potest
Romana Ecclesia, in qua, *b Tenet me, inquit Augustinus, ab ipso*
Petro vsq; ad hodiernum Episcopum successio sacerdotum. Et *tre-*
nuzus, c Ite obediendum esse, ait, qui successione habent ab Aposta-
lis, d Hæ enim Fides nostram custodiunt, & scripturas sine periculo
exponunt. Vbi illud quoque notatu dignum: e Patres non suæ
quisque Ecclesie, sed Romanorum Episcoporum, successione
recensere contra hæreticos: Satis enim est Ecclesie principalis,
cuius ipsi membra erant, successione ostendisse, nec opus erat
ite per singulas.

XXXVIII.

Multi Thesium breuitas abscondere cogit. TERTIVM
Solum addo veræ Ecclesie signum. Quòd illa sola, veris, testatis,
certissimis, nec nisi Diuina vi peractis miraculis, suam, suorumq;
dogmatum veritatem, confirmavit. Vt enim ex Augustino antè
diximus, *f Ecclesia Christi miraculis conuincere debuit anthomianorum,*
et authoritate obtineret fidem; Nec vllum certius est Diuinitatis
argumentum, quàm à miraculis, quæ de Filio Dei homineta indu-
tas, & Veteres illi, Moyles, Elias & cæteri, nec non Apostoli,
g ut mundus Christiana prædicatione fidem adhiberet, necessariò mi-
racula exhibuerunt: Vsq; ad eò, vt vel ipsi Christo Domino,
absque peccato fides denegari potuerit, *h si miraculis suam ipse*
non astruxisset maiestatem: Sed vera ac certa sint miracula, quæ
fidem conciliant, necesse est; Non vana, non ficta, non admi-
randa nobis, re tamon ipsa minime miracula, quæ a Dæmonis

f Assert. 18. si-
milis 10. Ciusd.

cap. 8. Cont.
Epist. Fund. c.

4. Tert. Apo-
log. c. 22. 23.

g Aug. 22. Ci-
uit. ca. 3. in iis.

Exod. 4. v. 1. 5.
Mat. 10. v. 7. 8.

Mar. 16. v. 20.
Act. 2. v. 12.

ca. 3. v. 6. Heb.
2. v. 4. 1. Cor.

2. v. 4. Rom.
15. v. 19.

ope b Ioa. 15. v. 24

a Calv. libr. 4.
cap. 1. n. 5.

itas in docendis fidelibus, quos *Nonius Denu*, inquit Calvinus, *adolecere in virum perfectum, nisi educatione Ecclesie, Et omnes in eundem ordinem coegit, ut mansueti & docili spiritus, regendos se Doctoribus Ecclesia traderent.* At nulla prorsus erit, si doctrinae veritas erit Nota Ecclesie: Quidquid enim illa determinet, si mihi non adlubescat: Excipiam, prius ostendi debere, veram esse hanc eius doctrinam, quam mihi persuadeam, ipsam esse veram Christi Ecclesiam? Vbi autem singulorum dogmatum veritatem percipero, docere me non poterit Ecclesia, nisi actum agat. Denique, ut quamplurima pratererant, non doctiores solum, sed & rudis plebecula, & ignarae anus, & omnes, qui Deum Patrem habere cupiunt, Ecclesie matri se adiungere tenentur, Atque ad eam nosse etiam Ecclesiam possunt. Qui enim si non noriat, ei se adiungant: Si igitur signum, quo Ecclesia vera agnoscitur, pura Doctrina predicatio est: Si de ignotis iudicium recte ferre nemo potest: Antequam hi veram Ecclesiam noscant, necesse est, ut omnia omnino dogmata Ecclesie, omnia scripturarum arcana, penetrant, ut sic iudicare possint, nihil esse in Ecclesie doctrina, quod scripturae repugnet: Qui enim ad scripturae amussim exiger omnia, & conformia esse scripturis Ecclesie dogmata indubitat, si illa non peruideat: At prorsus impossibile est, ut hi totam scripturae doctrinam animo complectantur, ut omnia Catholicorum, Lutheranorum, Calvinistarum, Arianorum dogmata, fundamenta, responsiones, explicationes, percipiant. Præclusa igitur erit his cognoscendæ Ecclesie via, siquidem nemo illam nosse potest, nisi qui vasta quadam intellectus capacitate, omnium dogmata, ad Lydium scripturae lapidem reuocare possit: Quod liquidè demonstrat, Idcirco Novatores hanc notam excogitasse, ut Ecclesiam mortalibus redderent incognitam. Ut igitur rem tantam paucis expediam: In primis, qui nihil sine scriptura docendam existimat, Locum aliquem adferat volò, quo clare & euidenter, hæc ipsius esse Notæ Ecclesie, comprobet: Proferre quidem testimonia potest, quibus hæc inesse veræ Ecclesie, comprobet, Nunquam proferet, quibus hæc, signa Ecclesie esse doceat: Deinde, quia rerum signa, eam legem & conditionem, assensione omnium, habere debent, ut natura sua propalam, & in aperto posita, per-

perspicua sint atque euidencia: Obscuris enim, obscura, quomodo lucem afferent? Vt ea ipsa res, quam denotant, clariora sint, & illustriora: Si enim vel magis ignota sint, vel obscuriora, inutilia sunt ad rem ignotam indicandam: Ostendat Wiraker, *Thesaurum absconditum in agro; librum signatum in teuis & foris*, cuius intelligentia *privata interpretatione non fit; & vno verbo, vera doctrinae notitiam, clariorem patientioremque esse, cognitione Ecclesiae.* Denique vt demus hanc esse ipsissima vera Ecclesiae indicia, magis tamen nostra sunt ista, quam aduersariorum. Ad scripturas enim quod attinet, iure illud dicimus. *Nullum vos ius capitis Christiana- Tertul. de Prae- riam literarum, Qui estis? quando? unde venistis? quid in meo agi- scrip. cap. 37. sis non mei? quos iure meam sylvam ceditis? Mea est possessio, olim nu. 219. possideo, prior possideo; habeo origines firmas ab ipsis autoribus quorum sunt res, Quis enim scripturas, his mille annis, ante novos istos dispensatores custodiuit? Quis ab iniuria temporum vindicauit, ab igne Tyrannorum textit, a fraudibus haereticorum defendit? Ex cuius archiuis haec ipsa Biblia Luther in publicum protulit? Cuius iustificatione verum Dei verbum esse didicit? Hanc inquam Biblia, quae totis mille quingentis annis, ita ab Ecclesia Romana defensa, vt ne apex quidem in ijs desideraretur, quae isti paucis annis, ita prauis versionibus, falsis castigationibus, commentationibus commacularunt: Ita temerarijs censuris de loco suo; libros integros submouerunt; vt aperte alienorum se bonorum dispensatores ostenderint: iam si de scripturae intelligentia agatur. Nos eos sequimur scripturae interpretes, qui vel ab Apostolis, vel a proximis illorum successoribus sunt instituti, quorum ingenij, doctrinae, eloquentiae vbertatem orbis admiratur, quorum sanctitatem Deus ipse, miraculis approbavit, quorum fidei doctrinam, tot seculorum cursus, tot Synodorum auctoritas comprobavit: Horum sensum & consensum sequimur, Nonatores huius: Vtri igi- *Vide Thesaurum* tur pura verbi praedicatione gloriari possunt, edicant aduersarij: 45. & 52. De vsu Sacramentorum, idem omnino, negotio nullo, ostendi potest: Sed festino ad alia.*

XXXIII.

Quid ad haec Wirakerus? a Facitur, *Non laboro esse non a Cap. 18. folio* sincerus, cuius sunt optat. pura uerba praedicationis non est, sic, *Alam. 627. 628.*

H

rdi.

a folio 629.

b folio 641.

c folio 642.

d Aristot. 1.
Phys. tex. 1.
§ 2.

ra, ipsa Ecclesia, etsi non sit notior Nobis. a Ecclesiam igitur, de vera Fide consulendam, nemo nostrum negat, sed tamen non ideò notior est Ecclesia, verà prædicatione; Nam effectus illustrat causam. b Igitur Ecclesiam veritas constituunt, & tamen Ecclesia ostendit, ubi & qua sit veritas. c Deniq; licet ideò sit instituta Ecclesia, ut ab ea veritas, & sana doctrina, peccatur, inde tamen non sequitur, notiozem esse Ecclesiam veritate: Licet enim Nobis notior sit, non tamen Naturà. Ac hoc est victas hosti dare manus Witakere. Catholici enim id solum vrgent: Notiozem nobis esse veram Ecclesiam, quam puram doctrinam, Nosque ministerio veræ Ecclesiæ, doctrinæ puritatem agnoscere: An verò Naturà notior sit veritas dogmatum, non laboramus; Satis est, puram doctrinam non esse signum, quale nos quærimus, Ecclesiæ; signum, inquam, quod NOS in eius notitiam deducat, Hoc enim signum NOBIS, qui eo uti debemus, notius sit oportet. Nec fat est, si solum Naturà sit notius, siquidem d Ex notioribus Nobis, ad ea, qua notiora sunt Naturà, progredi solemus & debemus, ut sapienter annotauit Aristoteles. Quamobrem si de corpore quopiam dubitetur, Viuümne sit, an mortuum, Id ex operationibus, non ex informatione animæ indagamus, licet anima notior sit Naturà, & magis coniuuncta naturæ viuientis, quam operationes accidentales. Ad hæc, si ante cognitam Ecclesiam pura doctrina cognosci debet, ut per eam cognoscatur Ecclesia (Notas enim quærimus, quib; Ecclesiam NOS agnoscamus) non solum Naturà, sed & nobis Notior erit pura doctrina, quod aduersarius ipse diffitetur. Et fanè, Verbum Dei, Textum Euangelicum, à Witakero, nihil nisi quod scriptum est credente, expectabam, quo ostenderet, puram prædicationem notiozem esse Naturà, Ecclesiam NOBIS.

Ut igitur rectè, & ex ordine, Vera Ecclesiæ Symbola afferantur, duo sunt præmittenda. Alterum est, signa & notas Ecclesiæ eiusmodi esse debere, quæ à nobis faciliùs, quàm ipsa Ecclesia, cognoscantur; Et quæ ita veræ Christi Ecclesiæ conueniant, ut communes illi cum alijs cætibus non sint. Alterum: quòd etsi Christi Ecclesia quouis tempore certissima habuerit, quibus agnosceretur, indicia, non eadem tamen semper. Nam ipso nascentis Ecclesiæ initio, non aliæ ferè erant ipsius notæ, quam miraculorum fre-

frequentia, & magnitudo, adiuncta Prædicatorum innocentia, qui sanguine etiam obfignarunt veritatem, &c. Quia verò postmodum, nec tam crebra, nec tam patentia fieri vulgò miracula, *ae Aug. 22. C. Diuina prouidentia statuerat, a Licet enim & nunc fiant miracula, per Sacramenta, vel orationes, vel memorias sanctorum, sed non eadem claritate illustrentur, ut tanta quanta illa, gloria diffamantur.* Idcirco Diuina eloquia, certa quædam accidentia, & proprietates veræ Ecclesiæ designarunt, quæ illi, post promulgatum Euangelium conuenirent, & per quæ cognosci posset.

XXXIV

Longum esset singulas Ecclesiæ Notas recensere; Næniâs omnes Witakeri refellere, inconsultum: Symbola Ecclesiæ *τελευτηα*, Symbolum Apostolorum exhibet: Cum Vnam, Sanctam, Catholicam, Apostolicam esse, veram Ecclesiam, tradit: 47. & 54. Cuius Vnitas, id in primis exigit, ne hoc anno oriatur, aliò occidat; hodie istud, cras illud sentiat, *a Sed idem semper de iisdem rebus dicat, crescat in eodem dogmate; eodem sensu, eadem sententia, c Joan. 17. v. 11. quemadmodum flor inuenturus, in senectutis maturitatem perducitur. Act. 4. v. 32.* Vt in omnibus mundi partibus eadem sentiat; Vt eius membra 1. Cor. 1. v. 10. eadem ubique linguâ loquantur, omnes se intelligant, vereque Galat. 3. v. 28. illud dicere possint fideles, *b Aulbaumus unusquisq; linguam nostram, c Vt cor vnum, anima vna, vnus sensus, vna vox sit omnium: d Vide Theum: Et huius insuper Vnitatis & conseruandæ, principia in se habet, & causas perpetuas habeat: Nec filij Ecclesiæ, hæreticis similes, e qui oues errantes sunt, saper omnem faciem terra: Non omnes floribus hæretici per totam faciem terra, sed alij hic, alij ibi, Ipsi se non norunt: Sanctitas verò Ecclesiæ, non est in eo solum posita, quod multi in ea, & quod in ea sola sint sancti, sed in eo vel maxime, Quod doctrina illius sancta sit, nullum errorem, nullam hæresim vel doctrinam, vel damnatam olim tradit; Nulla principia ac fundamenta f. Luth. Tomo 5. lat. Wit. an. tradit; ex quibus, vel hærefes pullulare possint, vel ad scelera viam sternant; sed sanctitatem & vitæ innocentiam instilat: Non iubet g omnia absoluta serm. de Manneccitate euenire, Non credit h Deum authorem esse malorum omnium: Non eleuat fidem Conciliorum, & veteris Ecclesiæ: Non g Luth. in Af-*

H: 2

alli. sert. art. 36. e.

dit. Wittemb. anni 21. & alibi sæpè, h Calu. lib. 1. cap. 18. num. 3.

alligat scripturæ intelligentiam, priuatis enthusiastis, Quæ qui faciunt, fides omnem, probitatem omnem, radicibus extirpant.

Sed ut in pauca res quàm plurimas contrahamus, cæteris prætermiſſis, Tria duntaxat Ecclesiæ signa adferemus.

PRIMUM veræ Ecclesiæ signum dico, Quòd hæc abscondi & occultari nequeat, sed clara semper, & CONSPICVA sicut Sol, & sicut Luna perfecta, splendeat. Atque idèd, euidentis falsæ Ecclesiæ indicium est, si suppressa, obruta, penitus sepulta aliquando fuerit: sin autem & cætera, quæ mox referemus, in ea semper deprehensa, & clara semper emicuit, certissimum est veræ Ecclesiæ indicium.

a Aug. 13. cont.
Faust. c. 13.

a Quo SIGNO manifesto, inquit Augustinus, adhuc paruulus, & nondum valens liquidam discernere a tot erroribus veritatem, tenebit Ecclesiam Christi? Propheta Hieremias docet, Ecclesiam Christi illam esse, quæ omnibus eminet, & apparet, & quæ ciuitas supra montem posita abscondi non potest.

b Libr. 2. cont.
Petil. c. 104. in
fine.

b Ecclēsia ciuitas est (polytica scilicet, & ordinata societas) supra montem posita, quæ certum hoc SIGNVM habet, quod abscondi non potest: Nota est omnibus Gentibus. Et iure id quidem, Cùm (ut iam ostendimus) Diuina promissione firmatum sit, nullas Dæmonum vires, nullas ministrorum eius machinationes, Ecclesiam de-

c Aug. 2. cont.
Pœtil. ca. 32. Et
Epist. 170.

pressuras; c quam enim ignorare nulli licet, nec abscondi potest. Certè primitiua Ecclesia sub cruce posita, & iugo Tyrannorum, Eo ipso tempore, quo triginta tres Romani Pontifices, continua successione, martyrium obierunt, non solum sanctissimorum Episcoporum seriem successionemque edit; Sed, Et Martyres clarissimos, Et Synodos in quibus damnatæ hæreses, mores reformati, benè viuendi leges sancitæ, Et Scriptores celeberrimos, profert, qui vel contrà Gentiles Christianam religionem defenderunt, ut Iustinus Atenagoram, Aristidem, Clementem, Tatianum, Quadratum, Cyprianum, Tertullianum; vel hæresum rabiem repræsentare, ut Theophili, Apollonij, Irenæi, Proculi, Methodij, Victorini; vel tractatibus & commentarijs Ecclesiam illustrarunt, ut Arcopagita, Clementes, Hyppoliti, Dionysij Alexandrini, alijque plurimi.

XXXV.

ALIUD Ecclesiæ internoscendæ Symbolum, ac veluti tes-
fera

sera est, quam Symbolum Apostolicum refert, quodd scilicet Christi- a Aug. Epi. 47.
 aſti Ecclesia CATHOLICA sit, seu Vniuersalis? Catholica, b De Vilitate
 inquam, non solum, quodd alligata ad vnum populum non est, vt cred. c. 8. in fin.
 olim Synagoga; vel quodd omnem veritatem à Christo & Aposto- c Lyrin. c. 3.
 lis traditam sequatur: Verum etiam, quodd ad omnes ætates, ad d Aug. libr. 1.
 omnes Prouincias, quibus Euangelij, buccina insonuit, extendat de Symbol. ad
 propagines. a Licet enim, ait Augustinus, posset vox CATHO- Catech. cap. 6.
 LICA, eum sensum habere, vt Vniuersalitate notes veritatis, quam Alexan. apud
 sola Catholica totam, & integram tenes, tamen ex ipsis Dei promissis, Theodor. lib. 1.
 & manifestis Oraculis constat, Catholicam illam dici, qua sit Ecclesia cap 7.
 omnium Gentium, & quod caput est O M N I V M T E M P O - e Matth. 24.
 R V M. b Illi enim, vt idem inquit, est disciplina Catholica, qua à v. 23.
 Christo per Apostolos, ad nos usq; emanauit, & abhinc ad posteros ma- f Psal. 2. v. 8.
 nistra est, seu, vt ipsa vis nominis declarat, c Catholicum est, quod Psalm. 71. v. 8.
 ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est, d quod contra g Psal. 71. v. 11.
 omnes hæreses pugnant, expugnari non potest, à quo hæreses exierunt, Psalm. 21. v. 26.
 illa in radice manente. ES 28.

Sed ne erres; Duo hic consideres velim; Primum, Cum h Isai. 2. v. 3.
 sacræ literæ Christi regnum, Non e hic vel illic in angulis, fore, cap. 66. v. 20.
 sed Ecclesiæ fines, f ad terra terminos propagandos: Cum g om- Mich. 4. v. 1.
 nes Gentes seruiuras Christo, h Omnes orbis nationes ad Ecclesiam, i Isai. 60. v. 3.
 venturas, vt in ea i ambulent Gentes in lumine Dei, & reges terra vi- k Isai. 49. v. 23.
 deant gloriam eius, k vt reges sint nutricij illius: Cum l in omnem l Psalm. 18. v. 5.
 terram sonus Ecclesiæ propagandus, vt m ubique fructifices Euange- m Colos. 1. v. 6.
 lium, & crescat, non deficiat semen usque ad messem: Cum n lapis n Dan. 2. v. 35.
 exiguus orbem impleturus: o Cum omnes populi, tribus & lingua Similia Genes.
 p ab ortu Solis usq; ad occasum Christo seruitura, & q periturum. 22. v. 18. ca. 26.
 regnum, quod ei non seruiat, denunciant: Hæc, inquam, non sic v. 4. cap. 28. v.
 accipe, Quasi simul, vno statim momento, eodemque tempore, 14. Isai. 54. v. 1.
 hæc fuerint implera. Quasi nulla iam sit prouincia, ad quam præ- o Dan. 7. v. 14.
 dicatio Euangelij non peruenerit: quasi singuli, nationum omni- p Zach. 9. v. 10
 um, Christum sint agnitori: Sed, Quodd paulatim, & per partes Mich. 1. v. 11.
 ætatum ac temporum, r Omnes Gentes, non omnes homines, omni- Isai. 49. v. 6.
 um gentium, ad quas Christi nomen peruenerit, Ecclesiæ sunt ali- 12. ES 20.
 quando inferendæ. Id quodd toto lib. de Vnit. Eccles. latissimè o- q Isai. 60. v. 5. 11
 stendit August. cap. quidem 6, ex promissionibus Veteris testa- r Aug. Epif. 80.

DISPUTATIO

menti, *cap. 7.* ex decem Iſaia locis, *cap. 8.* ex Pfalmis, *cap. 10. & 11.* ex Euangelijſ, deinceps verò *cap. 15. & 16.* explicat qua ratione in ſuis

a Vide Mal- incunabulis velut *a Luna noua*, puſillus grex audierit Eccleſia,
donat. Matth. Quomodo, vt alibi idem Auguſt. annotauit, *b Fideles, ſancti &*
13. v. 31. *boni, in comparatione plurimorum malorum, pauci ſunt, & per ſe ipſi*
b Aug. 3. con. *multi ſunt.* *c Paucitas ergo commendatur in comparatione multitu-*
Crefcon. c. 66. *dinis malorum, multitudo autem bonorum, cum per ſe ipſa considera-*
2. contr. Peſil. *tur, non tacetur,* multis deinceps ſcripturæ testimonijs hanc fideſiã
cap. 45. *multitudinem comprobat Auguſtinus, & ſubdit demùm. Ecco*
c De Vnitat. *ipſi dicuntur multi, qui dicuntur & pauci: Quare niſi multi per ſe ipſos*
Eccle. c. 14. *conſiderati, pauci in comparatione iniquorum.* Pauci qui in charitate
 radicati fidem per dilectionem operantem habent.

Secundùm; Etri cætus alicuius Nouitas, certa ſit nota falſi-
 tatis, cùm, vt antè probatum eſt, intercidere Eccleſia Chriſti non
 poſſit, veronacens iterum noua efficiatur: Sola tamen diuturna
 Antiquitas, ſi cætera deſint, non eſt infallibilis veræ Eccleſiæ no-
 ta: Nam & hæreſis conſuetudo diuturna eſſe poteſt, & tamen
d Veritati nenno præſcribere poteſt, non ſpatium temporum, non pa-
Ueland. Vir- *trocinia perſonarum, non priuilegium regionum:* Licet enim, ſicut
gin. ca. 1. *Chriſtus, ita & veritas prior ſit omnibus, Hæreſis tamen* (antiquæ ſci-
e De Preſcrip. *licet, & e qua in atatem Apoſtolorum ſe audem inſerere, ut idem*
c. 32. n. 183. *Tertullianus alibi loquitur) non tam nouitas quàm veritas reuincit,*
f Vide ex eo- *quia ſcilicet, f & poſterior eſt hæreſis veritate, & per ſe ceſſionem*
dem Tertull. *ab eo, quod priùs creditam eſt, originem habet.*
Theſi 20.

XXXV

Certiſſima igitur & indubitata veræ Eccleſiæ NOTA eſt,
 Collectionis dogmatum, quam multi profitentur, à temporibus
 Apoſtolicis, continuata conſeruatio. Collectionis dixi: Nam vni-
 us, alteriùſue dogmatis perpes duratio, non eſt ſufficiens veræ Ec-
 cleſiæ argumentum. Dictam verò Collectionem, certiſſimam eſ-
 ſe Eccleſiæ notam, Ex eo primùm liquet: Quòd cùm Eccleſiam
 ſuam Chriſtus voluerit & ſuperſeſſe perpetuò, & cognoscibilem
 eſſe, vt antè demonſtranimus, ſi hoc non eſt, nullum ſupererit at-
 tributum, ex quo cognosci vera Eccleſia poſſit. Dein' quia rectè
a Ath. 3. v. 39. *Samalieli dictum, a ſine ſpiritu Dei conſeruari vnitas Fidei tanto*
 ſeculorum tractu, in tanta locorum, perſonarum, controuerſia-
 rumq;

sumque varietate, nulla ratione potest, ut experientia hæresum
 omnis ætatis manifestè docet: Nulla enim vnquam fuit, quæ non
 in plures disiecta sectas, *a aliter atq; aliter per tempora de iisdem re-* a *Iren. libro 3.*
bis senserit, ut proinde rectè Magnus Athanasius dixerit, b Vere cap. 40.
disciplina argumentum esse, ubi eadem consentitur, nec à se inuicem, b Athanas. in
nec à Maioribus dissentiunt, tamesi diuersis vixerint temporibus. Di- Decret. Nica-
 uina igitur prouidentia, ut hoc veluti Charactere Ecclesia vera *ne Synod. folio*
 cognosci posset, non est passà, hæresim vllam, tantam habere in *403. Edit. Co-*
 dogmatibus vnitatem, & perpetuitatem, ut facilè non fuerit di- *melin.*
 scernere, veram Ecclesiam à Sathanæ Synagoga. Hinc factum, ut
 licet Theodoretus ad sua vsque tempora, hæreses omninò septua-
 ginta sex, Augustinus octoginta octo, alij plures enumerent, ta-
 men omnes illæ, *c ut quidam torrentes, diu stare non potuerint, ex-* c *Aug. in Psal.*
 tinctæ omnes, *d sola Ecclesia eodem modo se semper habens, perman-* 57. *post medi-*
fit, & sui defensores in medium produxit. Ad hæc, ostensum est su- um, *In illud:*
 periùs, Ecclesiam nec erroribus in transuersum abripi, nec defice- *Tanquam a-*
 re vnquam posse. Quidni igitur hac illius dote ad eam inuesti- *qua decurrès.*
 gandam vtamur? præsertim cum illam cognoscere sit facillimum: *d Euseb. lib. 4.*
 Nam sensu is primis cognoscimus collectionem aliquorum dog- *cap. 7.*
 matum, quam multi externa professione ita retinent, ut omninò
 inter se conueniant in tota hac rerum Fidei multitudine. Lectio-
 ne verò monumentorum, historiarum, tractatum, perinde ac
 alia quæ ad historiam pertinent, deprehendimus, An professio
 talis fidei, semper fuerit conseruata, Vel potius multo tempore
 interrupta, sepulta, incognita, longè post tempora Apostolorum
 per secessionem à præcedenti fide, cæperit. In hac enim gestæ rei
 serie finxisse tot ac tales viros, quorum monumenta terimus; Et
 tam consequenter, & tam vniformiter, In tanta locorum, ac tem-
 porum diuersitate finxisse, credendum non est. *e Ecquid enim?* e *Tertull. de*
verisimile est, ut tot ac tanti in vnâ Fidem errauerint? Variasse de- Praescrip. c. 28.
buis error doctrinæ, Caterum quod apud omnes vnus inuentum est,
non est erratum, sed traditum. Denique Patres omnes contra sui
 temporis hæreses hoc indicio, & lûx Ecclesiæ Veritatem, & *f Vide Assert.*
 hæreticæ nouitatis impietatem ostenderunt, *f Quod nuperam, 20.*
 & recens natam doctrinam afferret; *g Quod de se nasci voluerit, g Optat. lib. 1.*
nobis in radice cum toto arbe manentibus; Quod Ecclesiam angustis
 fini-

a Isaia 54. v. 3
Uide Thef. 35.
 finibus circumscriptam prædicarint, cui Deus ipse iubet, *a* *ut* *faciat* longos funiculos, & pelles tabernaculorum. extendat, ne parcat, ad dextram & ad leuam penetratura.

XXXVII.

Hæc est illa Ecclesiæ Nora, quæ plures alias in se complectitur: Antiquitatem scilicet, Nouitati repugnantem: Perennem & nunquam interruptam durationem: Vnitatem quam Symbolum præfert: Neque enim Ecclesiâ, quæ simul tota secundum omnes partes existere nequit, aliam habere vnitatem potest, quàm quoddam sine interruptione, sibi semper similis, stabili vnitatem ad posteros propagata, peruenerit, Successionem denique, Doctrinæ pariter, & personarum legitimè vocatarum, à qua successione ab Apostolis inchoata, Apostolica nominatur Ecclesiâ: Etsi enim ubi Antiquitas, & legitima Pastorum successio non reperitur: Vbi Doctores *a* *nemini* succedunt, sed *a* *seipsis* incipiunt, ipsi de se nascuntur, *b* *Filij* sine Patre, tyrones sine Principe, discipuli sine Magistro, *b* *Optat. libr. 1. stro.* sequentes sine antecedente, inquilini sine domo, hospites sine hospitibus, *c* *initio lib. 2. stro.* pastores sine grege, *c* *Episcopi sine populo, sine ulla ordinationis lege, nemine episcopatum dante Episcopi:* Ibi vera Ecclesiâ esse non possit; Solâ tamen Antiquitas, Solâ personarum successio, veræ Ecclesiæ indicium non est: Nam & Antiochena Ecclesiâ, cum à Samosateno corrupta esset, & Alexandrina cum à Dioscoro, & Constantinopolitana cum à Sergio Nestorio Macedonio, &c. successione personarum gloriari poterat: Quia tamen, *d* *In radice cum toto orbe non manserunt; e* *Sed à nobis recedentes, vnitatis caput, atq; originem, reliquerunt,* sciscuram & secessionem à reliquo Ecclesiæ corpore in sua vnitatem manente fecerunt; *f* *Quia se à totius orbis vnitatem, nefario sacrilegio dimiserunt.* Veræ Ecclesiæ non erant; quantumuis scripturas obtuderent, & falsa interpretatione suo instituto adaptarent: Et sanè tam multa, tam patentia sunt scripturæ testimonia, quibus antè ostendimus, perpetuam Fidei ac doctrinæ successionem in Ecclesiâ permanuram; vt id nunc probare sit superfluum. Doctrinæ verò successioni legitimam quoque Pastorum successionem necessariò coniungi, validè confirmat ipse *g* *Witakerus:* Nam & certa Christi promissio, *b* *Paulus & Doctores in adificationem corporis sui; ad firmam usq; fundamentum in Ec-*

in Ecclesia docet: Et bonum semen, quod in Ecclesie agro vsque ad messem adolescit & crescit, sine Pastoribus legitime vocatis crescere nequit: Quomodo enim crescat, ni dominicus ager colatur? & quis colet, si desint operarii? Hi verò quomodo predicant, nisi militantur? Si igitur pura Verbi prædicatione essentia Ecclesie continetur: Hæc autem non nisi per legitime missos Pastores peragi potest, liquidum est, vbi doctrinæ successio reperitur, illic & Doctorum successionem inueniri: Ita vt, licet in istis locis, non semper hæc successio maneat, sed nonnunquam interrumpatur, tamen, certis in locis, perseueret semper. Hinc veteris Ecclesie Doctores a crebro illud hæreticis obiectant, quod de se nati, successionem Pastorum edere non possunt, vt potest Romana Ecclesia, in qua, *Tene me, inquit Augustinus, ab ipso Petro vsq; ad hodiernum Episcopum successio sacerdotum.* Et *Irænaus, c. 7. in obediendum esse, ait, qui successionem habent ab Apostolis, d. Hæc enim Fidem nostram custodiunt, & scripturas sine periculo exponunt.* Vbi illud quoque notatu dignum: *e Patres non sunt quisque Ecclesie, sed Romanorum Episcoporum, successionem recensere contra hæreticos: Satis enim erat Ecclesie principalis, cuius ipsi membra erant, successionem ostendisse, nec opus erat ire per singulas.*

XXXVIII.

Multi Thesium breuitas abscondere cogit. TERTIVM solum addo veræ Ecclesie signum. Quod illa sola, veris, testatis, certissimis, nec nisi Diuina vi peractis miraculis, suam, suorumq; dogmatum veritatem, confirmauit. Vt enim ex Augustino ante diximus, *f Ecclesia Christi miraculis conuincitur debita auctoritate, g ut auctoritas obtineret fidem;* Nec vllum certius est Diuinitatis argumentum, quam à miraculis, quæ & Filius Dei, hominem induit, & Veretes illi, Moyses, Elias & ceteri, nec non Apostoli, *g ut mundus Christiana prædicationi fidem adhiberet, necessarios miracula exhibuerunt:* vsque aded, vt vel ipsi Christo Domino, absque peccato fides denegari poterit, *b si miraculis suam ipse non astruxisset maiestatem. Sed vera ac certa sint miracula, quæ fides conciliant, necesse est; Non vana, non fides, nos admi- sanda nobis, re, tamen ipsa minime miracula, quæ dæmonis*

I

ope b. 70a. 15. v. 24

*a Tom. 1. lib. 1.
vont. Academ.
cap. 6.*

*b 10. Cinit.
cap. 32.
c 18. Cinit.
cap. 18.*

ope impostores patrare solent; Ut scelestus ille, apud *a* Augustinum, Albicerius, qui præter alia, & carmen Virgilianum, quod occultè quidam mente conceperat, licet omnis litteraturæ ignarus, balbutiente lingua prodere solebat. Sed rectè Augustinus aduertit: *b* *Quidquid huiusmodi vi Demonum fiat, vel inferiorum fieri præfensione causarum; vel immundi Demones sua disposita facta, prænunciant; c* *Vel phantasiam hominis, sopitis aut oppressis corporis sensibus, ad aliorum figuram corporum, nescio quo ineffabili modo, perducunt, ut iumenta appareant, qui homines sunt; Vel subtractis quibusdam rebus, alias supponunt, ut cernam Iphigenia, socijs Diomedis auis*

*d 10. Cinit.
cap. 16.*

Duplicem verò Notam assignat idem S. Pater, qua vera à falsis discernantur miracula; Magnitudinem & Fidem: *d* *Quod enim Cotem nouacula sciderit Tarquinini: Quod nanim tot bobus & hominibus immotam muliersula Zona alligata monerit: Quod alià cribro aquam hauserit, demoniaca astutia procuratum est: Hæc tamen, aliq̃ huiusmodi, nequaquam illis, qua in populo Dei facta sunt, Virtute, ac Magnitudine sunt conferenda. Rectè, Virtutis meminit, pleraque enim Magorum, speciem solam habent, non rem, non perfectionem, non diuturnitatem. Pergit porro; *Quedam verò, etsi nonnullis piorum factis videantur coequari, Finis ipse, quò discernuntur, incomparabiliter hac nostra ostendit excellere. e* *Quæ igitur mirifice, tanquam Diminutis prædici, vel fieri dicuntur, nec tamen ad unius Dei cultum, ad confirmatæ semel Fidei robur, ad Peccatorum resipiscentiam, ad profectum virtutum, referuntur, malignorum Demonum seductoria ludibria, intelligantur. Talia pleraque præstigatorum: quæ, si palàm nocendi finem, & ad cultum Dæmonum ducendi, non habent, certè Vanâ specie sensum fallunt, & sola delectatione aliqua demulcent, cum tamen vix prudens quispiam, nedum sapientissimus Deus, sine summa Vigilantia ac Necessitate, res Magnas & Admirandas perficere soleat. Iure igitur suspecta sunt omnia, quæ sine præsentissima Usilitate ac Necessitate sunt, admiranda.**

*e 10. Cinit.
cap. 11.*

XXXIX.

Quid verò in hac tanta lucè cæcillus noster? Negat Antiquitatem: Negat Amplitudinem: Negat Diuturnam durationem,

PARS SEXTA

NULLAM NISI ROMANAM,
ESSE VERAM CHRISTI
Ecclesiam.

XL.

Ed iam à thesi, ad hypothefin tranfeamus: Et illud primum ostendamus, Iftam quam hodie videmus colluuiem feftarum, veram Christi Ecclefiam non effe: Quod hoc argumento concludimus. Cætus ille, qui nuper admodum, ante annos octoginta, feffeffione facta ab vniuerfo orbe Christiano, collectus, dogmatum collectionem, nusquam post tempora Apostolorum creditam, docet: Cuius nulli ante Lutherum Doctores, ac Pastores legitime fuccedentes: Nulla templa, Nulli conuentus: Qui nullo fe cognofcendum indicio, totis mille quingentis annis præbuit: Nullis miraculis roboratus, Nulla credentium iam olim Christianorum multitudine confirmatus: Qui cum cæteris fuperiorum temporum cætibus doctrinæ confenfione, vinculo focietatis, coniunctus non eft: Qui nouam doctrinam, difsentaneam antegreffæ Ecclefie docere cæpit: Cum quo, nulla, nec vniuerfalis nec particularis Ecclefia, in præcipuis Religionis capitibus confenfuit: Hic inquam cætus, vt vera fit Christi Ecclefia, fieri nulla ratione potest.

Atqui tales funt omnes, qui post Lutherum nati, collecti funt, Lutheristarum, Caluinistarum, Serueticistarum, Blandratistarum (nouis enim rebus, noua funt nomina fabricanda) cætus: Vera igitur Christi Ecclefia non funt.

Propofitio latè eft fuperius demonftrata: Nec negari ab vilo potest, Nifi ab eo, qui omnes Lutherum antegreffos S. Martyres, omnes fuperiorum ætatum sanctos, Vetera illa, veteris Ecclefie lumina, vna complexione, & cum vno extra veram Christi

si Ecclesiam proijciat, ideoque æternum perijisse denonciet. Nisi ab eo, qui damnet superiores omnes Ecclesias, qui tabernaculum Dei collocatum in Sole, & in Solis luce clarissima, tenebris mergat. Nisi ab eo, qui viam, sanctorum vestigijs signatam, neget ad ciuitatem Dei, rectâ deducere. Nisi ab eo, qui Christum tantosecalorum tractu viduum, & orbatum sponsa pronunciet, qui prostitutam Ecclesiam, Christi sponsam, Virginem castam, & scelesto cum Antichristo comercio violatam impudentissimè criminetur, eamque stupri, & non seruatae sponso fidei accusans, per latus illius, Christi promissa confodiat. Ut enim rectè Calvinus notat, a *Qui diuturnum fingit Ecclesia è terris exilium, Deum*

a Calvin. con.
Seruet. Vide

Calui. Turcis. palam mendacij arguit.

libr. 3. cap. 15.

fol. 579.

XLI.

Assumptio Syllogismi notior est, quam vt longa probatio negeat: Principio enim (vt Dauidis exemplo ab hoste gladium matuemus, ad incidendum iugulum Lutheranismi) Ecclesiam è Lutheri cerebro nuper natam, ex nulla alia priore Ecclesia ductam esse, vtrò fatentur aduersarij: *b S O E V S* primo erant clamat Lutherus, Si solus eras, Vbi grex? Vbi pastor? Vbi ouile? Et certè ad tantas res tractandas incapissimus, *Intellectissimus, castissimus, non voluntate, nec studio in huius turbas invidi, Deum testor. Crediturus vel iniurato, commune enim illud est hæresiaribus, vt a non voluntaria incipiant inscitia, & in voluntariam desinant insaniam:* Sed perge porrò: *Suspensi expectabant homines euentum rei, quam NULLVS ANTE ME ausus erat attingere. Tu igitur primus? Et fouebat me rucunq, aura ista popularis, Itane? aura popularis? Rectè nimirum notatum Caluino, a Verè Augustinum dicere, superbiam matrem esse omnium hæresum: Nullus enim unquam exiit erroris magister, quem non praua ambitio, in sui precipitium extulerit: Quosquos nostra aetate lapsi sunt, reperimus omnes, superbia morbo esse corruptos, Quicquid enim ab ipse Apostolorum seculo traditum est à Patribus, & continua aetatum serie, ab omnibus pijs receptum fuit, repudiant: & cum Luthero, e Errorem totius orbis exemplo firmatum, & longa consuetudine, vel in naturam, mutatum vocant. Alibi acriter incurrit in Sacramentariis Lutherus, quòd ij, debellato primùm à se Papatu, caput eferant,*

h Praefat. Tomo 1. lati. scripta anno 1545.

e Euseb. 5. hist. cap. 17.

d Lib. de Scan dal. fol 859. in Tomo opusculor. collecto à Gallasio anno 52.

e Eadem Praefat. Tomo 1.

nam, ac legitimam Successionem: Negat Miracula ipsa, suffici-
 entia signa esse veræ Ecclesiæ. Sed quo tandem argumento, con-
 tra tam multa, tam certa Scripturæ, Patrum, rationum firmiter
 a *Vithak. fo-*
 lio 371.
 iquitas non capit cum Ecclesia, qua aliquando noua fuit. Addit, Er-
 b folio 397.
 rores quosdam antiquos esse: Potuisse se isto Antiquitatis clypeo defen-
 dere *Gentilium superstitionem*: & *Posse hodieq; Indicos, Paganos,* c folio 414.
Eutichianos, Arianos, qui in Africa durant, defendere. d *Licet er-* d folio 418.
 go, inquit, *Duratio comitatur Ecclesiam, quia tamen non illam solam*
comitatur, Nota illius non est: e *Semper enim & Zizania cum tritico* e folio 410.
erunt: Et licet, designando singulas hæreses, nulla illarum diu duret,
 semper tamen futura est una, vel altera, *Synagoga Sathana.* f *Ar-* f folio 423.
gumento ab amplitudine ducto & Mahomet, & Sathanis, pro sua Ec- 427. 308.
clesia uti possunt. g *Sucessio vero Pastorum, Nota esse non potest:* g fol. 453.
Nam & Ecclesia ante hanc successionem Apostolicis temporibus fuit,
& Synagoga tempore Christi, & hodie Alexandrina ac Antiochena,
& c. Ecclesia, cum hac successione vera Ecclesia non sunt, iudicio Papi-
starum. h *Miracula vero, non sunt efficax argumentum veritatis* h fol. 550. 560.
doctrina, cum & Pseudopropheta miracula adhibere possint, ad falsa
dogmata comprobanda:

Sed fallit falliturque in his Witakerus: Nam, vt antè i mo- i *Thefi 33.*
 nuimus: Necessè non est, vt eandem sint semper Ecclesiæ Notæ,
 actu & re ipsa illi conuenientes; Vel ipso aduersario consentiente:
 Pura enim Verbi Dei scripti prædicatio, quam hodie pro Nota
 Ecclesiæ assignant Nouatores, initio nascentis Ecclesiæ, antequam
 Apostoli quidquam scriberent, non conueniebat Ecclesiæ: Voce
 enim non scriptis *instiuebatur* primùm Ecclesia. Deinde id *k Thefi 35. 37.*
 quoque ostendimus: *k Solam Antiquitatem, Successionemque,* l fol. 416. 433.
 non esse claram, testatamque Notam Ecclesiæ, nisi doctrinæ pa- m *Thefi 36.*
 riter Antiquitas & continuatio adiungatur: hæc si adiungatur, n *Vithak. fol.*
 Witakeripse, l multis locis, palam fatetur, Successionem Pa- 410: *Verbis*
 storum, cum Fidei successione: Antiquitatem cui mutatio Fidei *pauid ante re-*
 à temporibus Apostolicis adiuncta non sit. Verum esse ac certum *latis.*
 Ecclesiæ Symbolum, quod nos contendimus. Quanquam, vt o *Luth. Epist.*
 antè m ostendimus, nec abnuuit Witaker, n Ea fuerit semper *de Anabaptif.*
 Diuinæ prævidentiæ ratio, vt o *Nullam unquam hæresim, constan-* ad duos Para-
 ter *chos.*

DISPUTATIO

ter sibi similem. *Am. durare posse fit, ut longa omnium seculorum*
 Inductione ostendi potest. Eo nimirum consilio, ut facile Christi
 Ecclesia ab hæresibus secerari possit. Et iam inde ab Apostolorum
 temporibus, vera Christi Ecclesia, Catholica fuit, eò quòd, & Du-
 rapura erat perpetua. & iam tunc a in *Uniuerso mundo fructi-*

Colos. 1. v. 6.
Et 23. Rom. 1. sicut.

v. 8. Rom. 10.
v. 18.

b Cal. ad Heb.
2. v. 4. 2. Cor.
12. v. 12.

e Sozom. lib. 1.
ca. 14. Sacrat.
lib. 7. ca. 17.

d Ut Iosephus
Indeus, apud
Epiph. heres. e
30.

e Iren. libr. 2.
cap. 56.

f Ignat. Epist.
ad Hieronem.
g Aug. Tract.
13. Et 14. in
Ioan. Vide
Fenard. in Ire-
nei locum, ci-
tati.

b Aug. 13. serm.
Faustina. c. 5.
i Ignat. Epist.
ad Hieronem.

De Miraculis quæ addit, plenum est blasphemiz. Rectius
 Calvinus, qui *b Miracula doctrina sigilla, Et subscriptionem dixit:*
 Vera enim miracula sola vi Diuina patrari possunt, Atque idèd,
 quod miraculis confirmatur, à Deo ipso confirmatur, non Ver-
 bis, sed facto ipso. Quàm igitur fieri nequit, ut falsum aliquid
 Deus confirmet, tam nequit mendacio Fides astrui, miraculis. Li-
 cet igitur interdum e Nouatiani, alijque hæretici, Imò & Iudæi,
 d signo Crucis Dominicæ vera miracula effecerint, in alicuius ve-
 ritatis Christianæ confirmationem: Nunquam tamen hæreticus
 Indeus, apud ullus, ullum fecit miraculum, in suæ falsitatis argumentum, ut post
 Epiph. heres. e Irenæum, f Ignatiumque, docuit g Augustianus: Ut proinde,
 hæreticis omnibus, confidenter illud Augustini dici possit: *b Mi-*
e Iren. libr. 2. racula non facitis, qua si faceretis (in alicuius scilicet Christianæ
cap. 56. veritatis, quam retinetis, confirmationem) cuiuscumque in vobis ca-
f Ignat. Epist. ueremur, i Quisquis enim dixerit præter ea, qua statuta sunt, etiamsi
ad Hieronem. fide dignus sit, Etiamsi ieiunet, etiamsi Virginitatem ser-
g Aug. Tract. uat, Etiamsi signa faciat, Lupus tibi, censea-
13. Et 14. in tur, sub omni pelle.

PARS

Ferant, & *Qui Scripſiſſis raris magis muti erant, ait, cùm SOLVS in acie ſtare, SOLVS Caſaris & Pontificum telis me obijcerem:*

*Quis me ſuſtentabat initio, cum SOLVS eſſem? Sine arrogantiſſimo dico, Per me ſacram ſcripturam, ita repurgatam, & illuſtratam eſſe, ut intra annos mille, nunquam fuerit clarior, vel notior. Cùm verd illud Luthero ſcripſiſſet Eraſmus: b *Mouet me tam numeroſa ſeries erudiſſimorum virorum, tot ſaeculorum conſenſu approbatorum,**

Inter quos fuere peritiſſimi ſacrarum litterarum, ſanctiſſimi Martyres, multi miraculis clari. Addo tot Academiae, Concilia, Episcopos, Pontifices: Summa: Ex hac parte ſtat eruditio, ingenium, multitudo, magnitudo, altitudo, fortitudo, ſanctimonia, miracula, & quid non?

*Reliquus eſt Lutherus, Vnus, priuatus, nuper natus, cum ſuis amicis, in quibus, nec tanta eruditio, nec tantum ingenium, nec ſanctimonia, nec miracula, ut qui, ne claudum quidem equum ſanare queant. Hæc inquam & ſimilia cùm obieciſſet Eraſmus, Niſil difficeretur Luther, quin addit, *Se quoque, ultra decennium, iſtis ſe motum, ut nullus alius magis: Viſumq; ſibi ipſi incredibile, hanc Troiam, tanto tempore, tot bellis inuictam, poſſe capi. Anglicana quoque Eccleſia, fateatur ingenuè, c Lutherum & Zwinglium, ad illuſtrandum orbem, à Deo datos, acceſſiſſe PRIMVM ad Euangelium, cùm res adhuc NOVA eſſet, & euentus incertus: Plurima ſimilia, paſſim obuia in ſcriptis Nouatorum.**

Deinde, cum d Eccleſiam iam olim totam corruiſſe, cùm ab annis mille, omnia collapſa fuiſſe, Eccleſiam fædiſſimis adulterijs inquinatam fuiſſe: Cùm Patres omnes erraſſe, docent, ed quod ſuis dogmatibus contraria docuerint. An non fatentur manifeſtè Nouos ſe eſſe diſcipulos ſine magiſtris, ex ſe natos, nemini ſuccedentes, ſine patre, ſine matre, ſine genealogia?

XLI.

Adhæc ſi nupera non eſt illorum Religio, ſi non inchoata de nouo: Si cum omnium temporum Catholicis Chriſti Eccleſijs communicant, Si ex illis progreſſi & proſeminati ſunt, Si non interrupta ſerie, doctrina, & (quod conſequens eſt) Doctores iſtius Eccleſiæ perdurarunt: Oſtendant perennem Eccleſiæ ſuæ perpetuitatem: Oſtendant ſuam cum vnico cætu particulari, ætate Lutheri ſuperiore, conſenſionem: Dicant qui ſingulis ætatibus, ea quæ

a Tomo 2. lat.

Witt. an. 46.

Reſponſ. ad ma

ledicum ſcrip-

tum Regis An-

gli. fo. 537 538.

b Eodem To-

mo 2. libro de

Sermo. arbiſ.

fol. 469.

c Apolog. An-

gli. Eccle. folio

76. edit. Nea-

polit. an. 86.

d Supra Af-

fert. 19.

Vide Aſſert.

46. & 21.

DISPUTATIO

quæ ipsi docent, docuerint? Quam Proninciã, quorum hominum, quarum gentium, quorum temporum, nominabunt? Quo isti loco, vel Episcopos ac Parochos delegerunt, quibus docendi munus demandarunt? Vel ad orandum, Pfallendum, Sacramenta ministranda conuenerunt? Quos tinxerunt, quibus Euangelium annunciarunt, quæ pro Ecclesia certamina obierunt, quas hæreses represserunt, quæ martyria subierunt? Si enim toto orbe, nec cætum habuerunt, nec Religionis defuncti sunt officijs, nec professi Christum, Non modò, vera Ecclesia, sed ne Ecclesia quidem fuere. Quamuis enim fieri possit, vt vno in loco, pauci fideles, inter plurimos lateant infideles, Vt externo Ecclesiæ splendori, ac dignitati, impedimento sint Tyranni: Adulterare tamen Ecclesiam, & ex hominum conspectu subducere, professione Religionis spoliare, non possunt: Et vt tota Christi Ecclesia, non dico 1500. annis, sed vel vno momento, fuerit sine Doctoribus, sine Religionis exercitio, ad arbitrium cætus Sathanæ subiecta, fieri omninò non potest, nisi & Christus, & Apostoli mentiantur.

Sed, vt agam liberaliter, non peto, vt annis singulis, non vt singulis ætatibus, aliquos nominent aduersarij, qui ante ipsos, eadem quæ ipsi, docuerint: Sed in omni isto sæculorum, post Apostolos decurrentium tractu, nominent Ecclesiam particularem vnã, Patrem vnum, hominem vnum, qui Lutherista, vel Calvinista fuerit, non nomine, sed eiusdem fidei professione: Ego enim, per omnes ætates, per omnes patrum libros, ostendere paratus sum, Ab annis mille sexcentis, nullam fuisse Ecclesiam, Luthericæ similem, nullum hominem Lutherò Caluinòue consentientem, Nullam ne quidem hæresim singularem, quæ per omnia istis consentiat: Quanquam, si Lutheri & Caluini sententiæ, in sua capita resoluantur, vix vllam sit reperire, quæ ante nostra tempora, non fuerit expressè, à Catholica Ecclesia, cum authoribus suis damnata: Ita nimirum, quod multi illi separatim sparserunt, Lutherus in vnã conflauit massam. *a Hoc argumento (ait Illyricus) haud raro Sathan tanquam ignito, venenatòq; telo, conscientiam nostram torquet: Perfucila enim est, negare Ecclesia nostra Nouitatem, & illarum Antiquitatem, sed verisimiliter hoc recundere, est sanè perdifficile: Imò impossibile, mi homo: Verè enim, vel omnes*

*a Illyr. Prefat. Catalogi Te-
bium veritat.*

qui

qui ante vos vixere ab ævo Apostolico, damnabitur, si nostri sunt:
Vel aliquem ostendere deberis qui vester sit, nobiscum pugnet.

XLIII.

Multos iam pridem recensuit, aiunt, nostræ fidei antesignanos, Catalogus Testium veritatis. Sed ô boni, aures arrigite: Nul- lum, omninò nullū, vanissimus ille Catalogus habet (vnico Luci- fero cacodemone excepto, & cuius Epistolas aliquot ad cōfirman- dam Lutheranam veritatem adfert Illyricus) qui Lutheri, Caluini, cæterorumq; pestium Veritatis dogmata approbarit. Si enim S. Bernardus, si S. Catharina Senensis, S. Brigitta, S. Vincentius Dominicanus, quos omnes Catalogus ille sanctos vocat. Si Tho- mas Aquinas, si Gregorius Ariminensis, Okam, S. Bonifacius Ger- manix Apostolus, Gregorius magnus, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus, Chryostomus, Lutherani fuere: Audeo dicere, Catholicum nullum esse, qui Lutheranus non sit: Eadem enim quæ isti, credimus omnes, & docemus: Sed reuerà nullus, (Luci- ferum eximo) toto illo libro est, qui Luthero assenserit: Quidam illorum, in doctrina, ac ritu, sine vlla dissensione, Romanam Ec- clesiam, Romanum Papam sequebantur: Externum tantum istius dominatum, moresque solutos, in crimine probroque ponebant: Vt hodieque, multi Lutherani, in suis Prædicantibus, maiorem sobrietatem, castimoniam, &c. requirunt. Alij doctrinam crimi- nantur: Non tamen ista capita, Non omnia, quæ damnat Lu- therus: In vno alioue articulo carpunt, in cæteris colunt, vene- rantur. Talis est Græca Ecclesia, vt ex Hieremix Patriarchæ res- ponsō, ad Augustanam Confessionem, constat: Tales hæretici aliquot, qui vobiscum paucis in rebus, In quàm plurimis, partici- pant nobiscum: Cur igitur hi, propter duas, tresue consensiones vestri erunt, licet in sexcentis alijs nobiscum sentiant? An quia contradixere Papæ? Omnes igitur qui Papæ contradicunt, pro eiusdem stabuli socijs habent Lutherani? Et Arrianos, & Sarace- nos, & cæteros? Certè si omnes Papæ contradictores, Luthera- nis annumerentur, omnium sectarum, & errorum lerna erit Lu- theranismus. Et vt fateamur hos omnes vestros esse, Lutheristæne, An Calvinistæ, An vtriq; An neutri erant? Siquidem ea omnia quæ his testibus tribuit Flaccus, communia sunt vtriusq; cum Aria- nis, Anabaptistis.

K

Quof

a fol. 947. E-
dit. Basil. anni
56. Catalogi
Testium.

DISPUTATIO

Quoscunq; igitur protulerunt hætenus, fidei suæ Antecessores Lutherani, Nullus illorum docuit OMNIA, quæ ipsi docent: Nullus fuit, qui non in pluribus ab ipsis discrepet, quàm conueniat; Plerique, etiã portenta opinionum docuere, quæ ab ipsis Lutheristis pro hæresibus habentur. Wiclephum pro patre agnoscunt? Sed quot ille hæreses manifestas docuit? *a* Ut,

a Concil. Constant. Sess. 15.

Quod mali pralati vita, subtrahat à subditis, acceptionem Sacramentorum: Quod peccato mortali amittatur rerum dominium: Quod nefas sit civili magistratui damnare quenguam: Quod creatura qualibet, Deus sit, (id quod Libertinis quoq; placere, *b* Caluinum testem habeo) & sexcenta huiusmodi, quæ omnia, Ioannes quoq; Hus, articulo XXV. approbavit: Idem de Waldensibus, quos

b Calv. cap. 11. in Instru. cont. Liberti.

c folio 392.

d Vide Prae-

teol. lib. 14.

cap. 13.

e Witaker nominat, ostendi potest, Nam & ipsi, præter iam dicta, quæ cum Wiclepho communia habet; *d* Nullum Iuramentum esse licitum: Omnem carnalem commissionem, tam inter viros, quàm feminas, licitam esse: Et similia errorum portenta, docuere: Idem de reliquis veteribus ac novis hæreticis ostendi potest, & latè ostendit eruditus

e Coccius Tomo 1. Thesauri Catholici lib. 8. art. 3. folio 1010.

f Ibid. art. 4. folio 1017.

e Iodocus Coccius, qui capite doctrinæ, omninò LXIII. enumerat *f* in quibus à Lutheristis dissidet Ioannes Hus, veterem in ijs Ecclesiæ Romanæ doctrinam secutus: Pistorius verò, in Parallelis Hus & Lutheri, ad illum numerum, decem adijcit articulos.

Ut igitur in pauca contraham: Proferant Nouatores vel unum aliquem, suæ Religionis alumnum, Luthero antiquiorem: Sed talem, qui proprio ipsorum iudicio, hæreticus non sit: Qui non Pestis, sed Testis sit veritatis: Et ubi tales nominarint, meminisse debent: Hos ipsos, diuerso, & plurimum interrupto tempore floruisse, Ideoque successionem personarum, & (quod inde sequitur) doctrinæ, hiuleam ostendere: Sed hos venisse, postquam sententiæ, ab his accusatæ, diu florissent in Ecclesia.

g Hunn. 1. parte de Eccl. fol. 80.

Nec mihi cum *g* Hunnio, Infantes Papistarum, fascijs alligatos, sed Doctores ac Pastores, quos in ædificationem corporis sui, vsque ad finem seculi, reliquit Christus, nominate: Nam illos ego Lutheristas fuisse, nisi edicat Hunnius, A quo: Vbi, Quando id acceperit, non credam.

At

XLIV.

At facere aliqui; sed Occulti, & latentes: *b Pastores enim a Vitakeris nostri, ait Witakerus, Olim conspicui non fuere, nec illos nominare fasio 413. possumus. Hæc verò ingenui hominis est confessio. Fateris igitur, b folio 443.* Omnes quorum memoria, quorum scripta extant, quorum Martyria, prælia, victorias, contra Tyrannos, contra hæreses, legimus, alienos à vobis esse, nostros esse? Sed amabo te Witaker. Quis Spiritus tibi, nouo vas, in aurem insusurravit, fuisse ante annos 1000. Doctores quosdam, cuiusdam occultæ Ecclesiæ, qui eorum etiam qui tunc vivebant, (nequum tuam) notitiam effugerent? Tibi enim, in re tanta, ac tali, credere Religio est mihi, nisi certis autoribus & argumentis dicta confirmes, nisi librorum memoriæ, monumenta historiarum proferas. Deinde communis hic est clypeus, sub quo hæreses omnes, æquæ ac tua, latere possunt, commune phantasmatis vallum tuis etiam aduersarijs. Arrianis, Libertinis, &c. Omnis enim æquæ proclive est dicere, se Pastores habuisse semper, sed occultos. Ad hæc, cui bono tales Ecclesiæ Doctores, qui agnosci nequeant? Sanè Doctores in Ecclesia eo sine relictis, *c. ut adificens corpus Christi, per opus ministerij. Ut ex- c Ephes. 4. v. 12* rantes, docendo reuocent ad veritatem, Ut rationem poseenti reddant fidei suæ: Vs resistant lupis: Ut fideles confirmet, Ut regant Ecclesiam, Ut sint lux mundi, ciuitas in monte posita, quæ abscondi non possit, Vs portas Ecclesiæ, velut tutissimum portum, *d 7a. 60. v. 11* nocte ac die apertas seruent, ad eam se adiungere volentibus. Præterea, Quomodo Ecclesia erit, cuius politia, pastores, capita, sedes, loca, ostendi nequeunt? Quam nec audire, nec adire, nec consulere possumus? In qua nulli dispensatores mysteriorum Dei, Nulli qui Verbum ac Sacramenta administrent? An non aperte monstratum supra, Christi Ecclesiam Aspectabilem esse debere? An non aduersarij ipsi, fatentur, puram verbi prædicationem, legitimum vsum Sacramentorum in Ecclesia Christi semper esse debere? Et an fortè, per Inuisos ista perfici possunt. Doctores? Deinde ea semper fuit Doctorum veræ Ecclesiæ constantia, vel primis illis 300. annis, sæuiente Tyrannide, ut eos qui corpus occiderent, nihil pertimescentes, palam arguerent errores, ac refutarent, dissimulare Religionem nollent, testari foris fidem, quam

quam intus conceperant non erubescerent, & ubi res posceret, sanguine etiam obfignarent: An non aperte degeneres fuere, qui totis mille annis, nullo se indicio, nullo verbo prodiderunt, nulla certamina, nullas cruces pro Christo subiciunt? Quin potius, passim cum Papistis (iudicio Nouatorum, Idololatri) communicarent, ab ijs Sacramenta sumerent: Iisdem ritibus, sacris, ceremonijs, quibus illi, vsi sunt: Fidem internam, hypocritæ, dissimulant: Palam proditores ac perfidi, quia a ore ad salutem

a Rom. 10. v. 10

Matt. 10. v. 32.

non fecere confessionem, Quia animas pro ouibus errantibus ponere noluerunt, Erroris, illos ne verbulo quidem accusarunt: Et præsertim cum nullo mortis metu premerentur, scirentque probe, Romanos Pontifices, vix vllum quantumuis à se damnatum hæresiarcham, pæna capitis plectere solitum, Non Nestorium, non Iouinianum, non Pelagium, non caterorum aliquem totis mille annis: Et credet aliquis, imbellem Papam, b domi ab incurfantibus Barbaris, ac Tyrannis extremè vexatum, ope aliena, exterorum principum auxilijs indigentem, nedum vim alijs inferentem, ita viris sanctis per Asiam, Africam, Græciam, occlusisse ora, vt Nullus horum hiscere, Nullus errores Romanos notare, auderet? Idque cum (vt Lutherani palam scribunt) neq; regebat Papa Concilia, nec protulerat potentiam suam in Ecclesias ab vrbe, eiusque suburbio disunctas? Et quomodo sub cruce erant, si non noscebantur? Quomodo pressi, qui ignoti? Quomodo Christi Ecclesia, quæ supplicijs crescit, & inclarescit, quæ gaudet pro veritate contumeliam pati? quæ vt Adamas nulli malleo cedit, Vt palma, pondere eleuatur, Vt Rubus, propter loquentem in ea Deum, igne non læditur? Vel igitur profer Witakere tuæ Ecclesiæ antiquioris, scriptores Ecclesiasticos, contra gentiles, contra hæreses: Scripturæ interpretes, aliosque tractatores: Profer vnam Synodum vestram, totis mille quingentis annis celebratam: Dic quibus, & ubi, tui isti Doctores Euangelium prædicarint, ubi conuenerint, quos tinxerint, instruxerint, correxerint, damnarint, Quæ templa, quas scriptas, quæ spelæa latitantes incoluerint: Vel si id non potes, fateare, Vestram Ecclesiam, vestros Doctores, aut nunquam fuisse, aut contra illam portas inferorum præualuisse: Quid enim est præualere, si hoc non est? Fateare

b Tempore
Gregorij Magni
a Longobardis,
Post à Gothicis, &c.

Eccle-

Ecclesias Martyrum, Patrum, quæ apparuerunt, quæ illustria de se signa ediderunt, quæ publicè Christum ore, & sanguine confessæ sunt, non fuisse veras Ecclesias. Et certè mirabor, si cuiquam persuadeas, In tanta scriptorum luce, in tanta sanctissimorum patrum vigilantia, qui hæreses omnes, persecutiones Ecclesiæ, ritus, sacra, coitiones, tam sollicitè literis consignarunt, nullam usquam esse huiusmodi Doctorum memoriam, si fuerunt. Sed fac fuisse incognitos, vobis tamen notos Doctores: Vnde tamen illos Calvinistas fuisse didicit Witaker, non Lutheristas, non Flaccianos? Et (vt verbis Augustini, vos alloquar) cum tam obscuras solùm nominatis, *a An non timetis ne vobis dicant Iudæi, Vbi est, quod a Aug. Epist. Paulus vester, de Ecclesia intelligit, multi filij deseræ, magis, quam 48. eum, que habes virum, si Christi Ecclesia est paucitas vestra?*

XLV.

Similis est Witaker, Tigellino Horatij, qui interdum celerimè ingrediebatur, interdum eo usque tardè, vt gestare Iunonis sacra videretur: Nunc Reges & Tetrarchas, omnia summa loquebatur, Alias concha salis puri, & mensa tripes satilli erant: Nunc centenos, post binos asseclas habebat: Sic iste, nunc nullos, post paucos, dein Omnes veteres, suos esse clamar. Apostolos igitur in primis nominat: At obone, vt illos ru: tibi, sic Lutherista, sic Seruetista, sic cæteri, sibi vendicant. Eorum scriptis suas hæreses confirmant, sed ita vt ipsi, & legis interpretes, & controuersiarum Iudices esse velint: Nos quoque verissimè nobis Apostolos adiungimus, Nihil scripturæ dignitati derogamus. Palàm profite-mur, Nihil esse verum, quod ab Apostolicis scriptis, dissideat: Cùm igitur communis sit ista, & tibi, & aduersarijs responsio, non in ea nunc diutiùs immorandum: Non refugimus, suo tempore palàm ostendere: Nihil esse, quod Luthero in scripturis patrocineretur: Nihil à Romana Ecclesia credi ac doceri, quod vlla ex parte, à scripturis Apostolis discrepet, licet multa eius dogmata, repugnent peruerse scripturarum interpretationi, in capitibus Novatorum natæ: Qui pro influente in caput phantasia, scripturam vellicant, & quidquid regulæ Iudicij sui, quod in scripturam important, minus congruit, id à Verbo Dei, (quod isti vt regulam plumbeam & Lesbiam, ad omnem figuram inflectere volunt) dis-

fidere clamant; Verùm quia ordine configendum est, hæc in ali-
 um locum reijeiantur, Nunc id solùm, dicat Witaker, An toto,
 quod ab Apostolis interfluxit, tempore, fuerint, qui dogmata ipsis
 propria docuerint? Si enim nulli fuere, clarum est, Nonatorum
 Ecclesiam, non esse Christi Ecclesiam, quæ propagata semper est,
 nec interrupta: Quid quòd etsi faciamus, ad normam primitiua-
 Ecclesie, quæ ante 1500. annos fuit, Lutherum instaurasse suam
 Ecclesiam, adhuc tamen, hanc nouam esse, ad veterem formam
 nupè fabricatam, negare non posset: Sicut pictura noua est, quam
 ad exemplum veteris imaginis, hodie pictor efformet.

a folio 424.
b folio 417.
c Aug. Medit.
 tit. c. 38. § 40.
d Aug. 9. Con-
 fess. c. 13. De cu-
 ra pro Mort.
 c. 4. 18. 20. cont.
 Faust. c. 21. 21.
 de Cunit. c. 27.
 13. de Prepar.
 o. 9. initio. Hi-
 lan. in Psalm.
 124. Cyprian.
 de Stolla §
 Magis n. 8. De
 Mortal. n. 49.
 Epist. 57. n. 14.
 Nazianzenus
 Orat. in laudè
 Basil. in. sine
 n. 104. et n. 105.
 Edit. Colonien.
 an 1570. Billij.
 e Theodorot.
 lib. 8. ad Gra-
 cos, in sine.
 f Euseb. 13. de
 Prepar. cap. 7.
 insin.

a At Nostra Ecclesia, ait Witakerus; fuit tempore Irenæi,
 Tertulliani, Properi, aliorum Patrum, cum quibus nos eandem do-
 de Cunit. c. 27. Urinam tenemus: b Reddant nobis Ecclesiam, quæ fuit Augustini
 Tract. 84. in. tempore, § nos libenter in illius gremium condemus: Itane verò? Cum
 Rom. 22. de Ci- igitur ante conspicuos fuisse vestros Doctores negasti? Et ut illi
 nit. c. 8. Euseb. ante annos 1000. vestri fuisse credantur, nisi per hos proximos
 13. de Prepar. mille annos, doctrinæ, Doctõrumque successionem ostenderes,
 o. 9. initio. Hi- nil efficeres: Sed, An verè & ex animi sententiâ, Ecclesiam quæ
 lan. in Psalm. Augustini tempore floruit, veram fuisse censet? Si ita sentis, Ec-
 124. Cyprian. clesiam igitur, quæ o Diuam Virginem, quæ sanctos d Marty-
 de Stolla § res, quæ Diuos calites, vt nos orationibus iuuent, vt nostri sine
 Magis n. 8. De memores, precibus fatigat, veram esse censet Ecclesiam: Ecclesi-
 Mortal. n. 49. am in qua fideles, etsi Deum vbique præsentem credunt, scientes
 Epist. 57. n. 14. tamen, quod quemadmodum non omnes sanctæ eadem dona, dum
 Nazianzenus viuere, à Deo acceperunt, sic & post mortem (ex ijs quæ homi-
 Orat. in laudè nibus visibiliter nota sunt) sentiunt, diuersa ad quosdam sancto-
 Basil. in. sine rum reliquias miracula fieri, Ideo quæ piæ peregrinationes susci-
 n. 104. et n. 105. piunt, veram fateris Ecclesiam; siquidem Ecclesia Augustini id
 Edit. Colonien. credit, vt ex Epist. Aug. 137. notissimum est: Imò vt Theodoret
 an 1570. Billij. tus notat, e Pies votorum roos, oculorum, pedum, manuum simula-
 e Theodorot. tæ, ex auro argenti que confecta, ob consecuti beneficii memoriam, ad
 lib. 8. ad Gra- sanctorum corpora suspendisse, steriles filios accepisse, agros sanitatem:
 cos, in sine. f Vota illis fecisse, eorum intercessionibus ad Deum se adiunari, pro-
 f Euseb. 13. de fessor esse. Si Ecclesiam quæ Augustini tempore fuit, veram putat
 Prepar. cap. 7. Witaker. Vesa igitur est Ecclesia, quæ g Vniuersa pro mortuis o-
 insin.

g August. de Ciura. pro mort. cap. 1. 4. p. 18.

vanit tempore Augustini, pro illis, a sacrificium obtulit, Eleemosinas erogavit, quibus illorum anima immaroratur, quod ab Apostolis constitutum esse Chrysostomus Hom. 66. ad populum, annotavit: Et purgari animas post mortem, vbique constanter docet August. ut videre est lib. 20. de Ciuit. cap. 25. 26. & lib. 21. cap. 13. & 24. & sequentibus, & passim, licet de modo purgationis, de specie pœnz, & quemadmodum ista accidant, quia definitum ab Ecclesia non erat, dubitet S. Pator in Enchirid. cap. 69. & 110. lib. 21. Ciuit. ca. 26. In cæteris etiam Religionis articulis, idem omnino sensisse Ecclesiam Augustini, quod hodieque credit Romana, ostendi facile posset, si id ageretur; Et ostendit luculentissimè in sua Confessione Augustiniana, doctissimus Torrensis.

XLVI.

Et amabò te Witaker, si Patres antiqui vestri sunt; Cur
 b Lutherus, c Brentius, d Caluinus, cæteri que Nouatores, c Brent. Apol. Patres Nicœni Concilij, Phanaticos, à Sathana fædis erroribus institutos vocant? Cur tu ipse e PATRES OMNES ERASSE, hoc est à vobis dissensisse, doces? Cur tot diras auditu ipso horrendas, in totam antiquitatè congeritis, quas doctissimus Feuardentius, & olim in Dialogorum, & nuper in Theomachia præliminari sermone recensuit? Cur tuus Caluinus, palàm pronunciat, f Papam diu totum orbem cacasse Missæ sacrificio. Lyrinensis. g Omnes Reges ac populos, à summo, usq; ad nouissimum, sic percussisse vertigine, ut brutis stupidiore, effecerit. h Veteres, simpliciter f Calu. lib. 4. O M N E S quorum libri extant, in materia satisfactionis, lapsos: cap. 18. n. 1. i Excusari hac in re, nullo modo posse veteres: k Veteris Ecclesia g Ibid. n. 18. exemplum habere, qui Eucharistiam reponant, ut agrotis distribuant: h lib. 3. cap. 5. l Veteres Joannis & Christi Baptismum, cum Augustino discernere: nu. 38. m Veterem esse Chrismatum & insufflationis in Baptismo usum, & ab i lib. 4. cap. 18. Apostolorum etate non longè, canam dominicam, tactam rubigine: nu. 8. n Antiquius receptum fuisse morem, ut Voto continentia alligaretur, qui se totos domina dicare vellent: o Ante mille trecentos annos, vsu receptum fuisse ut precationes pro defunctis fierent: p Veterem Ecclesiam, calibatam ab Episcopis exegisse. q Quadragesima nu. 7. obseruationem O L I M innatusse: r Multis ab hinc sæculis, n lib. 4. ca. 17. decq; nu. 73. u lib. 4. ca. 13. n. 17. o li. 3. ca. 10. p li. 4. ca. 4. n. 10. q li. 4. ca. 22. n. 20. r li. 4. ca. 15. n. 20.

b Luther libro de Concil.

c Brent. Apol. Confess. Witt.

cap. de Concil.

d Calu. lib. 4.

c. 9. n. 9. & 10.

Vide Lustum

Calu. in ca. 32.

Lyrinensis.

e folio 470.

f Calu. lib. 4.

g Ibid. n. 18.

h lib. 3. cap. 5.

nu. 38.

i lib. 4. cap. 18.

nu. 8.

k lib. 4. cap. 17.

nu. 39.

l lib. 4. cap. 19.

nu. 7.

m lib. 4. ca. 17.

nu. 73.

a lib. 3. cap. 3. deoq; ab ipso ferè Ecclesia exordia, vñ receptum fuisse, ut in periculo
nu. 10. mortis, laici baptizarent, si minister in tempore non adesset: a Augu-
b Supra Af- *stinus (ex quo, in pote fidelissimo antiquitatis teste, sumi debet. Si quid*
sert. 19. certi de sensu antiquitatis habere volumus, ait Calu. lib. 3. cap. 3. nu. 10.
c Calu. Prefat. lib. 4. cap. 14. nu. 26.) concupiscentiam peccatum non esse ante liberum
Instit. consensum scilicet, docuit: Si vestri sunt antiqui Patres, Cur b ab
d Calu. lib. 3. c. annis mille, penitus intercuisse Ecclesiam, c à vobis postliminij iure
4. n. 38. remocatam clamatis? Cur d parum se moueri veterum scriptis,
e lib. 3. cap. 11. Cur e Augustinum, Cur f Veteres omnes se reiicere palàm fa-
nu. 15. tetur. Caluinus? Hæc tam manifesta, aliaque his similia, quæ
f lib. 2. cap. 2. g Bullingerus, Musculus, Zuinglius, Regius cæterique, passim
num. 4. iactant, quo spectant, si vestri sunt Patres? Cur Magdeburgici
g Vide in Re- b Statim intra centesimum Christi annum magnas, magnorum arucu-
ginald. libr. 4. lonum obscurationes accidisse clamant, quia Iustificatorum operibus
Calu. Turcis. nimium tribuebatur, ex errore de necessitate operum ad salutem? Cur
x. 8. fol. 788. e- ijdem ipsi, i Lucem vera doctrina amisisse aiunt Doctores post du-
dit. anni 1597. centesimum Christi annum, operū necessitatem inculcantes? Eat nunc
b Prefat. Illyricus, & k Ducentis ac trecentis à Christo annis, prorsus consensisse
Cent. 2. se Luthero, veterem Ecclesiam, Et ad sexcentimum annum, pernicio-
e Cent. 3. ca. 4. sis erroribus non laborasse Ecclesiam proclamat,
col. 53. 80. 81.

Quì igitur, inquires, eos passim citant Lutherani Patres, si
k Prefat. Ca- nullus veterum cum illis facit? Nimirum, *l Captant heretici om-*
tal. Testium. nes, ait Lyrinensis, *veteris cuiuspiam viri scripta, paulo inuoluitius e-*
l Lyrin. cap. 11. dita, ut quod proferunt, nec primi, nec soli, sentire videantur: Sed
contr. Profun. qua fide id præstent Lutherani, Audi: *m Patrum nomina, ad ful-*
uocum Nonis. lendos eos, qui Patres non legerunt, inani strepitu cumulant: Sed ex il-
no Palatinalis lis excepta testimonia, non nisi aperta sophisticà ab ipsis, in alienam à
Admonit. ad Patrum mente sententiam desorqueri, facile apparet, ex verbis testi-
libr. Concord. moniorum, cum alijs dictis patrum, collatis: Wittenbergenesè ve-
fol. 289. editu rō, de Chemnitio ita n Allegat Patrum sententias sine iudicio,
Nenstadij an- sine vlla cura, & sæpè mala fide nec perfectè. Sæpè vel truncat, vel
ni 81. imperfectè citat Patres, alieno sensu, contra propriam ipsorum mentem,
x. Lib. de Per- vi & oborto collo eos adducens: o Schlüsselburgius verò Lutheri-
sona, & Incar- sta Superintendentens, plurimis in medium productis exemplis, o-
nat. Christi, e- stendit; Solenne esse Caluinistis, nihil ferè ex Patribus incorru-
dito an. 71. ptè

a Schlüssel. lib. 2. Theolog. Calvin. art. 2. à pag. 38. ad pag. 60. e Alanus Dialog. 6. c. 24.

ptè adferre; Obscura verba captare, planam & apertam alijs locis explicatam, eorum sententiam, non attendere. Certè anno 1603. prodire Moguntiz Acta Colloquij inter Episcopum Ebroicensem, & Plesseum, vbi Doctissimus Episcopus, ostensuum se recepit, in vnico Plesser libello, quingentas falsas citationes Patrum; Et etiam Calvinistis Iudicibus, coram Christianissimo Rege Gallicæ aliquas ostendit, donec pudore victus Plesseus, infirmitatem causatus, se subduceret. Vt igitur verbo vno dicam, Struthionis stultitiam imitari mihi videntur Nouatores, qui si collum aliqua fronde texerit, se toto corpore obtectum, & absconditum existimat: Sic isti, si in Patre quopiam, verbum obscurius dictum, ad suæ opinionis defensionem, quâ iure, quâ iniuria trahere possunt, suas omnes phantasias, probari veteribus clamant.

XLVII.

Mitto hic, Quodd nullis vnquam, Noua, Nouatorum doctrina, miraculis, sit confirmata: Noua inquam, quia scripturæ veteris, nouam adfert intelligentiam, Nouo, veteribus incognito sensu eam accipit, Conati quidem, & a Luther Dæmonem fugare, & Calvinus simulantem mortuum; velut alter e Cyrola, vitæ reddere, Sed, d In peruersum Apostolos amulatus, de viuo mortuum fecit. Mitto, quodd nemini succedentes, à seipis ordinati, de se nati, non missi, venerint Nouatores: Si enim Luther initio SOLVS fuit, à quo tandem mitti potuit? Cui legitime succedere? Præsertim cum Philippus in illis Thesibus, quas Luther doctrinæ Lutheranæ e Breuiarium appellauit, f Neceffe esse dicat, Pastores a Pastorbna ordinari: Et pugmare cum Diuino iure, vt si 20. *populus ad se rapiat Electionem, sine iudicio, & approbatione Pastorum: f Tomo 1. citat g At Extraordinaria est, ait Witak, nostra Vocatio. Idem Calvinus, 10 illa Thesi 20. Idem Seruetus, idem cæteri dicunt, sed qua ratione probant? Certè Diuinæ prouidentiz ratio exigit, vt quos extra ordinem mittit, ira sint ad persuadendum Diuinitus instructi, vt omnes prudenter possint, ac debeant illis potius credere, quàm contraria docentibus: Siue inducti miraculis quæ ipsi patrent, siue rebus admirandis circa ipsos factis, vt de Ioanne Baptista legimus: At verò nil tale quidquam in vobis est *Witaker, vt ostendi fasè posset, si id nuncageretur, b Mitto quodd primi hodie vnquam inuentum**

a Staphil. Lindan. Brendem.

lib. 7. ca. 40.

b Bolsec, Pra-

teolus, Pame-

lius, Fenardet.

c Cyrola, vitæ Brendenbach,

et c.

d Turonens. li.

2. hist. ca. 3.

e Tertull. Pra-

scrip. c. 30.

f Supra Tho-

g folio 442. in

Thesibus de

Politia Eccle-

sia.

h folio 481.

i Vide Sera-

rium & Gres-

serum. hac de

Sino-
re.

L

Sinones, Luther & Zwinglius, doctrinæ suæ magisterium, ad Ca-
 codamonē, à quo didicere, referunt, vt non immeritò hūc ipsum,
 Catalogo testium suorum adscripserint Lutherani. Mitto eorum
 in iudicijs Theologicis leuitatem, In sententijs inconstantiam, In
 scripturæ intelligentia superbiam, In despicientia Conciliorum,
 & Ecclesiæ pernicitiam, maledicam in omnes Ordines dicacita-
 tem. Taceo, quodd Ecclesiæ illorum, aliud non sunt, quàm im-
 mensa quædam rixarum, & iurgiorum officina, quæ schismati-
 bus, & dissensionibus infinitam ianuam aperit: Quæ contentio-
 nibus interminatis, semper necessariò exorituris in dies singulos,
 fratres Euangelicos à fratribus distrahit, nec vllam habeat ineundę
 concordie rationem, quouſquē tandem, & à seipsis, & inter se,
 secti ac dissecti, mutuis iactibus absumantur, qui de secta ad sectam,
 quasi equites desultorij è sella ad sellam, quotidie transiliunt. Præ-
 tereo illud quoque, sacris illis dogmatibus, *Sola fides sufficit ad
 salutem: Opera ad illam inutilia: Omnia nostra opera sordida, inqui-
 namenta, peccata sunt: Peccata verò omnia mortalia*, sexcentisque
 similibus paradoxis, omnem omninò virtutis amorem, studium
 omne, penitus extinguunt: Nec illud dico, Quodd absurdissimis,
 Ecclesiæque SANCITATI penitus repugnauitibus, de
 Deo, de Christo, de Homine, dogmatibus: Temorariâ scripturæ
 sacræ mutilatione, deprauatione, ampliacione, adiectione, aper-
 tum suæ falsitatis testimonium præbent: Dissimulo & illud, ve-
 teres & olim damnatas hæreses ab ipsis reuocari, vt post Bellarmi-
 num, Sanderum, Stapletonum, alios, latè ostendit *a* Coccius:
 Quod à suis amoliri falsissimè nititur Wirakerus: Multò verò
 falsius, veteres hæreses Catholicæ Ecclesiæ attribuit, vt alio in lo-
 co ostendimus. Si igitur, *b* qui aliquas ex damnatis opinionibus
 usurpat, habendo cum eis consortium predicationis, habere debet e-
 iam consortium damnationis. Nemo est qui non videat, quo loco ha-
 benda sit, veterum errorum, hodierna sentina: Mitto quàm plu-
 rima his similia, quorum vnumquodque si pro dignitate tractan-
 dum foret, iustum opus expletet.

XLVIII.

Sed iam probemus, eam ipsam esse veram Christi Ecclesiam,
 quæ hodie Romano Pontifici coniungitur. Et mitto nunc ipsam
 aduer-

*Non est Vna,
 Nonatorum
 Ecclesia.*

Nec Sancta,

Vide Theſ. 34.

*a libro 8. The-
 ſauri Catholici
 art. 3. fol. 1010.
 Tomo 1.
 b Tertullia. de
 Prescrip. c. 34.
 nu. 202. Alij
 causa 24. q. 1.
 c. 1. § 3.*

adversariorum confessionem, qui etſi extra veram Chriſti Eccleſiam neminem ſaluari doceant, In Eccleſia tamen Romana, & ſaluari poſſe, & ſaluatos eſſe plurimos, totis iam mille annis, ingenuè a Luth. Tomo
 profitentur, Audi Lutherum : a *Ante me vera Eccleſia fuit Ro-* 7. lat. *Wit. an.*
mana, In qua Deus miraculoſè ſeruauit Baptiſmum : In publicis ſug- 57. per Thomã
geſtibus textum Euangelij in idiomate patrio : Abſolutionem, Altaris Klug edito: lib.
Sacramentum, Symbolum, &c. Et alibi b Teſtamur in Papatu eſſe de Miſſa pri- uata fol. 236.
multa bona, quæ inde ad nos fluxère, Ibi enim eſt vera ſcriptura, verus b Tomo 2. lat.
Baptiſmus, vera Euchariftia, vere Clauis ad peccati remiſſionem, ve- Witt. Epif. ad
rum officium predicandi, verus Catechiſmus, Imò verus Chriſtianita- duos Pleban.
tis nucleus. Alibi c Bernardum, Dominicum, Gregorium ma- edit. an. 57. per
gnum, Sanctos vocat, d Witakerus cum Gregorio, etiam D. Joan. Luſſi,
 Franciſcum, ſanctum facit. Taceo & illud, ſi Romana non eſt ve- fol. 229.
 ra Chriſti Eccleſia, nullam fuiſſe ab annis mille aſpectabilem Chri- c Tomo 5. lat.
 ſti Eccleſiam, Nullum cætum, Nullam fidei profeſſionem. Nullos Witt. anni 54.
 paſtores, qui paſcerent gregem, qui puræ ſcripturam populo tra- per Luſſi, In
 derent : Omnes pios, Verbum Dei, & Sacramenta, in Eccleſia c. 4. ad Galat.
 Sathanæ percepiſſe : Eius ritus, ſacra, cæremonias frequentariſſe, fol. 400.
 Nulla in re, quæ quidem percipi poſſet, ab ea diſcrepaſſe : Si qua d *Uit. fol. 229.*
 enim fuit alia, Chriſti Eccleſia, quæ, vel Romanæ ſociata, vel a- eſ 583.
 pertè, etiam veſtro iudicio, hæretica, non fuit, Dic quorum ho-
 minum, quarum gentium fuit ? Quando, quo pacto, quibus du-
 eibus ſeceſſit à Romana ? Quibus verbis, quibus libris, qua in re
 diſceſſionem fecit ? Si verò nulla fuit alia, & tamen hæc ipſa An-
 tichriſto, Idolis, ſeruiuit, totis iam mille annis : Non manſit igitur
 in æternum ſpiritus ſanctus cum Eccleſia : Non ſuggeſſit ei om-
 nem veritatem : Non cuſtodiuit eam vt pupillam oculi : Et pro- e *Iſaia 2. v. 18.*
 miſſiones quidem omnes, quibus Amplitudo, ſplendor, claritas, *Zacha. 13. v. 2.*
 vis inſuperabilis, Eccleſiæ promittuntur, falſæ ſunt : Falſæ pro- *Ezech. 30. v. 19*
 phetiæ, quibus iam olim prænunciatum, In populo Chriſtum : *cap 36. v. 25.*
 profeſſo, e *Nullam fore Idololatriam.* Si mille ipſis annis regna- f *Matth. 24.*
 uit Idololatria : Falſum & illud f *Abbreuiandos dies Antichriſti v 22.*
 propter electos, ſi (vt iſti impiè eructant) Papa ſit Antichriſtus, qui g *Uide Tho-*
 ampliùs g mille annis orbem ſubiectum habuit, Niſi fortè, ſicut ſim 19.
 apud Deum, ita apud Caluinistas h *mille anni ſint ſicut dies heſter-* h *Pſa. 89. v. 4.*
 næ, breuiſſimi. Falſam denique, In nouiſſimis temporibus, i an- i *Luce 18. v. 8.*

DISPUTATIO

*in Christi aduentum, fidem ipominutam iri, Si enim ante Lutherum omnia In fide litatis plena erant, Venite tunc debuerat Christus, ne à sui predictione deficeret. Postquam enim Lutherus mandata suis radijs illustrauit, Ita fidem amplificauit, quæ sub papæ in paucis, in occultis, in nullis, erat, vt, eam Solam & pulpita resonent, & vel femina ipsa Lutherica, præ nobis, Imò præ tota Antiquitate, præ Augustino, ac Cypriano, doctissimæ in fide, audire velint. Vel igitur Luthericæ fides rumpentur iterum, & deficient, vt Christus veniens in sono Tubæ, fides has non inueniat, Vel vera est Ecclesia Romana, cuius fides in multis mortalibus, Lutheri fraudibus est diminuta, his nouissimis temporibus. Mitto illud quoque, Quodd si Romana non est vera Christi Ecclesia, Nullus veterum Ecclesiæ Doctorum, Nullus Martyrum, Nullus piorum, ab annis mille & amplius saluatus est: Damnanda est Religio in qua vixere sancti, quam sanguine testati, suis inscriptam libris reliquere: Deturbandi cælo Augustini, Cypriani, Athanasij, Ambrosij, veneranda capita: Nam nec extra Christi Ecclesiam saluari potuerunt: Nec in illa fuerunt: Si dogmata Romanæ Ecclesiæ, De sanctorum inuocatione, De orationibus pro defunctis, De cælibatu, De operum ad salutem necessitate, de alijs similibus, Idololatriæ sunt. Hæc enim omnia ipsi, crebrò, constanter, perseueranter crediderunt, eodem modo quo Romana Ecclesia: *Stipula*, inquit, *Et nani sunt isti patrum.* Itane verò, quæ in nobis Idololatriæ, in patribus næui tantum? qua id ratione? quo iure? Fortè An, quia à nemine illi erroris admoniti, vt hodie Papistæ admonentur? An non admoniti de cælibatu, de Ieiunio, de cultu reliquiarum, de oratione pro defunctis, à Iouiniano, Aërio, Vigilanti, non secus quàm nos hodie à Luthero? Et, datis ergo, Idololatram, si erroris non admoneatur sui, saluari posse? Datis, nominem his mille & amplius annis fuisse, qui vel moneret quidem Patres, Romana dogmata damnanda esse? Datis, neglexisse Sanctum Spiritum curam Ecclesiæ: Peiori Christi sponsam conditione gubernasse, quàm Synagogam, ad quam toties, tam crebrò Prophetas, Doctores destinauit, cum ad Ecclesiam, post mille demum annos, Lutherum ablegarit? *Sed in ipso mortis articulo, errorem inique uicentem, agnauerunt, repudiarunt Patres.* Id verò, quo*

quo spiritu inspirante accepistis? Vbi id consignatum, in qua historia, in quo libro? Non pudet has fabulas comminisci, quæ significationem nullam, nullum indicium, in monumentis, in hominum memoria, habent? Sed fac errorem veterem agnouisse: Fac abiicisse: Factine sunt Lutheristæ, an Calvinistæ, an potius Serueticistæ? Et si agnouere errorem, Cur non monuerunt victuros, quos sani valentesque in errorem duxerant, quorum pastores erant, quorum salus, ipsis à Deo commissæ erat? Cur non monuere Vxores, liberos, familiam, oues sibi creditas? Cur altantem sacerdotem non represserunt? Latro in cruce animam agens, priuilegio raro, conuertitur, statim palam confitetur veritatem, errantem socium corripit: Et credat aliquis, mille, & eo amplius annis, sanctos omnes, toto vitæ cursu Idololatras fuisse, morituros errorem agnouisse, nec tamen Christum confessos, nec viam à se repertam cæteris, quos ante in errorem duxerant, præmonstrasse, Atque aded, non sanctos, sed scelestos, & Christum erubescerentes, fuisse? Certè S. Pater Augustinus, matura iam ætate, animaduertens quædam à se Catechumeno incautiùs effusa, corripit vel explicauit illa, libris Retractationum: Ea interim de quibus hodie disputatur, tanquam certa, & inconcussa reliquit: An putamus silentio errores obrecturum, qui minutissimos etiam memoriæ lapsus reuocauit? Vt igitur hæc, Aliaque quam plurima breuitatis causa mittamus, Duas hic solùm Apodicticas adferam rationes, quibus Romanam Ecclesiam veram Christi Ecclesiam esse, concludam.

XLIX.

PRIMA ratio, est huiusmodi: Romanæ Ecclesiæ, nec vlli præter eam, sectæ, vera illa Ecclesiæ NOTA conuenit, Quòd semper conspicua, quòd à temporibus Apostolorum semper inuicta, successionem doctrinæ pariter, & doctorum retinuerit: Sola igitur hæc est vera Christi Ecclesia: Prior illa propositio non vna ratione ostendi potest: Certum enim inprimis est, Initio nascentis Christianismi, Veram fuisse Romæ Fidem, Veram Christi Ecclesiam: At professio Fidei, quam semel suscepit Romana Ecclesia, nunquam est mutata, communi totius Ecclesiæ errore: Quoties enim vna fides, à multis suscepta, ipsa temporis diuturnitate

nitare auctoritatem in animis piorum obtinuit, mutari communi-
 torius cætus errore, contrarij dogmatis professione, non po-
 test : Quin mutationem hanc aduertant, qui adhærent veritati :
 Quin errori nascenti à multis contradicatur, præsertim si viri do-
 ctissimi, sanctissimiq; non desint, qui vel ipso vitæ dispendio parati
 sint, veritatem propugnare : Et sanè prorsus incredibile est, vel
 tantam fieri mutationem Religionis, vt tota penitus intercidat, &
 Zizania Christi sementem præfocent, à nemine tamen aduertatur :
 Vel eo Ecclesiam redactam fuisse, vt tota erraret, nec vllus
 super esset, qui teterrimas abominationes irrepentes aduerte-
 ret : Nullus tam Christiani Spiritus ac Zeli, qui murum se pro do-
 mo Dei, nascenti errori opponeret : Cum tamen, eo sine hæreses
 permittantur, a *Ut qui probati sunt manifesti fiant*, sese nimi-
 rum segregando, fortiter pro veritate repugnando : Et exemplis
 sæculorum omnium doceri potest, Nullam leuiculam turbam,
 Nullam de Religione, de ritibus, de loquendi modis diffensionem
 spargi potuisse ab hæreticis, quin S. Spiritus aperiret ora sancto-
 rum, arma suppeditaret, gratiam ad superandos hostes impertiret :
 At verò veteres illi doctissimi sanctissimiq; viri, qui minutissi-
 mis etiam de rebus ortas diffensiones Ecclesiasticas enumerârunt :
 Authorem, originem, progressum, extirpationem errorum, no-
 tatis temporibus consignarunt : Augustinus inquam, Epiphanius,
 Philastris, Hieronymus, Theodoretus, Eusebius, Damascenus,
 cæteri : Nullius vnquam mutationis in Ecclesia Romana, vel ob-
 scure meminerunt, Nullo verbo, nullo indicio, vel suspicandi qui-
 dem, de mutatione, ansam præbuerunt : Primi Lutheristæ, post
 annos mille, accusant sine teste, sine tabulis, sine vllis argumentis,
 Romanam Ecclesiam, mutasse, corrupisse Religionem, in ijs ar-
 ticulis, quæ ipsis non arident : Et quia sine teste accusant, eo ipso
 (iuxta leges accusatorum) causa cadunt. Quare Witakerus ipse
 confitetur, *Designari non posse tempus, quo Romana Ecclesia Fidem
 mutare cepit, quia sensim errores orbi instillauit, nec uno velut impe-
 tu* : At hoc ipsum non nisi obesa naris homini persuadebis Wi-
 takere, Ita profundo lethargo oculatissimos quondam viros fuisse
 consopitos, vt tam tetros errores, (vestro iudicio) & Idololatrias
 irrepentes, non aduertent : Et vt facilius de præteritis tempori-
 bus

Folio 390.

bus iudices, ex nostris coniecturam sumas : Fac nostro sæculo errores Iaponiorum, Brasiliensium, vel aliorum, irrepere, & occupare totas Ecclesias vestras Reformatas, (Deformatas dicere debui) Credes fieri posse, vt nullus Superintendentium, nullus Prædicatorum communem errorem grassantem notet? Nullus vt se opponat?

L.

Sed audiamus Witakerum. *a Nos scripturas habemus una-* a folio 392.
nifestas, aduersus singulos errores Papistarum. : *b Et nisi probare pos-* b folio 395.
simus, nostram doctrinam semper fuisse in mundo, & contra, Papista-
rum dogmata noua esse, hærescos crimen non deprecatur. Audax sti-
 pulatio : Et, vt cum Augustino loquat, *c Arbitror, quod esitua-* c Aug. 3. con.
facies hoc loco non erubescit, tamen ipsum libri tui astrumentum, erube- Inlian. c. 13.
scendo conuersum sit in minimum. Nos vicissim si ista probes, Tui *Vide Af-*
 sumus. At qui id probet, qui nullum à temporibus Apostolorum *ser. 43.*
 dare potuit, tibi consentientem? Antè verò quàm probare inci-
 pias, quæ promissisti. Duo illa consideres Witaker : PRIMVM
 est : Satis non esse, si tu fundatam in scripturis tuam sententiam
 putes, nisi eandem cum Ecclesia superiorum ætatum consentire
 doceas. Si quid igitur scripturis probare velis, scripturæ sensum,
 non tuo sensu, sed veterum consensu metiaris : Si quam enim eius
 intelligentiam Nouam, Veteri Ecclesiæ repugnantem, adferes :
 Eam ego non scripturam, sed scripturæ corruptelam reputabo :
 Scriptura enim certa est, ac verissima : Contra quam, si vel Ange-
 lus Euangelizet, Anathema sit : Interpretatio quaeritur : Vos cam-
 priuati cuiusque Iudicio, qui orat, & scripturas confert (velut Di-
 uinam facem, candis vulpium Samsonis) alligatis : Constanti com-
 muniq̃ Patrum, Conciliorum, Ecclesiæ antiquæ, sententiæ ad-
 mitis, quod ij, homines cum essent, errare potuerint. Quasi verò
 vos homines, & minuti homines, non possitis, Quasi sancti vete-
 res, nec Christi oues fuerint, nec orarint, nec scripturas contule-
 rint : Quasi quod vobis lucidissimum est, id illis obscurum, igno-
 tum fuerit : Nos non sic iudicamus, Vel enim infinita est, ac in-
 terminata de scripturarum intelligentia hæsitatio, Nec certum a-
 liquod principium est veræ interpretationis, in quo stare & ac-
 quiescere, sine erroris periculo possimus, Atque idè erroribus,
 dubi-

dubitationibus, desperationibus plena erunt omnia: Semper incertis opinionibus fluctuabimus, scindemur sectis: Id verum censebimus, quod quisque pro sua libidine concludet è scripturis: Sicque nullæ hæreses erunt, cum omnes, consentire se scripturæ, putent: Vel certe priuati hominis, qui errare possit, iudicio, metiendi non est scripturæ intelligentia, sed Ecclesiæ, quæ certius habet de spiritu veritatis testimonium, quam priuatus quispiam: Si igitur à spiritu gubernatur Ecclesia. Ab illo spiritu, qui scripturam dictauit, qui contra se sentire, secum belligerare non potest: Si hæc confessa semper Fidem fuit: Si quid confessa sit, ex libris, ex ordine Ecclesiæ, ex hominum memoria, ex ipsis templorum parietibus, recognoscere possumus: Ecquis tam temerarius erit, qui suam noctem lumini Ecclesiæ præferat? Qui velit sibi scripturarum intelligentiam comminisci, potius, quam præmansum ab Ecclesia cibum sumere, quam ex vberibus matris, in eius gremio, veritatem Christi sugere, quam directam viam, vestigijs Martyrum, Sanctorum omnium, consignatam, ingredi, nec quidquam credere, quod nulla ante nos credidit publica Christi Ecclesia? Damna bisme, martyrum exercitum, senatum Patrum, qui vitæ innocentia, & vsu Christianæ Religionis autoritatem obtinuit, qui secus intellexit scripturam? Credes totam Ecclesiam non intellexisse in scripturis, quod tu intelligis, præsertim cum ex tua præscriptione, tam clara, tam aperta sint scripturæ, quam Sol in meridie? An iudicem te constitues, omnium ætatum, damnabilique omnes ones, ouïaria omnia, quasi vocem pastoris sui non rectè audierint, quia non eodem quo tu modo, eam intellexerunt? Si Ecclesiæ credis, cum scripturas Diuinas proponit, Cum adulterina à Canonicis secernit, Cur eidem fidem derogas, cum veram à falsa, intelligentiam separat? Cum *Animalis homo non percipiat, quæ*

1. *Cor. 2. v. 14.* *Dei sunt:* Cum *Scriptura non sit proprie interpretationis*, atq; aded, neque collationis, Quo iudicio, quo signo testaberis, te Animalem non esse, rectè scripturas intelligere? Quod igitur Ecclesia Dei, omnium Patrum ætatibus credidit, quod in eorum libris notatum legimus, hoc tanquam glossam, & legitimam scripturæ intelligentiam recipimus: Contra verò licet antiqua scripturæ verba adferas, si explicationem nouam adfers, Inauditam in Ecclesia,

ſia, quamdiu hæc poſt Apoſtolos fuit, Tua ſomnia, non ſcripturam adfers.

ALTERUM eſt, Si quid in Eccleſia Romana Nouitatis oſtendere voles, Non ritus ac cæremonias, Non leges à Sum. Pont. ad rectam Eccleſiæ Oeconomiam, nunc latas, poſtea antiquatas, adferas, quæ mutari, abrogari, prout temporis, loci, perſonarum ratio exigit, poſſunt: Sed Nouitatem aliquam in rebus Fidei ac Doctrinæ adferas: Et oſtendas, Non explicata ſolùm clariùs, quæ antè obſcuriora erant: Sed abrogato aliquo dogmate, quod antè profitebatur Eccleſia, Nouum, priori contrarium, ſuffeciſſe: Certum enim eſt, & annotat Lyrinenſis, *a* *ſd* in Eccleſia Conciliorum *a* Lyrin. 60. 32. decreta effectum, ut quod antè ſimpliciter credebatur, poſtea diligenter *contra Profan.* *tius* crederetur, Quod prius à maioribus ſola TRADITIONE Voc. Nonis. ſuſceperat, hoc poſteris, etiam per ſcriptura Chirographum conſignaret, Et multa, *b* Non noua, ſed Nonne traderet: Nam & Lutheri- *b* *ſbid.* cap. 27. ſtæ initio tumultuum, non iſdem Cantionibus, iſdem precibus, Nec ſimilibus in Baptiſmo & Cæna ritibus utebantur: Ne hodie *c* Calu. libr. 4. quidem, omnes Synagogæ eorum congruunt, & tamen non idèd *ca. 6. nu. 16.* Baptiſmum, & Cænam ſuam, nouam dicunt: Eodem nobis iure *d* *Auguſt. 2. de* *grat. Chriſt.* *cap. 17.* frui, veſtra vt ſpero venia, licebit.

L I.

Sed eſt alia quoque expedita ratio Demonſtrandi: Notam *e* *Conci. Epheſ.* illam veram Eccleſiæ, Romanæ, congruere. Poſt fundatam labo- *apud Pelian.* re Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, certum eſt, omnes totius or- *Tomo 5. ca. 10.* bis Chriſtianos, totis quingentis, imò ſexcentis, & amplius annis, *Optat. libro 2.* cum illa in Fide, ac Religione communicari: Nullum ab ea niſi *Turonen. lib. 1.* iudicio omnium, manifeſtè hæreticum diſſenſiſſe: *c* *Veteres enim de Mirac. ſeu* *Glor. Martyr.* (Caluini verba ſunt) ſemper, magnum Eccleſia Romana honorem de- *d* *ROMA- f* *Cypr. Epiſt. 55.* *g* *Bernar. Epiſt.* *190. initio.* *h* *Aug. Pſal.* *cont. Part. Do-* *ci, ſuperbis inferorum portis. i* *Apud Romanos SOLOS, incor-* *uat. ſub ſincis.* *r* *ruptam patrum ſermari hæreditatem: Quicumq; extra hanc Eccleſiam i Hieron. Epiſc* *agnum 57.*

N

agnum comederit, profanum esse, qui in arca Noe non sit, periturum: :

a Hieron. li. 3. a Romanam vero Fidem, Pauli autoritate munitam, non POSSE
cont. Ruff. c. 4. mutari: b Ideoq; cum esse Catholicum, qu: Fidem Romane Eccle-
b Hieron. li. 1. sia tenet: c Roma enim est vera Ecclesia. Nazianzenus verò d In-
in Ruff. c. 11. ter veterem, Nouamq; Romam, hos interesse ait, quòd hec, Veram si-
c Epist. 17. c. 7. dem, quam olim habuit, amiserit: At, qua cadit Sol, illa fulget: Fi-
d Carmine de des uenusta, recta exat iam Antiquitus, Et recta perstat nunc etiam; ;
sua vita n. 38. Nexu pio, Quodcumq; labens Sol uidet, deniciens, ut uniuersi PRÆ-
Edit. anni 83. S I D E M mundi decet, Totam colit, qua Numinis Concordiam: .
Paris. Acque idè sanctissimus Satyrius, illud ab Episcopis quærere
e Ambros. in solitus erat, e An cum Episcopis Catholicis, hoc est, Romana Ec-
Obit. Satyr. clesia, communicarent: Vt enim S. Cyprianus Martyr ad Pontifi-
sub sine. cem scribens ait, f Qui communionem tuam tenet, Catholica Ec-
f Cypr. Epist. clesia unitatem tenet, g Qui uero Cathedram Petri, super quam fun-
45. u. 8. Epist. data est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit? Cùm ad hanc,
52. n. 4. h Propter potentiozem PRINCIPALITATEM necesse sit,
g De Unitate omnem conuenire Ecclesiam, in qua SEMPER conseruata est, ea,
Eccl. nu. 11. qua ab Apostolis est, Traditio: Hæc i CAPVT est omnium Ec-
h Irena. lib. 3. clesiarum. (Caput inquam Ministeriale, non Vitale, quòd vitam
cap. 3. & spiritum de plenitudine sua largiatur, Id enim solius Christi est.)
i Eugenius a k Sedes nempe Roma Petri, quæ post uultu hõnõris, Facta CAPVT
pud Victorem mundo, Quidquid non possidet armis, Religione tenet: Vt proinde
de Persecutio. meritò Episcopi Ægyptij, cum magno Athanasio, sic Marcum Pa-
post medium. pam alloquantur. l Domino sancto, Apostolici culminis, Marco
k Prosp. lib. de sancta Romana, & Apostolica, atq; UNIVERSALIS Ecclesia
Ingratis c. 2. Papa: Optamus ut a uestra sancta sedis Ecclesia autoritate, qua est
l Athan. Tom. M A T E R & C A P V T, omnium Ecclesiarum, Caputla Nice-
2. Edit. Come- ni Concilij percipiamus. Hinc Cyprianus Romanam Ecclesiam,
lin. fol. 440. uocat m Principalem Ecclesiam, unde UNITAS orta est: O-
m Epist. 55. ptatus uerò n In hac, ait, ab omnibus seruari UNITATEM, ut
num. 90. iam schismaticus sit, qui contra hanc singularem Cathedram aliam
n Lib. 2. initio. collocat, Cui hodie Syricus presides, cum quo TOTVS ORBIS
o Aug. Epist. in una communionis societate, concordat. Augustinus denique,
162. o In Romana Ecclesia, inquit, SEMPER Apostolica Cathedra
p Aug. de U- uiguit PRINCIPATVS: p Quare dubitandum non est, in-
uista. credendi illius nos Ecclesia condere gremio, qua ab Apostolica sede, per Successi-
onem

honorem Episcoporum, frustra circumlatrantibus hereticis, partim Concilio a Aug. lib. 1. ciliorum gravitate, partim MIRACULORVM maiestate da- con. duas E-
monatis, culmen authoritatis obtinuit, Cui nolle PRIMAS dare, pist. Pelag. c. 1.
vel summa Impietatis est, vel precipitii arrogantia. Atque aded non b Act. 3. sub
solùm D. Bernardus, sed Augustinus etiam, Romani Episcopi cen- finem. In Re-
suræ, sua scripta subiiciunt: Rogat a ut si quid illi displiceat, e- latione Concil.
mendat, quia ipse praeminet celsiore fastigio, specula Pastoralis. fol. 137. Idem
ferè ibid. Un-

LII.

Quid verò sancta illa Concilia? b Nos convenimus, scribunt Iustinianus,
Patres Chalcedonenses, Pontifici Romano, quibus in, sicut mem- Gallo Placi-
bris CAPVT praeras: Rogamus igitur, ut tuis Decretis nostrum dia, & s.
honora iudicium: Et sicut nos CAPIT I adiecimus consonantiam, c Act. 3. folio
ita summitas tua FILIIS quod decet, adimpleat. Nec vno loco, 110. Act. 6. fo.
Idem illud sanctissimum Concilium, Leonem Papam, e San- 156. Gregor. li.
ctissimum, Beatissimum, UNIVERSALEM Episcopum, vo- 4. Indict. 13. c.
cat: Non eo quidem modo, quo Ioannes Constantiopolitanus 80. ad Eulogi-
vniuersalem se vocari cupiebat, d Ut despectis fratribus, solus vo- um, cap. 82. ad
cetur Episcopus, sed alia longè dissimili: Iustinianus verò Impe- Ioan. Constan-
rator, quid ex quatuor Oecumenicorum Conciliorum decreto, tinop.
fanciat, audiamus. e Sancimus, ait, secundum definitiones Nicæna, d Gregor. illo
Constantinopolitana, Ephesina, Chalcedonensis Synodorum decreta, ut cap. 82. in initio
sanctissimus senioris Roma Papa, sit CAPVT, & primus omnium, e Nouell. 131.
sacerdotum: f Summi enim Pontificatus apicem Roma esse, nemo est cap. 1. & lib. 1.
qui dubitet. Et demani, ne singula percontem, Nicæna Synodus Codicis Tit. 1.
definiuit, g Nullam Synodum legitime conuocari, Nec desinri quic- lege 8. & 9.
quam, posse, prater Romani Pontificis sententiam, quod mala fide à f Nouell. 4.
Musculo Socratem interpretante, reddi, iam pridem b viri do- g Sozom. lib. 3.
cti, monuere. c. 10. Theod. lib.

Ex his omnibus, concludo: Non solùm Patres veteres, sed 2. c. 22. Tripar.
etiam Concilia illa, i Sacrosancta, & nil nisi puram & nativam, li. 4. c. 9. & 19.
scriptura interpretationem continentia: Quorum definitio tantum, Socrat. lib. 2. c.
pondus habet, ut sit instar Praiudicij, Si Caluino credimus: Imò to- 8. & 17. Atha-
tum orbem Christianum, communicasse, & in Religione consen- nas. Apolog. 2.
sisse cum Romana Ecclesia: Summum illi honorem, summam E- 56.
piscopo Romano reuerentiam exhibuisse, & ut Cyprianus ad b Copus Diak

M 2

Cor- 1. ca. 11. & alij

i Calu. libr. 4. cap. 9. num. 2.

a Cypr. Epist.
57. initio.

b Basil. Epist.

72.

c Psell. Tomo

3. Concil. folio

45.

Cornelium Papam scribit, a *Omnibus Ecclesiam unam, concordiam Individuam fuisse, b Nunquam enim nos fidenter scribit Basiliius, in Novitatem consensimus, Fides apud nos, non alia est Constantinopoli, alia Selencia, alia Roma.* Celebrata est, à 318. sanctis Patribus, Nicæna Synodus, annis post Christi in cælos Ascensum, (vt author est c Psellus) trecentis, sub Syluestro, contra Arium, quo ferè tempore Athanasius, Basiliius, Cyrillus Hierosolymitanus, Nissenus, Effrem, Nazianzenus, Hilarius, Eusebius, Chrysostomus floruerunt: Post annos quinquaginta sex, Indicta est prima Synodus Constantinopolitana centum quinquaginta SS. Patrum, sub Damaso, contra Macedonium, quo ferè tempore viti sanctitate, doctrinaque conspicui. Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, Epiphanius, Paulinus, Optatus, Sulpitius, Petrus Chrysologus floruerunt. Annis deinde quadraginta lapsis, post quadringentesimum domini annum, Ephesum coiere ducenti Patres, sub Cælestino, contra Nestorium: Eaquè ferè tempestate, Cyrillus Alexandrinus, Theodoretus, Prosper, alijq; scripserunt. Post triginta rursus annos, sexcenti triginta Patres, Chalcedone congregati, sub Leone, contra Eutychem: Cuius ferè temporis monumenta, consignarunt, Vincentius Lyrinensis, Saluianus, Fulgentius, Emisenus, Victor Vriensis, Cassiodorus, Boetius. Secuta deinceps, post annos centum & duos, Synodus Constantinopolitana secunda, centum & sexaginta quinque SS. Patrum, circa annum Domini 540. sub Agapeto, Syluerio, Vigilio, De tribus capitulis: Quo ferè tempore scriptis Ecclesiam illustrarunt, Gregorius Turonensis, Gregorius Magnus, Isidorus Hispalensis, Sophronius, Hildephonsus. Annis post quintam Synodum 129. lapsis, celebrata sexta Synodus Generalis ducentorum octoginta nouem SS. Patrum, Constantinopolitana tertia, sub Agathone Papa, contra Monotelitas: Cùm florent Damascenus, Beda, Paulus Diaconus, Alcuinus, Vsuardus, alij. Denique septima Synodus, Nicæna secunda, trecentorum quinquaginta Patrum, coacta est annis sexaginta post sextam, sub Adriano Papa, contra iconomachos, quæ ferè etas vidit, Ionam Aurelianensem, Rabanum, Anastasium, ceteros.

Toto hoc longissimo temporum tractu, nihil in fidei dogmati-

matibus immutatam: Nil variatum est à Romana Ecclesia, communione totius orbis, consensione omnium Christianorum id approbante. Si enim adeò fædè degenerauerat Romana Ecclesia, Adeò horrendas Idolomanias excogitârat, Adeò à primæua puritate degenerauerat, Quî factum est, vt sanctissima illa Concilia, flos, & medulla Christianitatis, Romano Pontifici, societatis communione iungeretur, Tantum illi honoris ac venerationis deferret: Cùm præsertim, veteres illi, vel speciem erroris adeò detestarentur, vt nec Aue dicerent, noui quidpiam in Ecclesiam inuenienti

LIII.

Concludamus igitur: Sexcentis & eo ampliùs annis, Romanam Ecclesiam, toti mundo, fidei communione sociatam, Non aliud credidisse, quàm quod totus orbis Christianus credidit Concludamus; Non illud solùm, quod Calvinus veritatis vi adactus, fatetur, *a Quingentis annis floruisse Religionem, & synecrionem, a Calu. libr. 1. Doctrinam in Ecclesia: Verùm etiam, septingentis annis retinuisse, Cap. 11. n. 13.* se Romanam Ecclesiam, Religionem, quam ab initio accepit. Quanquam si vel trecentis, si vel ducentis retinuisse, ostendi posset, nobis in præsentem sufficeret abundantissimè

Iam igitur, vt liquidò constet, Num eandem hodie Fidem retineat, quam vsque ad Augustini, ad Basilij, ad Cypriani, ad Nicæni Concilij tempora retinuit, quo vsque *b nihil in fide variatum fuisse, b Calu. libr. 4. cap. 2. n. 3.* Calvinus ipse, & vt vidimus, Witaker, confitentur. Oculos, si placet, ad Scriptorum, qui ijs vixere temporibus, monumenta reflectamus, Quid illorum tempore Ecclesiæ, quæ nondum vitata erat, nec Idolomanijs conspurcata, crediderit videamus: Etiam Nicæna Synodo antiquiores, duos Clementes, Dionysios, Ignatios, Iustinos, Irenæos, Cyprianos, Origenes, Tertullianos, Arnobios videamus: Nec attendamus, quid horum aliquis, ex suo priuato arbitrio, priuato in cerebro natum, & ab Ecclesia non approbatum, senserit, Sed quid de communi, & consentiente iudicio Ecclesiæ notauit, quid ex fontibus Ecclesiæ haustum, ex eius thesauris nauatum, consignauit. Id enim iam Patrum non est, qui errare singuli possunt, sed Ecclesiæ infallibilis, *c Quicquid enim Patres, omni sensu, ac sanctissimè remissè inueniunt, c Lyrin. 60. 41.*

a Cap. 25. n. 39. *id Ecclesie, id Catholicum, absq; vltimo scrupulo iudicari debet: & Quid-
quid verò, quantumvis ille sanctus, & doctus, quantumvis Episcopus,
Confessor, Martyr, præter omnes, vel contra omnes sensit, id inter pro-
prias, ac priuatas opiniunculas secretum sit: Ad hos, inquam, verta-
mus oculos: Extant monumenta fidelissimè conseruata, Consigna-
ta extant illorum fidei argumenta: Hi b Nullas nobiscum, vel
b Aug. 2. con. vobiscum amicitiam attenderunt, vel inimicitias exercuerunt, Neq; no-
b Julian. c. 10. bis, neq; vobis irati, Nec vos, nec nos miserati: Quod inuenerunt in
Ecclesia, tenuerunt, quod didicerunt, docuerunt, quod a patribus acce-
perunt, filij tradiderunt: Nondum vobiscum aliquid, apud istos in-
dices agebamus, & apud eos acta est causa nostra: Nondum vobiscum
certabamus, & eis promouentibus vincebamus. Sequamur sanctis-
simum illum Ecclesie morem, quem Ephesina Synodus secuta est.*

c Lyrin. c. 42. *Ut in medium sanctorum Patrum sententiæ proferantur, & ex eo-
rum consensu atq; decreto, antiqui dogmatis Religio confirmetur, pro-
fana nouitate blasphemica condemnentur. Extant momimenta vete-
rum, in quibus tanquam depositis quibusdam vltimam volunta-
tem suam, fidem ac sensus suos consignarant. In scriptis illorum,
In vltu veteri, & more, & ritibus, & cæremonijs, quæ à maioribus,
tanquam hæreditate relicta ad hanc vsque diem conseruamus: In
ipsis Iuribus, legibus, priuilegijs, publicis tabulis, templis, ædifi-
cijs, quid veteres ante nos crediderint, quid docuerint, videre
possumus. Summa est inter SS. Patrum, SS. Martyrum Ecclesiam,
Vide Tho. 4. s. & inter Romanam, cõsensio: De sanctorum Inuocatione, De sus-
fragijs mortuorum, De altaris sacrificio, De operum valore, De
cæteris articulis, idem sensit vetus illa, & necdum variata puritas
d Vide Theof. Ecclesie, quod sentiunt hodie Catholici, vt & d aduersarij non
46. dissententur. Et ex Augustiniana, Ambrosiana, Hieronymiana,
Gregoriana confessione constat: Et latè in singulis controuersijs
ostendit Bellarminus, Genebrardus in Chronologia, Sanderus in
sua Ecclesia Visibili, Nouissimè Iodocus Coccius, Tomis duobus
Theauri Catholici: Signum igitur euidentis est, Romanam Eccle-
siam, nunquam Fidem, quam ab Apostolis semel hausit, variasse,
nunquam corrupisse: Non igitur Sola SVCCESIO Pasto-
rum, sed Doctrinæ etiam, integra semper conseruata est in Eccle-
sia Romana: Nec præiudicant perpetuæ huic, nec intersuptæ Pa-
storum*

storum successioni, Ecclesiæq; vnitati, schismata, in quibus Regi-
minis, non Fidei ac Religionis discordia est: Et quamdiu non con-
stat, vtr illorum, quos inter schisma vertitur, legitime succedat,
non minus quam vacante sede, fidei ac doctrinæ Vnitatis seruati
potest, vt tempore interregni durat. *Respublica: Quamquam (quæ Vide Staplæ.*
Dei est in sua Ecclesia procuranda benignitas) diu schisma durare *lib. 13. Princip.*
non potest, quia verus ac legitimus Pastor, à Mercenario interno- *Doctrin. c. 15.*
sci possit.

E IV.

Finem non facerem, si omnia veritatis Romanæ Ecclesiæ ar- *Vide Thesim*
gumenta, pereensere vellem: Sed vt omittam, huic Soli VNI- *34.*
TATEM, quam in Symbolo Ecclesiæ tribuimus, conuenire,
Eò quodd, non solum, in doctrinæ Vnitatis, omnia eius membra,
perpetua sibi que coherentis serie permanserunt: Sed etiam, vel
maximè, quodd certam rationem, ac modum habet, ad fidei ac *Explicatio*
doctrinæ consensionem retinendam, qua sectæ omnes desitut- *est hic modus*
uatur. *Thesi prece-*

SECUNDA ratio, sit, Quodd tam multis, tam crebris, tam *dente ex Lyri-*
testatis MIRACVLIS, singula ferè Romanæ Ecclesiæ dogma- *nensi: Et Thesi*
ta sint Diuinitas comprobata, & etiam num comprobentur, vt *32. ex Caluino.*
negari nulla tergiuerlatione possint. Vt enim cætera nunc taceam *Et Thesi 23.*
quæ olim Gregorius Magnus, Gregorius Turonenfis, Epiphani-
us, Rufinus, cæteri que historici recensent: Vt quæ Brendemba-
chius, *b* Feuardentius & alij collegerunt, prætermittam, Vnus *b In lib. 1. Iren.*
c Augustinus, tam multa, tam admiranda recenset, quibus fusè ad *c. 8. n. 5. poster.*
sanctos, sanctorum que reliquias preces, approbantur, vt aullum *Edit.*
dubitandi locum relinquunt: Et per atates singulas, insignia iam *c Aug. 22. Ci-*
pridem recensuit *d* Bellarminus, Imò & *e* Magdeburgici Chi- *uit. a cap. 8.*
liastæ, miracula, licet ea ipsi dæmonum illusionibus attribuunt, *d Bellar. lib. 4.*
quia sic ipsis adlubescit, Est que voluntas pro ratione, sufficiens. *de Eccl. ca. 14.*
Hodie quoque ad D. Virginem Lauretanam, Hallensem, Cellen- *e Cuiusq; Cen-*
sem, cæteros que sanctos, Non à deliris anniculis, Non ab ignara *turia cap. 13.*
plebe, sed à viris doctissimis, integerrimis que, à Principibus sa-
pientissimis, tanta, tam que singularia, Admiranda, beneficia per-
cipiuntur, vt in dubium illa reuocare, nullus, nisi qui cum ratione *f Lipsius ca. 5.*
insanari, possit. Vt enim *f* vir magnus nuper annotauit, Mira- *Hallensis*
cula *Virg.*

a Vide Aug.
Assert. 30.

Vide simile in
Antiloquio ex
Aug. in Ps. 30.

b folio 405.

c Vide Lyrin-
nens. Thesi 50
d Uithak folio
703. 712. Et sa-
pient.

e Vide Thesi
51.
f folio 718.

g Libro 1. de
Considerat.

h folio 722.

cula sapientius hodie in Diuorum, sapientissime in Dei matris nomine, edi, visum Deo, Quia Christo asserendo opus nunc miraculis non est, a cui si quis, mundo credente non credat, miraculum ipse est: At in Diuis, aliter est: Quia multi etiam Christum professi, obstrigillant eorum cultui, & honori, meritò extra ordinem eos, asserit Deus, & quos abijciunt, alieuat, quos obtenebrant, illustrat.

Sed obstreperit hic Witaker, & quia Veritate nil effici posse contra Veritatem, vidit, fucò, & mendacijs rem aggreditur: diuerticula, flexiones quærit. b *Multa a Gratiano recensentur inquit nouissima Pontificum instituta*: Si de ritibus, ac cæremonijs agatur, fareor: Si de Fidei dogmatibus, Nego. Falsò autem arbitrari videtur Witaker, Illius primum Pontificis esse institutum dogma, cuius de eo Gratianus Decretum adfert: Non ita est: Etiam de rebus antè creditis, decreta condere Pontifices, & Concilia, c notauimus antè, cum Lyrinensi. d *At Romana Ecclesia, uniuersis vrbis Ecclesia est, Non igitur Vniuersalis, nec toto orbe diffusa*. O te caudicem Witakere, qui ne in fine quidem disceptationis, qua de re disputetur, intelligis. Cùm Ecclesiam Romanam nominamus, Non eum solùm cætum intelligimus, qui mēibus Romanis clauditur, sed eos omnes, qui Romanæ Ecclesiæ vniti, cum ea communicant, quos conficō recondens nomine, vos vel Papistas, vel Romanenses, e Antiqui Romanæ Fidei homines, & Catholicos nuncupabant.

Addit Witaker, f *Romanum Pontificem Episcopum non esse, quippè qui neminem doceat, Nec ad Pontificem spectare, ut quenquam doceat, definiuit*. Si fide bona agis, Cur locum, quo id Pontifex definit, non profers? Qua verò ratione Pontifex (& par est Regum ac Principum conditio) regere, docere subditos, debeat, præclare explicat Bernardus, g *Non enim percurrendum est tibi mundus, inquit, sed inuigilandum Vniuersis*. Id si Pontifex negligat, vitium est moris, non doctrinæ: At vt magis quàm faciat, negligeret, volupe esset opinor Nouatoribus.

h *Sed multa palam falsa docet, inquit, Romana Ecclesia, ut quod Deus nostris operibus excusetur, ut nos ad se cõuertat. Et, Ideò misereri, quia nostris operibus inducitur, quod docet Tridentinum Sess. 6. cap. 6. Et 7. Ni Anglum te esse scirem Cretensem, vel Penum dicerem*:

cerem: Nuaquam Tridentina Synodus, Nunquam Romana Ecclesia ita docuit, sed potius: *a Nos ideo gratis Iustificari, quia nihil eorum, qua Iustificationem precedunt, gratiam Iustificationis promerentur.* *a Trid. Sess. 6. cap. 8. 9.*

Carpit deinde varia Ecclesie Romanæ dogmata, quæ interdum, mendacijs interpersis, mala fide refert: Sed quia nec Wiktakeri mendacijs onerare Thefes, libet. Nec ad singulos nunc articulos controuersos descendere par est, alium in locum ista reiciantur.

EPIGRAMMA

POETÆ CALVINISTÆ,
POSTHYMO WIKTAKERI LIBRO, DE
*Ecclesia, Prefixum, contra Illustrissimum
Bellarminum.*

Bellarmino, sonat, tibi quæ tria, nomen, in vno,
Vix vnum, è tribus his, nomina terna ferunt.
Bella sonat, sonat arma, minas sonat; Omnia Martis.
Nec quæ orbem vincunt singula, terna Deum.
Bella geris armis, arma aggredièrè minando;
Ordine ridiculo, verba sonora fluunt.
Incipis à Bello, sic demùm pergis ad Arma,
Arma minæ deinceps, ora secuta manum.
Ira minas parit, Arma minæ, post Arma duellum,
Bella necem: Nihil est, qui sonat ista retrò.
Claude minis: turum est; Concedimus, Incipe Bello,
Macte age, qui solo nomine victor eras.

ANTISTROPHE.

Bellarmino, sonas vno bene nomine, trina,
Vixq; vnum è tribus his, hostica turba ferat.
Bella, Minas, ac Arma sonas, hisq; omnibus Orcus,
Caluiniq; simul dogmata fæda, tremunt.
BELLA GERES ARMIS, ARMA AGGREDIERE MI-
NANDO.

ORDINE MITIFICO, VERBA SONORA FLVUNT.
INCIPIS à BELLO, SIC DEMVM PERGIS AD ARMA,
ARMA MINÆ DEINCEPS, ORA SECVTÀ MANŪ.
O Bellam seriem: Diuersa lege tenentur
Bella, quibus Tellus, & quibus Astra premunt.
Terra, minas, ac arma sonat prius; horrida tandem
Prælia, lethifera gaudet inire manu.
At Cœlum, Expugnat primùm, deuiantia sensa,
Et Veri, hærescos nubila, luce fugat.
Inde Minas spargit; srobstitat dura Voluntas,
Et iacit extremi fulmina Iudicij:
Sic post Bella, Minas, ac Arma intendere, pulchrū est,
Nec NIHL esse potest, QVI SONAT ISTA RETRÒ.

*Wolfgangus Föchlinger, Gracensis,
Styria Prouincia Nobilis.*

ALIVD.

IN WITAKERVM, MINIS BEL-
LIGERANTEM.

Qui sapit, Indictò fert Arma, Minasq;, Gradino,
Ne nudo, temerè, fulmen ab ore, cadat.
Indicit Bellum, post Bellarminus, in Arma,
Inq; Minas properat, Bellaq; fausta gerit:

Et tibi, Bella Minis fargunt, finemq; capeffunt
Bella Minis, NIHIL EST belligerare Minis.

Dominicus Iöchlinger, Græcentis,
Styriæ Prouinciæ Nobilis.

ALIVD.

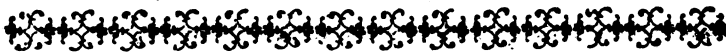
IN AMAZONIVM POETAM, RE-
GINEI PROFESSORIS.

Q*ui Bella, Arma, Minas, verso sonat ordine NIL EST.*
Insane infans perstrepat Hæreticus.

Ergo MINAR BELLVM, recto dico ordine vatem.

Cui, MINÆ ARBELLÆ mentem, animamq; tenent.

Ferdinandus Iöchlinger, Græcentis,
Styriæ Prouinciæ Nobilis.

DOCTISSIMO DOMINO FRI-
DERICO BRENNER, THESIYM
propugnatori.

D. D. C. Q.

D*Vm FRIDERICE tuo, caderet Mauorte, recisa,*

Lernæas crispans, hæresis atra, faces;
En tibi, Tartareus, patulum ferit æthera, clangor,
Eumenides dubio, statque, labatque, metu.

Busirim, magnumq; Libyn, sonat aula triformis,
Trinacrio mæstus funditur ore fragor:

Torpens tergemino, metuendus ianitor, ore,
Tænareæ linquit limina dira specus.

Nam ferus Alcides, regnatæ gloria Dirces.
Fertur ab Elysijs, se retulisse iugis.

Hæc

Hæc vbi Thessalicæ pietatis, inaudit Erichto,
 Æmonijs vlulat, talia dicta, modis.
 Alter, in exitium, Tirynthius editur, Orci;
 Aut Alemena parens edidit antè Duos.

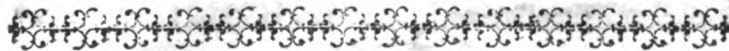
Blasius Jöchlinger, Viennensis Austriacus.

ALIVD.

Cum Witakeri, contorta Sophismata, soluis;
 Quis non Oedipotem te, F R I D E R I C E, putet?
 Nec sat: Mortiferos iaculum dæm mittis in hostes,
 Nunquid Deliacum te rear esse Deum?
 Ip superos etenim iacta argumenta refellis;
 Pro superis etiam, mutua tela iacis.
 Ergo ambos superas: Deuincis Oedipe sphinga,
 Arcitenensique tuo subditur ingenio.

Stephanus Jöchlinger, Viennensis Austriacus.

E mendis operarum emenda.

B. 1. lin. 13. post Caput, adde, Christum. Pag. 1. a. lin. 7. νατ' ὀλον, pro καθ' ὀλον. Pag. 3. b. lin. 11. calumna, pro columna. Pag. 8. a. lin. 14. stirpatus, pro stirpius. Pag. 9. a. lin. 26. deserte, pro diserte. Pag. 10. b. lin. 3. sorditata, pro sordidata. Pag. 17. b. lin. 3. ei, pro eo, lin. 5. soccesserant, pro successerant, lin. 25. aduersariur, pro aduersarius, lin. 26. possunt, pro possunt. Pag. 18. a. lin. 34. certum, pro certam, lin. 35. habent, pro haberet. Pag. 25. a. lin. 34. latissime, pro latissimè. Pag. 32. b. lin. 33. scriptas, pro Cryptas. Pag. 33. a. lin. 16. Regec, pro Reges. Pag. 36. a. lin. 16. pura, pro pure. Pag. 37. b. lin. 29. que, pro qui. Alia his similia, & minuta magis, etiam non monitus, notabit Lector: ut cum inueniet, Leuam, pro lauam. Entichianos, pro Entychianos. Hyppolitus, pro Hippolytus. Polytica, pro Politica. Synecdochen, pro Synecdochen. Chymeram, pro Chimeram. Inclitum, pro inlytium. Baratrum, pro barathrum. Ceditis, pro caditis. Quarebatur, pro querebatur, &c.

F I N I S.

